

EXAMINATIONS AND ASSESSMENT CHIEF DIRECTORATE

Home of Examinations and Assessment, Zone 6, Zwelitsha, 5600

REPUBLIC OF SOUTH AFRICA, Website: www.ecdoe.gov.za

2020 NSC CHIEF MARKER'S REPORT

SUBJECT:	AFRIKAANS HUISTAAL
PAPER:	2
DURATION OF PAPER:	2.5 uur

SECTION 1: (General overview of Learner Performance in the question paper as a whole)

Ten spyte van 'n uitdagende Covid-19-jaar, wil dit blyk of daar 'n effense verbetering in die standaard van die antwoordstelle is.

Die Oos-Kaap het egter beslis nie góéd gevaar in Vraestel 2 nie. Dit blyk duidelik uit die antwoordstelle dat die oorgrote meerderheid kandidate (steeds!) min belangstelling in hul studies in Afrikaans Huistaal (of dan, letterkunde) toon. Die swak prestasie sê duidelik dat daar 'n reusegebrek aan kennis, insig, werksetiek – en veral motivering – is.

Die meeste kandidate se antwoorde is vaag en onsamehangend: eksamengereed was die meerderheid van ons kandidate beslis nie.

Die kandidate moet in die klaskamer nie bloot die teks lees en inhoudsvrae daarvoor beantwoord nie. In enige vorm van voorbereiding – in die klas, individueel, huiswerk of assessering – moet daar na die formate en vraagstelling uit ou vraestelle gekyk word. Dit sal kandidate 'n geleentheid bied om vertrouwd te raak met stapel- en insigvrae.

Die kandidate moet ook gehelp/geleer word om fyner te lees en op fyn besonderhede te let. Hulle gooi onnodig punte weg omdat hul 'bolangs' en generies antwoord – en nie 'op die man af' nie. Die konteks ontbreek meestal in antwoorde.

Daar is egter enkele sentrums wat baie goed gevaar het – baie geluk met die mooi prestasie. Jul harde werk in moeilike 2020 is beloon!

SECTION 2:

Comment on candidates' performance in individual questions

(It is expected that a comment will be provided for each question on a separate sheet).

QUESTION 1 – Versagtende omstandighede
(a) General comment on the performance of learners in the specific question. Was the question well answered or poorly answered?
Min kandidate het vanjaar hul hand aan die langvraag gewaag. Dit was 'n makliker keuse aangesien die vraagstelling groter interpretasiemoontlikhede gebied het.   Die vraag het egter uiteenlopende uitslae opgelewer – die kandidate het óf baie goed gevaar, óf hul het baie swak gevaar (0/10). Baie min kandidate het 'n gemiddelde punt behaal. Baie kandidate het gesukkel om na beide kante van die ironie te verwys.   Die kandidate wat slegs die spreker se pleidooi om nié hemel toe te gaan nie, aangehaal het, het nie goed gevaar nie.
(b) Why was the question poorly answered? Also provide specific examples, indicate common errors committed by learners in this question, and any misconceptions.
Die tegniek om 'n goeie opstel te skryf, ontbreek in die meeste gevalle.   Die kandidate het nie altyd die vraag korrek geïnterpreteer nie – hul moes die ironie in die gedig uitlig.   Die meerderheid kandidate het bloot die spreker se frustrasies aangehaal en die ander aspekte rondom ironie geïgnoreer.   'n Gebrek aan behoorlike taalgebruik/woordeskat laat die kandidate ook in die steek. Hul sukkel werklik om sinvolle gedagtes formeel en korrek neer te skryf. Die korrekte toon en styl is deurslaggewend in die opstelvraag.
(c) Provide suggestions for improvement in relation to Teaching and Learning
Dit bly doeltreffend om kandidate aan die hand van die PVI-metode te onderrig vir die beantwoording van die opstelvraag. Hoewel daar nie nagesien word met die PVI-metode as riglyn nie, bly dit 'n heerlike onderrigbenadering wat verseker dat die kandidaat argumente met voorbeelde uit die teks kan staaf.   Begin die opstel met 'n kort inleiding (niks meer as die onderwerp in bondige, eie woorde is nodig nie) en moenie dit laat klink asof 'n toespraak volg nie. Die kandidate moet asseblief nie in die eerste persoon skryf ("Ek gaan nou bespreek hoe die spreker...") nie.   Die leerder moet nou in die lyfgedeelte van die opstel (paragraaf 2, 3, 4) die vraag beantwoord deur telkens 'n PUNT te maak en dan hierdie PUNT met 'n VERDUIDELIKING of 'n ILLUSTRASIE uit die gedig te ondersteun. Moenie kolpunte gebruik om argumente aan te dui

nie.

Die nasiener is op soek na 'n reeks treffende argumente. 'n Reeks treffende argumente, is stellings wat met:

- relevante verduidelikings gemotiveer word;
- korrekte, gepaste aanhalings uit die gedig gemotiveer word;
- geparafraseerde aanhalings uit die gedig gemotiveer word.

'n Treffende argument is nie noodwendig in die formaat punt, verduideliking én illustrasie nie.

Sluit die opstel met 'n kort, samevattende slot af – en geen nuwe feite word hier genoem nie.

Die taalgebruik moet ook deurgaans formeel en keurig wees.

(d) Describe any other specific observations relating to responses of learners and comments that are useful to teachers, subject advisors, teacher development etc.

Die kandidate se taal- en skryfvermoë baar groot sorg. Keurige taalgebruik wat in samehangende sinne aangebied word, ontbreek.

Diepte van argumente ontbreek ook, wat dan 'n logiese vloei en 'n sterk aanbieding kniehalter.

Dit bly deurentyd belangrik dat daar 'n goue draad deur die opstel loop – gedagtes wat elke keer na die vraag terugverwys.

Kandidate moet deur vorige vraestelle se memorandums werk en die inligting dan gebruik om 'n eie literêre opstel te skryf. Onderwysers moet die struktuur van die opstel ook in detail met die kandidate bespreek.

Onderwysers moet ook die nasienrubriek goed bestudeer en in julle vakspanne deurtrap sodat seker gemaak word dat die beoordeling dwarsdeur die jaar op standaard is.

Onderwysers moenie regmerkies op die opstelle maak nie. Die uiteindelijke punt vir die opstel moenie die aantal merkies wees nie. Gebruik gerus kodes (bv. I vir IRONIE) nadat gemotiveerde feite aangebied is, maar weerhou u daarvan om net feite te tel en dan die inhoudspunt daarop te baseer.

Lees die nasienrubriek baie noukeurig om te verstaan wanneer die werk elementêr/gemiddeld/knap/uitsonderlik is.

QUESTION 2 – Nog in my laaste woorde

(a) General comment on the performance of learners in the specific question. Was the question well answered or poorly answered?

Die vraag is bevredigend beantwoord.

(b) Why was the question poorly answered? Also provide specific examples, indicate common errors committed by learners in this question, and any misconceptions.

Die kandidate wat swak gevaar het, het nie behoorlike kennis van die genre onder die knie nie.

2.2 Die kandidate ken nie die woord ‘onderskeidelik’ nie en het vaag rondom die dood beantwoord, in plaas daarvan om op die “nog in” en “laaste” te fokus. Hul het ook nie die effektiwiteit van die herhaling aangespreek nie. By só vraag moet die kandidate sê hoekom die gebruik van die woorde ‘goed’ is.

2.3 Die kandidate het generiese antwoorde aangebied. Hul kan nie bloot sê “n verduideliking volg” nie. Wát verduidelik word, moet by die antwoord ingesluit word.

2.4 Die kandidate weet nie wat ‘somer’ beteken nie. In baie gevalle is die motivering korrek, maar die kandidate het ‘Ja’ geantwoord; die motivering moet ongelukkig met die Ja/Nee skakel om punte te verdien.

2.5 Die kandidate het gesukkel om die verandering in eindrym in versreëls 13 en 14 te verduidelik. Hul kon ook nie duidelike redes verskaf hoekom die eindrym verander nie – die insig in die slotbetekenis ontbreek dus.

(c) Provide suggestions for improvement in relation to Teaching and Learning

Tegniese afronding ontbreek en moet onderrig word.

Onderwysers moet deurentyd bewus bly van die kognitiewe vlakke wat getoets moet word.

Moenie deur die loop van die jaar slegs VLAK 1-vrae toets nie. Behou die verhouding van 40 (vlak 1,2), 40 (vlak 3 – afleiding) en 20 (vlak 4,5).

Maak kandidate gewoond aan die VLAK 3-vrae waar afleidings gevra word. Die evaluering en waardering (VLAK 5) – soos die effektiwiteit van die woordgebruik (2.2) - verdien ook gereelde oefening. Dit is duidelik dat sekere kandidate nie geweet het hoe om dié evalueringvraag te beantwoord nie.

Opvoeders moet ook aan kandidate die verskil tussen ‘funksioneel’ en ‘effektief’ verduidelik. Indien ‘funksioneel’ in die vraag voorkom, moet kandidate die funksie daarvan kan gee. Indien ‘effektief’ in die vraag voorkom, moet die kandidaat kan sê hoe goed/sleg hierdie aspek ingespan is om tot ’n spesifieke aspek by te dra.

Leerkragte moet kandidate aanmoedig om glad nie generiese antwoorde te skryf nie, maar hul moet weet dat daar altyd binne konteks ’n motivering gegee moet word.

Leerkragte moet asseblief nie vir leerders leer dat die aangesprokene in hierdie gedig ‘sy vrou’ is nie; dit is ‘die geliefde’ – nêrens is bewyse dat die spreker met sy/haar vrou praat nie.

(d) Describe any other specific observations relating to responses of learners and comments that are useful to teachers, subject advisors, teacher development etc.

Kandidate moet aangemoedig word om netjies te werk. Dit is baie moeilik om kandidate die volle voordeel te gee by stapelvrae se beantwoording as dit onnet/deurgekrap is.

Die kandidate moet ook daarop gewys word dat hul die stapelvrae in volgorde moet beantwoord (maar sonder kolpunte!), want dit bly baie moeilik om antwoorde te volg as dit nie in die korrekte volgorde aangebied word nie.

Onthou ook dat ons by 2/3/4-punte al die verskillende antwoorde losstaande van mekaar nasien. Indien 'n fout by die eerste gedeelte van die vraag voorkom, lees verder of die tweede/derde/vierde gedeelte nie moontlik 'n punt verdien nie.

QUESTION 3 – 'n vigslyer sterf

(a) General comment on the performance of learners in the specific question. Was the question well answered or poorly answered?

Die vraag is redelik goed beantwoord – kandidate het hier die beste in die poësieafdeling gevaar.

(b) Why was the question poorly answered? Also provide specific examples, indicate common errors committed by learners in this question, and any misconceptions.

3.1 Die kandidate het nie slegs een woord geskryf nie, maar dikwels die eerste twee woorde in die titel.

3.2 Byna geen kandidaat kon die stylfiguur (paradoks/ironie) identifiseer nie.

3.3 Die kandidate ken nie die woord 'onderskeidelik' nie en het vaag rondom die vigslyer se liggaam geantwoord. Hul moes op die 'bros' en 'brose' fokus vir twee punte en nie bloot sê die vigslyer gaan agteruit nie. Die kandidate kon ook nie die sinekdogee identifiseer en omskryf nie.

3.4 Baie kandidate het slegs een woord aangehaal; die vraag verwys na 'woorde'.

3.5 Die kandidate wat hier nie 'n punt verdien het nie, weet nie wat tipografie beteken nie.

3.6 Die kandidate weet nie wat eufemisme beteken nie.

(c) Provide suggestions for improvement in relation to Teaching and Learning

Bestudeer die verskillende stylfigure en bespreek hul funksies. Oefen met leerders hoe om te bepaal of dié stylfigure doeltreffend in tekste ingespan word. Paradoks, Sinekdogee en eufemisme moet weer hersien word.

Bespreek ook tipografie met leerders en bekyk hoe die digter dit soms treffend by die inhoud van die gedig laat aansluit.

(d) Describe any other specific observations relating to responses of learners and comments that are useful to teachers, subject advisors, teacher development etc.

Kandidate moet kort en bondige antwoorde gee. Stapelvrae moet ook in volgorde beantwoord word. Dit is baie belangrik om kandidate daarop te wys dat hul seker moet maak dat hul al die aspekte wat in 'n vraag na vore kom, moet beantwoord.

Vir die opstel van vraestelle: nie meer as twee opdragsinne word in stapelvrae (wat 3 of 4 tel) aan die kandidaat gestel nie.

QUESTION 4 – Twee kleuters in die Vondelpark

(a) General comment on the performance of learners in the specific question. Was the question well answered or poorly answered?

Die vraag is swak beantwoord.

(b) Why was the question poorly answered? Also provide specific examples, indicate common errors committed by learners in this question, and any misconceptions.

- 4.1 Die kandidate het nie twee opeenvolgende (na mekaar) woorde aangehaal nie.
- 4.2 Die kandidate kon nie die verband tussen die 'twee' in die titel en die koeplet raaksien nie.
- 4.4 Die kandidate het gesukkel om die oksimoron binne konteks te verduidelik.
- 4.5 Die kandidate weet nie wat retoriese middel beteken nie.
- 4.6 Die kandidate weet nie wat die tema van die gedig is nie en daarom kon hul nie motiveer hoekom 'smetloos' en 'dubbelswaan' effektief daarby aansluit nie.

(c) Provide suggestions for improvement in relation to Teaching and Learning

Opvoeders moet kandidate lei om fyn te lees om eindelik die vraag korrek te interpreteer. Dit is asof die kandidate beantwoord wat hul omtrent die gevraagde gedeelte onthou, maar die fokus/gerightheid is dikwels misgetas. Opvoeders moet die tema en dieperliggende verskille tussen mens en natuur en die werklikheid teenoor nie-werklikheid goed aan leerders verduidelik.

(d) Describe any other specific observations relating to responses of learners and comments that are useful to teachers, subject advisors, teacher development etc.

Die woord DIT en ALLES is groot vyande in die letterkunde. Ons trek 'n sirkel met 'n groot vraagteken. Die kandidate kan nie bv. by 4.6 skryf 'dit verwys na die dubbele aard van die mens se verhouding met die natuur/met mekaar nie', want die nasiener weet dan nie vir seker of die kandidaat na 'smetloos' of 'dubbelswaan' verwys nie. Leerders moet spesifiek wees.

QUESTION 5 – 'n Aandlied (ongesiene gedig)

(a) General comment on the performance of learners in the specific question. Was the question well answered or poorly answered?

Die ongesiene gedig was uitdagend en die kandidate het nie goed gevaar nie.

(b) Why was the question poorly answered? Also provide specific examples, indicate common errors committed by learners in this question, and any misconceptions.

5.2 Die kandidate sukkel om die tegniese aspekte rondom poësie met die inhoud te skakel. Hul kan ook nie die effektiwiteit van die verslengtes met mekaar vergelyk nie.

5.4 Die kandidate kan nie die beeldspraak verduidelik nie. Hul moenie 'n verklaring van metafoor/personifikasie gee nie, maar die stylfiguur toepas binne die konteks van die gedig.

5.6 Die kandidate het gesukkel om hul korrek uit te druk en het na kruisrym i.p.v. gebroke rym in hul antwoorde verwys.

(c) Provide suggestions for improvement in relation to Teaching and Learning

Kandidate moet gereeld die geleentheid kry om ongesiene gedigte te beantwoord/oefen. Gee voorbeelde uit ou vraestelle vir u kandidate om as 'n vinnige klastoets te beantwoord en maak hul gewoond aan hierdie soort vraag. Selfvertroue speel hier 'n groot rol en as kandidate gereeld oefenkans kry, sal hulle nie so beangs wees wanneer hul in eksamenomstandighede hiermee gekonfronteer word nie.

(d) Describe any other specific observations relating to responses of learners and comments that are useful to teachers, subject advisors, teacher development etc.

Die ongesiene gedigte moet binne die kandidate se verwysingsveld wees. Maak seker die keuse van gedigte in skooleksamens is gepas vir die teikengehoor – ten opsigte van woordeskat en beelding.

QUESTION 12 – onderwêreld (literêre opstel)

(a) General comment on the performance of learners in the specific question. Was the question well answered or poorly answered?

Die kandidate het bevredigende werk gelewer. Die leerders wat uitstekende punte behaal het, het duidelike argumente omtrent Greg se opstand teen gesag gehad. Hierdie argumente bestaan uit 'n sterk punt (teen wie is sy gesag gemik?) wat dan met illustrasies/verduidelikings gemotiveer is.

(b) Why was the question poorly answered? Also provide specific examples, indicate common errors committed by learners in this question, and any misconceptions.

In die meeste gevalle het leerders nie die gesagsuitdaging van Greg met toepaslike verduidelikings/illustrasies ondersteun nie.

Baie kandidate wil ook weer bloot die storie vertel en voer nie argumente aan nie. Baie kandidate het ook verwys na mense wat nie in 'n gesagsposisie staan nie. Die kandidate kon sê dat Greg teen Eckardt in opstand kom nie, want Eckardt is nie 'n gesagsfiguur nie.

(c) Provide suggestions for improvement in relation to Teaching and Learning

Dit bly doeltreffend om kandidate aan die hand van die PVI-metode te onderrig vir die beantwoording van die opstelvraag. Hoewel daar nie nagesien word met die PIV-metode as riglyn nie, bly dit 'n heerlike onderrigbenadering wat verseker dat die kandidaat argumente met voorbeelde uit die teks kan staaf.

Begin die opstel met 'n kort inleiding (niks meer as die onderwerp in bondige, eie woorde is nodig nie) en moenie dit laat klink asof 'n toespraak volg nie. Die kandidate moet asseblief nie in die eerste persoon skryf ("Ek gaan nou die konflik in die roman bespreek...") nie.

Die leerder moet nou in die lyfgedeelte van die opstel (paragraaf 2,3,4) die vraag beantwoord deur telkens 'n PUNT te maak en dan hierdie PUNT met 'n VERDUIDELIKING of 'n ILLUSTRASIE uit die roman te ondersteun. Argumente moenie met kolpunte aangedui word nie. Sluit die opstel met 'n kort, samevattende slot af – en geen nuwe feite word hier genoem nie.

Die nasiener is op soek na 'n reeks treffende argumente. 'n Reeks treffende argumente, is stellings wat met:

- relevante verduidelikings gemotiveer word;
- korrekte, gepaste aanhalings uit die roman gemotiveer word;
- geparafraseerde aanhalings uit die roman gemotiveer word.

'n Treffende argument is nie noodwendig in die formaat punt, verduideliking én illustrasie nie.

Sluit die opstel met 'n kort, samevattende slot af – en geen nuwe feite word hier genoem nie.

Die taalgebruik moet ook deurgaans formeel en keurig wees.

(d) Describe any other specific observations relating to responses of learners and comments that are useful to teachers, subject advisors, teacher development etc.

Kandidate ken nie hul inhoud goed nie en maak dan feite op soos hul aangaan of begaan gruwelike feitefoute. Dit word ongelukkig streng geenaliseer.

Kandidate móét literêre opstelle oefen. Deel die memorandums van vorige eksamens aan u kandidate uit sodat hul daardie inligting kan gebruik om 'n goeie opstel te skryf. Kyk dan na die struktuur en aanbieding en maak seker dat u vertrouwd is met die nasienrubriek. Ons merk nie feite nie (geen regmerkies moet gemaak word nie), maar u kan kodes gebruik (bv. G vir Gesag) wat u kan help met u eie gedagtegang soos die opstel nagesien word. 'n Punt wat gemaak word, verdien 'n kode (B) en wanneer daardie punt 'n argument word (verduidelik/geïllustreer), dan plaas ons 'n sirkel om die G om te wys dat dit 'n duidelike argument is.

QUESTION 13 – onderwêreld (kontekstueel)

(a) General comment on the performance of learners in the specific question. Was the question well answered or poorly answered?

Hierdie vraag is baie swak beantwoord. Die kandidate het die vraagstelling besonder moeilik gevind en diegene wat nie 'n goeie leesbegrip het nie, het gesukkel om volledige en sinvolle antwoorde aan te bied. Die kandidate se antwoorde is nie spesifiek genoeg nie.

(b) Why was the question poorly answered? Also provide specific examples, indicate common errors committed by learners in this question, and any misconceptions.

13.3 Die kandidate kon nie by albei kante van die innerlike konflik uitkom nie. Hul het ook bloot vaagweg verwys na Greg se gevoelens en nie spesifiek bewys hoe 'woorde' en 'optrede' van 'ander skoliere' hierdie konflik binne hom aktiveer nie.

13.4 Die kandidate het nie konteks aan hul antwoorde gegee nie en bloot verduidelik wat sosiale manipulerings is. Hul kon ook nie die ironie met betrekking tot Greg se lewe sien nie – en weer is albei kante van die ironie nie aangeraak nie.

13.5.1 Die kandidate het nie na beide kante van die innerlike konflik verwys nie.

13.5.2 Die kandidaat se antwoorde is vaag. Hul kan nie bloot sê "Ja, want Greg laat geheime uitkom nie." Hul moet duidelik sê na watter geheime hul verwys.

13.6 Die kandidate verwys na Eckardt se pa wat dood is. Ons kan dit nie as die waarheid in hierdie roman aanvaar nie.

13.7 Die kandidate antwoord vaag dat Greg sien sy pa is 'maar net mens'. Dit moet op die verhaaldebeure toegepas word.

13.8 Die kandidate het dikwels slegs na een van die twee karakters verwys. Hul kon slegs een punt verdien indien daar na Greg en Eckardt verwys is.

13.9 Die kandidate weet nie wat 'geregverdig' beteken nie. Die tweede gedeelte van die vraag is ook weer baie vaag beantwoord. 'Die gesin het verbokkel' verdien ongelukkig nie 'n punt indien

die kandidaat nie sê hoekom die gesin verbreek het nie. Konteks bly deurslaggewend.

13.11 Hierdie vraag het die kandidate behoorlik laat kopkrap omdat hul nie die figuurlike betekenis van hierdie woorde op die verhaaldebeure kon toepas nie.

Hul het ook nie na drie spesifieke maniere verwys nie.

(c) Provide suggestions for improvement in relation to Teaching and Learning

Die teks moet behoorlik gelees en geïnterpreteer word. Goeie resultate kan nie verwag word indien die kandidate nie die storie en die karakters ken nie.

Onderwysers moet met die lees van die teks stop en die soort vrae wat in hierdie vraestel gevra word op daardie bladsy/e wat gelees word, toets. Dit is nie net genoeg dat die kandidate die storie ken om dit te kan vertel nie. Laat hul met die lees van die teks al afleidings maak, die rol van die verteller bekyk, verskille en ooreenkomste aandui, ens. Gebruik hierdie vrae as templaar en staan stil by enige bladsy/e en toets kandidate se insig oor enige gedeelte in die teks aan die hand van hierdie kontekstuele vrae. Kandidate moet ook ou vraestelle se vrae uitwerk eerder as net 'n string inhoudsvrae.

(d) Describe any other specific observations relating to responses of learners and comments that are useful to teachers, subject advisors, teacher development etc.

Laat die kandidate gereeld inhoudstoetse skryf, maar maak kandidate gewoond aan die soort vrae wat in eksamens gevra word – deur na ou vraestelle te kyk en veral die memorandums van die vorige langvrae deur te werk. Dit bied wonderlike insigte en kennis van die roman wat ook in die kontekstuele vrae se beantwoording met vrug gebruik kan word.

QUESTION 14 – KRISMIS VAN MAP JACOBS (literêre vraag)

(a) General comment on the performance of learners in the specific question. Was the question well answered or poorly answered?

Die kandidate het baie gesukkel om goeie punte te behaal. Die kandidate het in storievertel verval.

(b) Why the question was poorly answered? Also provide specific examples, indicate common errors committed by learners in this question, and any misconceptions.

Die meerderheid kandidate het bloot die storie vertel en kon nie behoorlik sê dat die Kaapse Vlakte positiewe en negatiewe gevolge vir Map ingehou het nie.

'n Gebrek aan behoorlike taalgebruik/woordeskat laat die kandidate ook in die steek.

Hul sukkel werklik om hul gedagtes formeel en sinvol neer te skryf.

(c) Provide suggestions for improvement in relation to Teaching and Learning

Dit bly doeltreffend om kandidate aan die hand van die PVI-metode te onderrig vir die beantwoording van die opstelvraag. Hoewel daar nie nagesien word met die PIV-metode as riglyn nie, bly dit 'n heerlike onderrigbenadering wat verseker dat die kandidaat argumente met voorbeelde uit die teks kan staaf.

Begin die opstel met 'n kort inleiding (niks meer as die onderwerp in bondige, eie woorde is nodig nie) en moenie dit laat klink asof 'n toespraak volg nie. Die kandidate moet asseblief nie in die eerste persoon skryf ("Ek gaan nou bespreek hoe die spreker...") nie.

Die leerder moet nou in die lyfgedeelte van die opstel (paragraaf 2,3,4) die vraag beantwoord deur telkens 'n PUNT te maak en dan hierdie PUNT met 'n VERDUIDELIKING of 'n ILLUSTRASIE uit die drama te ondersteun. Moenie argumente met kolpunte aandui nie.

Die nasiener is op soek na 'n reeks treffende argumente. 'n Reeks treffende argumente, is stellings wat met:

- relevante verduidelikings gemotiveer word;
- korrekte, gepaste aanhalings uit die drama gemotiveer word;
- geparafraseerde aanhalings uit die drama gemotiveer word.

'n Treffende argument is nie noodwendig in die formaat punt, verduideliking én illustrasie nie.

Sluit die opstel met 'n kort, samevattende slot af – en geen nuwe feite word hier genoem nie.

Die taalgebruik moet ook deurgaans formeel en keurig wees.

(d) Describe any other specific observations relating to responses of learners and comments that are useful to teachers, subject advisors, teacher development etc.

Die kandidate se taal- en skryfvermoë baar groot sorg. Keurige taalgebruik wat in samehangende sinne aangebied word, ontbreek.

Diepte van argumente ontbreek ook wat die logiese vloei en 'n sterk aanbieding kniehalter. Dit bly deurentyd belangrik dat daar 'n goue draad deur die opstel loop wat elke keer na die vraag terugverwys.

QUESTION 15 – KRISMIS VAN MAP JACOBS (kontekstuele vraag)
(a) General comment on the performance of learners in the specific question. Was the question well answered or poorly answered?
Hierdie vraag is bevredigend beantwoord.

(b) Why was the question poorly answered? Also provide specific examples, indicate common errors committed by learners in this question, and any misconceptions.
15.2 Chronologie van die verhaalgebeure ontbreek hier.   15.3 Die kandidate kon nie by beide kante van die ironie uitkom nie.   15.4 Die kandidate het nie na werk én sosiale interaksie verwys nie.   15.6 Die kandidate het gesukkel om duidelik te verwoord wat Map met sy woorde bereik. Die vraag is besonder swak beantwoord.   15.7 Chronologie van die verhaalgebeure ontbreek. Die kandidate antwoord vaag rondom die versoeningmoontlikhede wat Cavernelis se dood vir Blanchie en Map inhou.   15.10 Die kandidate het baie gesukkel om die geloofwaardigheid van Cavernelis se emosie korrek te verwoord.   15.11 Die kandidate kon nie die funksionaliteit van die terugflits korrek verwoord nie.   15.12 Die kandidate het gesukkel om die tema van die drama korrek weer te gee. Hul het na spesifieke karakters verwys in plaas daarvan om na die universele waarheid te verwys wat die uitsigloosheid vir die mense van die Kaapse Vlakte inhou.

(c) Provide suggestions for improvement in relation to Teaching and Learning
Kandidate moet daarteen waak om bloot die inhoud van die drama te wil oorskryf, maar moet die vraag korrek lees en interpreteer.   Die teks moet behoorlik gelees en geïnterpreteer word. Niks kan verwag word indien die kandidate nie die storie en die karakters ken nie.   Onderwysers moet met die lees van die teks stop en die soort vrae wat in hierdie vraestel gevra word op daardie bladsy/e wat gelees word, toets. Dit is nie net genoeg dat die kandidate die storie ken om dit te kan vertel nie. Laat hul met die lees van die teks al afleidings maak, die rol van die verteller/dramatiese doelstelling bekyk, verskille en ooreenkomste aandui, ens. Gebruik hierdie vrae as templaats en staan stil by enige bladsy/e en toets kandidate se <u>insig</u> oor enige gedeelte in die teks aan die hand van hierdie kontekstuele vrae.

(d) Describe any other specific observations relating to responses of learners and comments that are useful to teachers, subject advisors, teacher development etc.

Laat die kandidate gereeld inhoudstoetse skryf en maak kandidate gewoond aan die soort vrae wat in eksamens gevra word – deur na ou vraestelle te kyk en veral die memorandums van die vorige langvrae deur te werk. Dit bied wonderlike insigte en kennis van die drama.

QUESTION 16 – MIS (literêre opstel)

(a) General comment on the performance of learners in the specific question. Was the question well answered or poorly answered?

Hierdie vraag is redelik goed beantwoord deur die baie min sentrums wat MIS lees.

(b) Why was the question poorly answered? Also provide specific examples, indicate common errors committed by learners in this question, and any misconceptions.

Die tegniek om 'n goeie opstel te skryf, ontbreek in die meeste gevalle.

Die kandidate wat swak gevaar het, het ongelukkig in storievertel verval en nie die positiewe en negatiewe invloed van Meisie se ouers aan die gebeure gekoppel nie.

'n Gebrek aan behoorlike taalgebruik/woordeskat laat die kandidate ook in die steek. Hul sukkel werklik om hul gedagtes formeel en sinvol neer te skryf.

(c) Provide suggestions for improvement in relation to Teaching and Learning

Dit bly doeltreffend om kandidate aan die hand van die PVI-metode te onderrig vir die beantwoording van die opstelvraag. Hoewel daar nie nagesien word met die PIV-metode as riglyn nie, bly dit 'n heerlike onderrigbenadering wat verseker dat die kandidaat argumente met voorbeelde uit die teks kan staaf.

Begin die opstel met 'n kort inleiding (niks meer as die onderwerp in bondige, eie woorde is nodig nie) en moenie dit laat klink asof 'n toespraak volg nie. Die kandidate moet asseblief nie in die eerste persoon skryf ("Ek gaan nou bespreek hoe die spreker...") nie.

Die leerder moet nou in die lyfgedeelte van die opstel (paragraaf 2,3,4) die vraag beantwoord deur telkens 'n PUNT te maak en dan hierdie PUNT met 'n VERDUIDELIKING of 'n ILLUSTRASIE uit die drama te ondersteun. Argumente moenie met kolpunte aangedui word nie. Die nasiener is op soek na 'n reeks treffende argumente. 'n Reeks treffende argumente, is stellings wat met:

- relevante verduidelikings gemotiveer word;
- korrekte, gepaste aanhalings uit die drama gemotiveer word;
- geparafraseerde aanhalings uit die drama gemotiveer word.

'n Treffende argument is nie noodwendig in die formaat punt, verduideliking én illustrasie nie. Sluit die opstel met 'n kort, samevattende slot af – en geen nuwe feite word hier genoem nie. Die taalgebruik moet ook deurgaans formeel en keurig wees.

(d) Describe any other specific observations relating to responses of learners and comments that are useful to teachers, subject advisors, teacher development etc.

Die kandidate se taal- en skryfvermoë baar groot sorg. Keurige taalgebruik wat in samehangende sinne aangebied word, ontbreek.

Diepte van argumente ontbreek ook wat logiese vloei en 'n sterk aanbieding kniehalter. Dit bly deurentyd belangrik dat daar 'n goue draad deur die opstel loop wat elke keer na die vraag terugverwys.

QUESTION 17 – MIS (kontekstuele vraag)

(a) General comment on the performance of learners in the specific question. Was the question well answered or poorly answered?

Die kontekstuele vraag is redelik goed beantwoord, maar daar is ruimte vir verbetering. Baie antwoorde is vaag en konteks ontbreek.

(b) Why was the question poorly answered? Also provide specific examples, indicate common errors committed by learners in this question, and any misconceptions.

17.2 Die kandidate kon nie Miem se valsheid korrek verwoord nie en het bloot gesê 'sy is nie wie sy voor ander mense voorgee om te wees nie'. Konteks ontbreek.

17.3 Die kandidate het gesukkel om beide kante van die vraag te beantwoord. Hul kon ook nie beide kante van die ironie aanraak nie.

17.4 Die kandidate het gesukkel om Gertie se gesindheid te verwoord.

17.9 Die kandidate het gesukkel om Konstabel se manipulerings te verwoord.

17.11 Die kandidate kon nie DRIE ooreenkomste noem nie.

17.12 Die kandidate verstaan nie die woord 'onderskeidelik' nie en het dus nie spesifiek na beide tekste verwys nie.

(c) Provide suggestions for improvement in relation to Teaching and Learning

Kandidate moet daarteen waak om bloot die inhoud van die drama te wil oorskryf, maar moet die vraag korrek lees en interpreteer. Die teks moet behoorlik gelees en geïnterpreteer word. Niks kan verwag word indien die kandidate nie die storie en die karakters ken nie.

Onderwysers moet met die lees van die teks stop en die soort vrae wat in hierdie vraestel gevra word op daardie bladsy/e wat gelees word, toets. Dit is nie net genoeg dat die kandidate die storie ken om dit te kan vertel nie. Laat hul met die lees van die teks al afleidings maak, die rol van die verteller bekijk, verskille en ooreenkomste aandui, ens. Gebruik hierdie vrae as templaats en staan stil by enige bladsy/e en toets kandidate se insig oor enige gedeelte in die teks aan die hand van hierdie kontekstuele vrae.

(d) Describe any other specific observations relating to responses of learners and comments that are useful to teachers, subject advisors, teacher development etc.

Laat die kandidate gereeld inhoudstoetse skryf en maak kandidate gewoond aan die soort vrae wat in eksamens gevra word – deur na ou vraestelle te kyk en veral die memorandums van die vorige langvrae deur te werk. Dit bied wonderlike insigte en kennis van die drama.

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR SERTIFIKAAT/ NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

AFRIKAANS HUISTAAL V2

NOVEMBER 2020

PUNTE: 80

TYD: 2½ uur

Hierdie vraestel bestaan uit 28 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Lees die volgende instruksies noukeurig deur voordat jy die vraestel beantwoord.
2. Moenie probeer om die hele vraestel deur te lees nie. Raadpleeg die inhoudsopgawe op bladsy 4 en merk die vraagnommers van die letterkundetekste wat jy bestudeer het. Lees daarna die vrae oor die tekste wat jy gedoen het en kies die soort vraag wat jy wil beantwoord.

3. Die vraestel bestaan uit DRIE afdelings:

AFDELING A: Gedigte (30)
AFDELING B: Roman (25)
AFDELING C: Drama (25)

4. Beantwoord VYF vrae in totaal: DRIE in AFDELING A, EEN in AFDELING B en EEN in AFDELING C.

AFDELING A: GEDIGTE

Gesiene gedigte – Beantwoord TWEE vrae.

Ongesiene gedig – Beantwoord die VERPLIGTE vraag.

AFDELING B: ROMAN

Beantwoord EEN vraag.

AFDELING C: DRAMA

Beantwoord EEN vraag.

5. KEUSE VAN VRAE BY AFDELING B (ROMAN) EN AFDELING C (DRAMA)

- Beantwoord SLEGS die vrae oor die roman en drama wat jy bestudeer het.
- Beantwoord EEN OPSTELVRAAG en EEN KONTEKSTUELE VRAAG. As jy die opstelvraag in AFDELING B beantwoord, moet jy die kontekstuele vraag in AFDELING C beantwoord. As jy die kontekstuele vraag in AFDELING B beantwoord, moet jy die opstelvraag in AFDELING C beantwoord. Gebruik die kontrolelys om jou te help.

6. LENGTE VAN ANTWOORDE

- Die lengte van die opstel vir die gedig is 250 tot 300 woorde.
- Die lengte van die opstel vir die roman en drama is 400 tot 450 woorde elk.
- Die lengte van die antwoorde van die kontekstuele vrae word deur die puntetoekenning van elke vraag bepaal. Beantwoord jou vrae bondig en relevant.

7. Volg die opdragte aan die begin van elke afdeling noukeurig.

8. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.

9. Beantwoord ELKE afdeling op 'n NUWE bladsy.
10. Voorgestelde tydsindeling:

AFDELING A: ongeveer 40 minute
AFDELING B: ongeveer 55 minute
AFDELING C: ongeveer 55 minute
11. Skryf netjies en leesbaar.

INHOUDSOPGAWE**AFDELING A: GEDIGTE****Voorgeskrewe gedigte: Beantwoord ENIGE TWEE vrae.**

VRAAGNOMMER	VRAAG	PUNTE	BLADSY
1. "Versagende omstandighede"	Opstelvraag	10	6
2. "Nog in my laaste woorde"	Kontekstuele vraag	10	8
3. " 'n vigslyer sterf"	Kontekstuele vraag	10	9
4. "Twee kleuters in die Vondelpark"	Kontekstuele vraag	10	10

EN**Ongesiene gedig: Verpligtend**

5. " 'n Aandlied"	Kontekstuele vraag	10	12

AFDELING B: ROMAN**Beantwoord EEN vraag.***

6. <i>Die kwart-voor-sewe-lilie</i>	Opstelvraag	25	13
7. <i>Die kwart-voor-sewe-lilie</i>	Kontekstuele vraag	25	13
8. <i>Manaka Plek van die Horings</i>	Opstelvraag	25	16
9. <i>Manaka Plek van die Horings</i>	Kontekstuele vraag	25	16
10. <i>Vatmaar</i>	Opstelvraag	25	19
11. <i>Vatmaar</i>	Kontekstuele vraag	25	19
12. <i>Onderwêreld</i>	Opstelvraag	25	21
13. <i>Onderwêreld</i>	Kontekstuele vraag	25	21

AFDELING C: DRAMA**Beantwoord EEN vraag.***

14. <i>Krismis van Map Jacobs</i>	Opstelvraag	25	23
15. <i>Krismis van Map Jacobs</i>	Kontekstuele vraag	25	23
16. <i>Mis</i>	Opstelvraag	25	26
17. <i>Mis</i>	Kontekstuele vraag	25	26

*LET WEL: Beantwoord EEN OPSTELVRAAG en EEN KONTEKSTUELE VRAAG in AFDELING B en AFDELING C onderskeidelik.

KONTROLELYS

Gebruik die kontrolelys hieronder om te kontroleer of jy die korrekte getal vrae beantwoord het.

AFDELING	VRAAG-NOMMER	GETAL VRAE BEANTWOORD	MERK (✓)
A: Gedigte (Voorgeskrewe gedigte)	1–4	2	
A: Gedigte (Ongesiene gedig)	5	1	
B: Roman (Opstel of kontekstueel)	6–13	1	
C: Drama (Opstel of kontekstueel)	14–17	1	
LET WEL: Beantwoord EEN OPSTELVRAAG en EEN KONTEKSTUELE VRAAG in AFDELING B en AFDELING C onderskeidelik.			

AFDELING A: GEDIGTE**VOORGESKREWE GEDIGTE**

Beantwoord ENIGE TWEE vrae.

VRAAG 1: OPSTELVRAAG

Lees die gedig hieronder en beantwoord dan die vraag wat volg.

Versagtende omstandighede – Peter Snyders

- 1 Oe Here, ek hoor dis soe wonnerlik
2 innie hiemel,
3 maa Here, vergiewe,
4 die hiemel issie my soort liewe,
5 ek hou van sing en harpmusiek
6 maa ek sal lugsiek kry as ek moet vlieg.
- 7 En Here, dit sal hel vi my wies
8 om met niks-doen myself elke dag te vervies;
9 en sover dit die goudstrate
10 en pearly-gates betref,
11 wat baat dit?
12 Klip en teer is veels meer werd.
- 13 Maa Here, hou my baas asseblief tog daa
14 want waa hy nie kan exploit nie
15 is hy tog te naar;
16 en hou hom dop want sonner om te aarsel
17 sal hy stilletjies, agteraf, die engeltjies martel.
- 18 Ja, Here, ekket my foutjies oek
19 en waar amil perfek is
20 sal ek heeldag vloek,
21 want volle perfection en contentment
22 sal my torture tot binne-in my fonnement.
- 23 En dan boenop hoor ek
24 seks is yt –
25 soe stuur my aire hel toe
26 of waar ek my talent kan gebryk.
- 27 En as ek te goed is
28 om gebraai te word
29 laat my liefste trug kom, Lord
- 30 as kunstenaar na 'n land
31 in 'n historiese tyd –
32 soes Suid-Afrika,
33 waar ek kan teer
34 op 'n tesamebeleid.

35 En tussen die revolutions
36 (hou my aanie underdog se kant)
37 sorg dat ek by Florrie
38 (vroeër mevrou Soetwater)
39 voorit te laat is, beland.

40 Laat my dan liewer hier
41 oppie aarde ly
42 as om vir iewag in u
43 grafstienhiemel te bly.

[Bron: 'n Waarskynlike mens, 1992]

Die spreker maak in die gediginhoud én die titel van ironie gebruik om versagtende omstandighede aan te bied.

Bespreek die ironie in die gedig in 'n opstel van 250 tot 300 woorde.

[10]

VRAAG 2: KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die gedig hieronder en beantwoord dan die vrae wat volg.

Nog in my laaste woorde – NP van Wyk Louw

1 Nog in my laaste woorde sal jy wees,
2 nog in die laaste skeemring van my dink
3 en weet, as ek alleen in die bitter vrees
4 van sterwe lê, en al die mindre sink
5 in my deur vaal vergetelheid: veel haat,
6 veel liefde wat kon waag om min te vra,
7 ure wat rus geken't, of blote daad,
8 en nie die teken van jou onrus dra,
9 o jy wat vlam was: skoon en sterk en blind
10 vir smart; wat alles tot jou beeltnis brand;
11 wat ál kon eis en nooit volkome vind
12 versadiging! Dán weet ek het jou hand
13 my jeug se oopgelate kring voltooi:
14 mooi is die lewe en die dood is mooi.

[Bron: *Die halwe kring*, 1937]

- 2.1 Waarna verwys die spreker in versreël 1? (1)
- 2.2 Waarom is die herhaling van "nog in" en "laaste" in versreël 2 onderskeidelik effektief? (2)
- 2.3 Wat is die funksie van die leesteken in versreël 9? (1)
- 2.4 Is die stemming in versreëls 9 tot 14 somber? Gee TWEE redes vir jou antwoord. (2)
- 2.5 Watter TWEE soorte eindrym kom in versreëls 9 tot 14 voor? Hoekom verander die eindrym in versreëls 13 en 14? (3)
- 2.6 Wie bring die spreker tot die gevolgtrekking in versreël 14? (1)
- [10]**

VRAAG 3: KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die gedig hieronder en beantwoord dan die vrae wat volg.

'n vigslyer sterf – Vincent Oliphant

- 1 die takelwerk word afgetakel
2 stadig sien sy geliefdes hom inplof
3 die bekende vlees na binne stort
4 hulle sien hom reeds stof word
- 5 iets wil huil oor die bros vel
6 wat soos dun seil oor brose stokke lê
7 oor die mond wat iets wil sê
- 8 die gewig van lug
9 is vir die hand te swaar
10 die lyf
11 nou klein en seer
12 het byna alles reeds verleer
- 13 net die oë bly groter staar
14 soek na raad teen al die skade
15 na die genade van sag gaan
16 na verstaan

[Bron: *Poësiepalet*, 2007]

- 3.1 Met watter woord in die titel dui die spreker aan dat die gedig algemeen van toepassing gemaak kan word? (1)
- 3.2 Benoem die stylfiguur in versreël 2. Wat word met die gebruik van die stylfiguur beklemtoon? (2)
- 3.3 Herlees versreëls 5 tot 7.
Is die woordgebruik van die woorde "bros" en "brose" onderskeidelik ten opsigte van die vigslyer se toestand effektief? Motiveer telkens jou antwoord. Hoe sluit die sinekdogee in versreël 7 by dié allitererende woorde aan? (3)
- 3.4 In versreëls 1 tot 4 word die vigslyer se liggaam metafories aan 'n skip gelyk gestel. Haal die woorde in versreëls 5 tot 7 aan wat dié metafoor verder uitbrei. (1)
- 3.5 Hoe hef die tipografie in versreël 10 die vigslyer se kleinerwordende liggaam uit? (1)
- 3.6 Haal die eufemisme in versreël 15 aan. By watter woord in die titel sluit hierdie eufemisme aan? (2)

[10]

VRAAG 4: KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die gedig hieronder en beantwoord dan die vrae wat volg.

Twee kleuters in die Vondelpark – Elisabeth Eybers

- 1 Twee kleuters in die Vondelpark bly staan
2 'n klein oneindigheid lank hand-in-hand.
- 3 Smetloos geteken dryf die dubbelswaan:
4 gesplete hart van hals en dubbelhals,
5 geskulpte vlerk met dubbelvlerk teenaan,
6 geslote snawel dynserig vervals
7 met eenkant lug en water anderkant.
- 8 Versadig van die roerlose gesig
9 pluk hy – die seuntjie – plotseling aan haar hand
10 vir verdergaan, sleep haar tot ewewig
11 as sy nog strompelend omkyk na die swaan.
- 12 Verby die bome druis die straatrumoer.
- 13 Van skopfiets tot trapfiets gepromoveer,
14 bromfiets tot motor, sal hy konstateer
15 – die wiel sy ordeteken – dat hy lid
16 is van die kollektiewe Lilliput.
- 17 Maar sý sien webbe onderwater roer.
- 18 Miskien is dit die laaste dag van staar
19 en grondelose verwondering. Wat sou
20 hý, weerloos wordend, wees oor dertig jaar?
21 'n Saaklike barbaar, 'n fyn sadis,
22 'n doktrinêre Hollandse meneer?
23 En sý 'n druk slagvaardige mevrou
24 met 'n allure van dít-is-soos-dit-is?
- 25 Die swaan bly oor sy dubbelbeeld gekeer.

[Bron: *Balans*, 1962]

- 4.1 Skryf TWEE opeenvolgende woorde uit versreëls 1 tot 2 neer wat die kleuters se verwonderde reaksie aandui. (1)
- 4.2 Op watter wyse sluit die strofepou van versreëls 1 en 2 by die titel aan? (1)
- 4.3 Met watter woord in versreëls 13 tot 16 suggereer die spreker dat die man iemand is wat in die gemeenskap verdwyn? (1)
- 4.4 Haal albei die oksimorons uit versreëls 19 tot 22 aan. Kies EEN van jou antwoorde en motiveer waarom dit binne konteks 'n oksimoron is. (3)

- 4.5 Watter retoriese middel word in die slotreël gebruik om die noue verwantskap tussen werklikheid en nie-werklikheid te beklemtoon? Hoekom is dié verwantskap tekenend van die dogtertjie/vrou se leefwêreld? (2)
- 4.6 Dink jy die gebruik van "Smetloos" en "dubbelswaan" in versreël 3 dra by tot die tema in die slot van die gedig? Motiveer jou antwoord deur na dié woorde afsonderlik te verwys. (2)
- [10]**

ONGESIENE GEDIG (VERPLIGTEND)**VRAAG 5: KONTEKSTUELE VRAAG**

Lees die gedig hieronder en beantwoord dan die vrae wat volg.

'n Aandlied – Ina Rousseau

- 1 Die oomblik
2 Toe die Donderdag afsak in die see, die klokke
3 Vir die aand-biduur ophou om te lui,
4 Die duiwe terugvlieg na hulle hokke
5 En die lewerik stilbly in die lemoenhoutboom
- 6 Is die ysterlong in die hospitaal afgeskakel
7 En uitgestoot in die gang; wat oorbly opsygesit;
8 Apparate losgeskroef en afgetakel;
9 Lakens verwyder na die outoklaaf*...
- 10 En die persoon wat toegang tot die kamer
11 Geweier is, het omgedraai en weggedwaal,
12 En die twaalf papawers met hulle krenkende, strak
13 Meeldrade geslinger in die naaste
14 Vuilisblik.

* *Outoklaaf: Lugdigte kamer of houer wat met stoom onder druk gevul kan word en wat o.a. gebruik word om te steriliseer of te kook. [HAT]*

[Bron: Taxa, 1970]

- 5.1 Gee VYF opeenvolgende woorde uit versreël 2 wat by "Aand-" in die titel aansluit. (1)
- 5.2 Hoe sluit versreëls 2 tot 5 by die inhoud van versreël 1 aan? Dink jy die lengte van versreël 1 teenoor versreëls 2 tot 5 se lengte is effektief? Motiveer jou antwoord. (2)
- 5.3 Herlees versreëls 6 tot 9.
- By watter woord in versreël 8 en versreël 9 onderskeidelik sluit die woord "ysterlong" (versreël 6) aan? Hoekom pas die ellipsteken/beletselteken in versreël 9 by die strofe se inhoud? (3)
- 5.4 Benoem die beeldspraak in versreëls 12 en 13. Is dié beeldspraak geslaagd? Motiveer jou antwoord. (2)
- 5.5 Met watter woord in versreëls 12 tot 14 suggereer die spreker in die gedig die besoeker se emosie? (1)
- 5.6 Verskil die eindrym in versreëls 10 tot 14 van die eindrym in versreëls 1 tot 9? Gee 'n rede vir jou antwoord. (1)

[10]

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B: ROMAN

Beantwoord in hierdie afdeling SLEGS EEN vraag oor die roman wat jy bestudeer het.

DIE KWART-VOOR-SEWE-LELIE – Eleanor Baker

Beantwoord ÓF VRAAG 6 (opstelvraag) ÓF VRAAG 7 (kontekstuele vraag).

VRAAG 6: *DIE KWART-VOOR-SEWE-LELIE – OPSTELVRAAG*

Iris ervaar dat sy vanweë haar andersheid nie inpas nie.

Bespreek hierdie deurlopende tema in die roman in 'n opstel van 400 tot 450 woorde.

[25]

VRAAG 7: *DIE KWART-VOOR-SEWE-LELIE – KONTEKSTUELE VRAAG*

Lees die uittreksels hieronder aandagtig deur en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS A

"Ons gaan hom mis. Hy promoveer mos een van die dae."

Ek het geknik om te wys ek stem saam met al drie bewerings.

"Nog van die ou soort wat wil trou en tuinmaak."

"Ek weet nie van die tuinmaak nie," het ek gesê en haar vertel van Joe en die modelleerkontrak en die briefie wat ek vir hom by die hotel gelos het toe ons 5
douvoordag daar weg is.

"Nee!" het Bettie gekryt. Sy het haar hand oor haar mond gedruk en gelyk asof sy
gaan huil. "Jy moes dit nie gedoen het nie! So 'n kans kry 'n mens net een keer in 'n
leeftyd."

Ek het nie krag gehad om haar te vertel van die Engel se neerbuigende "Jou dom 10
aap" nie. Daarom het ek net my skouers opgehaal. "Ek het Amerika toe gekom om vir
Peter te sien en miskien bietjie van die land. Nie om te werk nie."

Sy het steeds ontsteld gelyk en om haar aandag af te lei, het ek haar gevra wat sy
doen en of sy werk. Haar antwoord het my verras. Ek het my voorgestel sy is 'n sosiale
werkster of 'n onderwyseres of iemand verbonde aan 'n rehabilitasiesentrum. Sy het 15
gelyk na iemand wat hard probeer om iets reg te kry en nooit daarin slaag nie. Die
alkoholiste wat sy probeer rehabiliteer het, het net weer begin drink, die gebroke
gesinne wat sy met welsyn en goeie bedoelinge op die pad van regskepingheid gehelp
het, het mekaar net van voor af gehaat ...

- 7.1 Na wie verwys Bettie in reël 1? (1)
- 7.2 Gee 'n rede waarom Iris aanvanklik dink dat sy nie wil trou nie. Dink jy die
vakansie by Bettie en Brian dra by tot Iris se onwilligheid om te trou?
Motiveer jou antwoord met TWEE feite. (3)
- 7.3 Hoe verskil die beroepe wat Bettie en Brian onderskeidelik beoefen van hulle
persoonlikhede? (2)
- 7.4 By watter tema sluit Bettie se woorde in reëls 8 en 9 aan? Dink jy Iris se
konflik hieroor beperk haar ontwikkeling? Motiveer jou antwoord. (2)

- 7.5 Die Engel vervul die rol van raadgewer in Iris se lewe (reëls 10 en 11).
Noem TWEE voorbeelde van raad wat die Engel in Amerika vir Iris oor menseverhoudinge gee. Hoekom het Iris 'n raadgewer in haar lewe nodig? (3)
- 7.6 Hoe verskil Iris se beroepskeuse van haar pa se verwagting van haar? Gee TWEE redes waarom sy iets anders doen as wat haar pa verwag. (3)

EN**TEKS B**

"Swart met 'n geel bek. 'n Huishoudelike soort voël. Hou van mense, maak nes in geute, stoepbalke, onder afdakke of sommer op die grond."	
"Het jy en jou broer 'n gesamentlike studie gemaak van name en die betekenis?" het ek gevra.	
Hy het gegrinnik en meteens nes sy broer gelyk. "Nee, dis net 'n stokperdjie."	5
"En jou naam dan?"	
"Kom van Johan, wat Jon geword het. Ma is Johanna, wat Anna en toe Ans geword het."	
"Ons het ook 'n Johanna," het ek vertel.	
"Een van jou susters?"	10
"Amper."	
Hy het 'n hand vol grondboontjies geskep, teruggelê teen die bank en hulle een vir een in sy mond gegooi. "Pa sê jy kan goël," het hy tussen twee monde vol gesê.	
"Ek weet nie waar kom hy daaraan nie."	
"Goël?" het Merel gevra. Sy het agter die rusbank op haar knieë gehurk en die grondboontjies opgetel wat Jonsie mis gegooi het.	15
"Sy praat met geeste," het Jonsie verduidelik. "G'n wonder Piet weet nie wat hom getref het nie."	
Merel het haar kop skuins gedraai en vraend opgekyk na my. Sy het nogal na 'n spreek gelyk met haar lang, skraal lyf en blouswart hare, behalwe dat haar lippe rooi was, nie geel nie. "Wat leuk," het sy opgemerk.	20
"Kan jy die boeke uit die boekrak laat val?" het hy gevra.	
"Nie tensy ek die boekrak omstamp nie."	
Dwarsdeur die ete het die oom my onderlangs dopgehou. Ek het so normaal moontlik probeer optree en die gesin vergas met my ondervindinge in New York.	25

- 7.7 Wat gee aanleiding tot Iris se besoek in TEKS B? (1)
- 7.8 Van watter belang is die inligting wat in reëls 1 en 2 verskaf word vir Iris se verhouding met Jonsie en Merel? (1)
- 7.9 Watter betekenis van Iris se naam het Peter tydens hul eerste ontmoeting gegee? Het hierdie betekenis tydens hulle ontmoeting by Iris se voorkoms gepas? Motiveer jou antwoord. (2)
- 7.10 Noem TWEE voorbeelde van Johanna se invloed op Iris se selfstandigheid. (2)

- 7.11 Is Iris se negatiewe gesindheid teenoor haar skoonpa geregverdig? Motiveer jou antwoord. (1)
- 7.12 Herlees reëls 7 tot 9 van TEKS A en reëls 24 tot 25 van TEKS B.
- Identifiseer die ruimtes in TEKS A en TEKS B onderskeidelik. Op watter wyse beïnvloed die Engel se teenwoordigheid in Iris se lewe Bettie (TEKS A) en Ans ("die oom" se vrou) (TEKS B) se optrede teenoor Iris? (4)
- [25]**

MANAKA PLEK VAN DIE HORINGS – Pieter Pieterse

Beantwoord ÓF VRAAG 8 (opstelvraag) ÓF VRAAG 9 (kontekstuele vraag).

VRAAG 8: MANAKA PLEK VAN DIE HORINGS – OPSTELVRAAG

Ouma Essie se woorde en optrede het 'n bepalende invloed op Baas se siening en uitlewing van Christenskap op Manaka.

Bespreek hierdie stelling in 'n opstel van 400 tot 450 woorde.

[25]**VRAAG 9: MANAKA PLEK VAN DIE HORINGS – KONTEKSTUELE VRAAG**

Lees die uittreksels hieronder aandagtig deur en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS C

Die vark moes eers met die laaste van die eerste reeks Brindles klaarspeel voor hy by Baas kon kom. Hulle word saam in 'n vergete plaaskerkhof in die digte reënwoorde van die Houtboschberg begrawe.

Een van die talle legendes wat aan elke nuwe Chipmangeslag oorgedra word, wil dit hê dat Baas later in sy lewe net een tand oorgehad het en dat hy daarmee, tot met sy dood op nege en tagtigjarige leeftyd, steeds sy daaglikse el wildsbiltong geëet het. 5

'n Kleinseun van die buffeljagter van Barotseland word na sy ouma Johanna se mense vernoem en Page Chipman gedoop. Hy sluit hom by sy pa Baas en ouer broer (ook genoem Baas) aan, en word boswerker in die inheemse woude van die Houtboschberg. Page trou met Grace Bosman, 'n meisie uit 'n gesiene Boerefamilie. 10
In Maart 1952 word nog 'n geslag bygevoeg toe Page en Grace Chipman se enigste kind gebore word, die vierde geslag Chipmans, met die naam Dennis, ook met die noemnaam Baas.

Die jong Dennis Chipman bring smiddae ná skool en gedurende vakansies saam met sy pa Page sy tyd deur in die woude waar die bosreus met byle neergevel en met putsae verwerk word – kaaat, mahonie, vaalbos, witstinkhout. Toe sy pa die eienaar van 'n saagmeule word, is hy in die fabriek waar die hout verwerk word ewe tuis as in die bos. 15

Op laerskool reeds is dit duidelik dat hy, soos sy oupagrootjie, lank gaan wees, rankerig gebou, met breë skouers wat effens vooroor buig – die tekens van 'n sterk 20 man in wording.

- 9.1 Watter gebeurtenis lei daartoe dat die stigter van die Manaka sendingstasie na Suid-Afrika terugkeer? (1)
- 9.2 Onder watter ander bynaam het Baas Dennis, die Buffeljagter van Barotseland, bekend gestaan en waarom is dié bynaam aan hom gegee? (2)
- 9.3 Dink jy Baas, die hoofkarakter, se heldeverering vir sy oupagrootjie het hom voorberei vir die tyd in Barotseland? Motiveer jou antwoord met DRIE feite. (3)

- 9.4 Watter karaktereienskap van Page en Grace Chipman reflekteer in die volgende?
- 9.4.1 Baas se hantering van die mense van Manaka (1)
- 9.4.2 Baas se uiteindelijke besluit oor die kerk op Manaka (1)
- 9.5 Aan wie erken Baas later sy negatiewe gevoelens teenoor die moordenaars van sy ouers? Watter TWEE feite oor dié persoon se lewensverhaal dwing Baas om skaam te voel oor sy eie wrokkigheid? (3)
- 9.6 Oor watter TWEE dinge is Baas spyt as hy aan sy ouers terugdink? Dink jy dit is regverdig dat hy homself hieroor kwalik neem? Motiveer jou antwoord deur na albei sake te verwys. (4)

EN**TEKS D**

Van die rivier se kant af word die veraf gekef van die honde harder. Die trop kom teen die bult uit. Hulle maak hoë tjankgeluide soos wanneer hulle agter prooi aan is.

Dan sien hulle die donker figuur voor die honde uithardloop. Dit is meneer Chisupo. Longwane hardloop langs hom. Sy keer hom na die rantjie toe aan. Baas struikel tussen die ysterklippe deur teen die ongelykte af. Maar dit is te laat. Met sy goingsak onder die arm en sy kapmes in die hand, storm meneer Chisupo op volle vaart die vlamme in. Hy val binne-in die hoop brandende balke. Vir 'n oomblik lyk dit of hy gaan opstaan. Sy liggaam trek stadig agteroor. Hy ruk asof iets in hom ontplof.

"Hoe verskriklik," sê Whitey.

"Niemand het genoeg vir hom omgee nie," sê Grace stil.

"Omgee, ja. Dis sendingbloed."

Baas raak aan Grace se skouer. "Is dit wat van jou 'n Christen maak?"

"Ja. En die weet," antwoord sy. "Die weet waar ek heengaan, hier, en in die lewe hierna. Kom, ons moet die tyding gaan oordra."

Die wind draai. Hulle loop verby die vuur. Die honde maal onrustig om hulle. Longwane spring tjankend teen Baas op.

By Fumi roep Grace lank voor iemand uit die lapa kom.

"Meneer Daamon is nie by die huis nie," sê sy. "My tante Maria sê sy weet nie wanneer hy terug sal wees nie. Miskien kan ons met die ngambela gaan praat."

Duskant Mubuyu kry hulle die groot trop buffels in die pad.

- 9.7 Waarvoor gebruik meneer Chisupo die kapmes en hoe lei dié gebeure tot Baas se aanvaarding van sy rol op Manaka? (2)
- 9.8 Meneer Johnnie verklaar in 'n stadium hoekom meneer Chisupo nie vir Baas probeer toor nie.
- Hoe bewys meneer Chisupo se dood dat meneer Johnnie reg was? (1)

9.9 Herlees reël 10.

Waarom is Grace se woorde 'n beskuldiging teenoor haar en Baas onderskeidelik?

(2)

9.10 "Omgee, ja. Dis sendingbloed." (reël 11)

Waarom is hierdie woorde op Whitey aan die een kant en Nanna aan die ander kant van toepassing, maar 'n aanklag teen ds. Griesel du Pisani?

(3)

9.11 Herlees reël 7 van TEKS C en reël 20 van TEKS D.

Wat is die naam van die leierbuffel op Manaka en hoe hou die skiet van dié buffel verband met die buffeljagter van TEKS C?

(2)

[25]

VATMAAR – AHM Scholtz

Beantwoord ÓF VRAAG 10 (opstelvraag) ÓF VRAAG 11 (kontekstuele vraag).

VRAAG 10: VATMAAR – OPSTELVRAAG

'n Sentrale tema in die roman is dat 'n mens mag "vat" wat nie aan jou behoort nie; dit geld vir die Boere en Engelse gedurende die Tweede Vryheidsoorlog asook die Vatmaar-inwoners.

Bespreek hierdie stelling in 'n opstel van 400 tot 450 woorde.

[25]

VRAAG 11: VATMAAR – KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die uittreksels hieronder aandagtig deur en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS E

Dit was toe dat Kaaitjie agter die boomstam uitkom en laggend sê: Dit is seker ek, Mineer.

Hy het daar gestaan en sy bicycle vasgehou terwyl sy na hom toe aankom. Wat kan ek vir Mineer doen? het sy gevra.

Hy het saggies vir homself gesê: Dis sy! Dieselfde meisie met dieselfde kleur rok. 5
Maar nou kon hy sien dat die rok haar nie pas nie. Dit moet tweedehands wees. Hy het sy hand uitgesteek en gesê: My naam is Kenny.

Sy het gelag, en toe hy vra: En joune? sê sy: Kaaitjie.

Hy het by homself gedink: Jy is net my Kaaitjie, te groot rok of te nie. Toe vra hy haar waar sy die Sondag na hulle eerste ontmoeting was, en sy vertel dat dit haar 10
maandelikse Sondag af was, wanneer sy altyd haar loon kry en dit na haar Ma-Ma in Vatmaar toe vat.

Ek spandeer gewoonlik net vyf sjelings op kos, want as ek te veel koop, raak dit te swaar om Vatmaar toe te dra, het sy gesê.

En wat doen jy met die orige vyf sjelings, Kaaitjie?

15

Ek gee dit vir my Ma-Ma, Mineer.

Reken, het hy gedink. Nog so kinderlik, of eenvoudig, soos ons dit in Graaff-Reinet noem, en in haar armoede is haar glimlag so onskuldig en eerlik. Dan kry jy tien sjelings 'n maand? het hy gesê.

Ja, Mineer, my Ma-Ma sê ons moet dankbaar wees vir die bietjie want as die baie 20
eendag kom, sal ons weet om dit te waardeer.

- 11.1 Waar het Kaaitjie en Kenneth mekaar vir die eerste keer ontmoet? (1)
- 11.2 Dink jy die sosiopolitieke omstandighede wat in Vatmaar heers, beïnvloed Kaaitjie se werksomstandighede? Motiveer jou antwoord met DRIE redes. (3)
- 11.3 Op watter manier veroorsaak Kaaitjie en Kenneth se verhouding vir Mevrouw Bosman, vir Kenneth en vir Tant Wonnie onderskeidelik pyn? (3)
- 11.4 Is die tema dat 'n mens mag vat wat nie aan jou behoort nie op Mevrouw Bosman van toepassing? Motiveer jou antwoord. (1)

- 11.5 Sowel Tant Wonnie as Onie-as beleef Piet de Bruin se optrede.
- 11.5.1 Gee 'n voorbeeld van Piet de Bruin se onregverdige optrede teenoor Tant Wonnie en Onie-as onderskeidelik. (2)
- 11.5.2 Op watter Tswana-manier betaal Onie-as die witman terug? Betaal Tant Wonnie mense wat lelik teenoor haar optree, op 'n lelike manier terug? Motiveer jou antwoord. (2)
- 11.6 Op watter TWEE maniere word Tant Wonnie se verwagting (in reëls 20 tot 21 van "baie" wat "eendag" sal kom) waar? Watter TWEE mense maak dit moontlik dat Tant Wonnie beter dae beleef? (4)

EN**TEKS F**

... maar toe loop hy agter sy nuutgevonde liefde en sy kind aan. Hy het agter haar geloop en nie 'n woord gesê nie. Sy het voor geloop asof sy geweet het waarheen sy gaan. Maar in haar eenvoud het sy net een ding in haar kop gehad – om nooit weer op daardie klipstoele te sit nie.

Party van Vatmaar het agter hulle aangeloop, soos 'n gespeende kalf agter sy koeima aan loop. By die halfway-house het Suzan en Kenny gaan staan sodat hy die baba verder kon abba en sy die sak by hom kon oorvat. Hulle het omgedraai en hulle se hande hoog in die lug gehou en so, sonder 'n woord, gegroet. 5

Boitjie Afrika en sy sokkerspan het agter in die paaitjie bly staan en nie teruggegroet nie. Voor hy uiteindelik teruggedraai het Vatmaar toe, het hy net gesê: 10
Ek het hom liewe' gehad as my eige broe'. Al het ek hom soe kô geken.

Dit was die laaste keer dat Vatmaar vir Kenneth Kleinhans, Suzan en klein Heinrich gesien of van hulle gehoor het. En Vatmaar was daarna nooit weer dieselfde nie.

Suzan se eerste treinreis

15

Dit was Suzan se heel eerste treinreis. Kenny het byna al sy geld gebruik om vir hulle en "onse kind", soos hulle Heinrich genoem het, derdeklas-kaartjies te koop, en om vir sy gereedskap in die guard-van te betaal.

Sy het gesê: Vat alles of anders moet ons weer terugkom hiernatoe.

Kenny het net een gedagte in sy kop gehad en dié het hy probeer wegjaag: Wat 20
sal Dad en Ma sê?

- 11.7 Watter gebeure gee aanleiding daartoe dat Kenneth en Suzan Vatmaar vir goed verlaat? (1)
- 11.8 Waarom was dit vir Suzan so belangrik om nooit weer op Vatmaar se "klipstoele" te sit nie? (1)
- 11.9 Op watter manier dra Kenneth tot die totstandkoming van Boitjie Afrika se sokkerveld by? Noem EEN ander nalatenskap in Vatmaar wat Kenneth tot stand gebring het. (2)
- 11.10 Hoe verskil Kenneth se werksomstandighede van die inwoners van Vatmaar s'n? Hoe dra sy agtergrond hiertoe by? (2)
- 11.11 Herlees reëls 6 tot 9 van TEKS E en reëls 16 tot 21 van TEKS F.
Watter TWEE tekortkominge van Kaaitjie (in TEKS E) diskwalifiseer haar as droomskoondogter vir Kenneth se ouers? Waarom is Kenneth in TEKS F so bekommerd oor wat sy pa en ma sal sê? (3)

[25]

ONDERWÊRELD – Fanie Viljoen

Beantwoord ÓF VRAAG 12 (opstelvraag) ÓF VRAAG 13 (kontekstuele vraag).

VRAAG 12: ONDERWÊRELD – OPSTELVRAAG

Opstand teen gesag is 'n deurlopende tema in die roman.

Bespreek hierdie stelling in 'n opstel van 400 tot 450 woorde deur na Greg te verwys.

[25]**VRAAG 13: ONDERWÊRELD – KONTEKSTUELE VRAAG**

Lees die uittreksels hieronder aandagtig deur en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS G

Hy staan hier tussen ons, maar op 'n manier is hy eenkant. Arms gevou. Sy oë vasgenaël op die donker gat in die grond.

Skaduwees trek lang swart strepe oor die plaveisel. Stemme slaan vas teen die geboue.

Ons wag, asems opgehou totdat ... die eerste bleek vingers oor die rand van die 5
mangat vou. 'n Kop verskyn. Kwanele hou sy hand uit, vat die Trapper s'n vas, trek
hom uit. Die jong seun kom staan voor my en vir 'n oomblik lank kyk ek hom vas in die
oë. Dan gee ek hom die geheime Lawson Kollege-handdruk. En uit die Trapper se sak
haal ek die klein flitsliggie. Die een wat ons in al die Trappers se sakke sit as hulle
geblinddoek en in die rondte getol word, voordat hulle in die mangat wegsak. Maar op 10
daardie stadium is jy so gedisoriënteerd en bang dat jy dit nie eens agterkom nie.
Jy word in die donker tunnels losgelaat, maar jy word die gereedskap gegee om jou te
help om jou pad te vind.

Die verbasing op die Trappers se gesigte is een wat hom daarna herhaaldelik gaan 15
afspeel, weet ons almal. Ek glimlag. "Lux hominum vita," sê ek. "Lig is die lewe vir die
mensdom." Toe haal ek die doek wat om die Trapper se oë vasgebind was en wat nou
los om sy nek hang, af. Ek vou dit op en sit dit in die Trapper se ander hand. "Om te
onthou dat ons hier is om mekaar te help. Nou en in die toekoms."

- 13.1 Waarom is Eckardt (reël 1) hier "eenkant"? Hoekom het Eckardt vroeër die (2)
aand die Tonnel-seremonie vrygespring?
- 13.2 Gee 'n rede waarom Eckardt later in die roman eers saam met Greg en dan (2)
later sônder Greg die Tonnel gebruik.
- 13.3 Waarom lei die woorde én optrede van sy medeskoliere later in die roman tot (2)
Greg se innerlike konflik? Verwys in jou antwoord na hulle woorde én ook na
hulle optrede.
- 13.4 Waarom is die onderstreepte sin 'n vooruitwysing na die tema van "social (2)
engineering"/sosiale manipulerings? Hoekom is dié sin ironies met betrekking
tot Greg se lewe ?

- 13.5 Die uitvoering van Greg se woorde in reëls 17 en 18 veroorsaak later in die roman vir hom probleme.
- 13.5.1 Met watter TWEE volwassenes ervaar Greg uiterlike konflik as gevolg van sy soeke na Eckardt? Noem TWEE voorbeelde van innerlike konflik wat hy as gevolg van sy soeke na Eckardt ervaar. (4)
- 13.5.2 Het Greg met sy soeke na Eckardt die skoolleuse, "Lig is die lewe vir die mensdom", bewaarheid? Motiveer jou antwoord. (1)

EN**TEKS H**

"Toe jy vir Dok ontmasker het as die Butcher, het jy, sonder dat jy dit weet, ook jou pa vir die honde gegooi. Met al daardie dokumente wat jy vir die polisie gegee het, is dit net 'n hop, skip en 'n jump verder en hulle kom arresteer jou pa ook vir sy aandeel in Project Nursery Rhyme."

Die oomblik is soos 'n reusegolf wat my alleen op 'n strand kry, oor my breek, my platvee, uitmekaarruk. Só voel dit 'n ruk lank, maar dan is dit asof dieselfde brander my weer regop trek, of sy krag in my lyf begin opstoot; my 'n uitlaatklep gee vir my woede. 5

En toe ek sien, is Eckardt op die grond. Met my vuiste wat hom tref. In die gesig. Bloed oor my hande. Hy keer, stamp my van hom af. Ek val met my rug teen een van die groot ysterpotte voor die galery se deur. Byt op my tande teen die seer. Nou is Eckardt by my. Sy hou eers my bors, dan my gesig. Pyn skiet deur my kop. Ek het lus en lê net daar dat hy my doodmaak. Dit voel amper vir my of ek dit verdien omdat ek my pa, my eie pa, op só 'n manier in die steek gelaat het. Ek voel hoe die bloed uit my neus stroom. Ek proe dit op my lippe, sien die nat rooi kolle op my kleres wat aan my lyf kleef. 10 15

Eckardt is sterker as wat ek gedink het. Watse woede is in hom?

- 13.6 Wat is Greg se pa se naam in Project Nursery Rhyme? Op watter TWEE maniere ondersteun Dok Pienaar se naam sy dade in die roman? (3)
- 13.7 Watter insig oor sy pa (vroeër in die gastehuis) veroorsaak dat Greg in die slot van die roman oor sy pa huil? (1)
- 13.8 Verskil Greg se "woede" (reël 7) van Eckardt se "woede" (reël 16)? Motiveer jou antwoord. (1)
- 13.9 Dink jy Eckardt se optrede teenoor Greg kan geregtig word? Motiveer jou antwoord en noem TWEE gevolge wat Eckardt se wraaksug vir die Owen-gesin inhou. (3)
- 13.10 Op watter manier het John sy pa in die steek gelaat? (1)
- 13.11 Herlees reëls 16 tot 17 van TEKS G en reëls 1 tot 4 van TEKS H.
- Op watter DRIE maniere is die letterlike handeling in TEKS G (reëls 16 tot 17) op 'n figuurlike wyse van toepassing in TEKS H (reëls 1 tot 4)? (3)

[25]**TOTAAL AFDELING B: 25**

AFDELING C: DRAMA

Beantwoord in hierdie afdeling SLEGS EEN vraag oor die drama wat jy bestudeer het.

KRISMIS VAN MAP JACOBS – Adam Small

Beantwoord ÓF VRAAG 14 (opstelvraag) ÓF VRAAG 15 (kontekstuele vraag).

VRAAG 14: KRISMIS VAN MAP JACOBS – OPSTELVRAAG

Bespreek in 'n opstel van 400 tot 450 woorde die positiewe en negatiewe invloed wat die milieu op die Kaapse Vlakte op Map het.

[25]**VRAAG 15: KRISMIS VAN MAP JACOBS – KONTEKSTUELE VRAAG**

Lees die uittreksels hieronder aandagtig deur en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS I

MAP:	Dit maak nie saak nie ... Ek wil net daai kans hê, om te wys ... lat ek 'n annerste man is ... Ma ... Sê tog vir Blanchie wat ek sê ... <i>Sy knik. Stilte.</i>	
MAP:	Ma lyk goed. Hoe gaan it moet Oompie Paulsen-hulle? Die band practise seker al vir Krismis. Ek onthou ... <u>Dis regte mense daai</u> , Oompie Paulsen-hulle. Oompie Paulsen en Kaffi'tjie Arries, en Boytjie Louw, ek onthou al hulle name even! Sê vir hulle sewe jaar is 'n lang tyd, maar 'is oek 'n kort tyd, ek onthou al hulle name even ... en Danny Delcarme, en Bêrend Oliphant, en Freddy, wat is sy van nou weer ... en Tommy Sobotker, Tommy moet sy goetertjies! ... Kan Ma gló, ek kom ýt, op die sewende ... O ja, Freddy la Vitta ... <i>Sy knik.</i>	5 10
MAP:	Ek weet Uncle Cavernelis het nooit van my gehou nie, maar sê vir hom ek het ge-veranner, Ma ... Hy hoef nie meer te worry oor my moet Blanchie nie ... Sewe jare. Onthou Ma nog vir Uncle Cavernelis moet sy suitcase moet die soft goods (<i>lag 'n bietjie</i>), die overtime-werk om ekstra geld te verdien, geld, geld, geld ... vir 'n plot grond en 'n huis in Grassy Park, of even in Belhar weg van die township af ... (<i>Hy lag.</i>) <i>Antie Grootmeisie ontsteld.</i>	15
MAP:	Ek het vir Uncle Cavernelis alles vergewe, sê vir hom ... Hy't later gedink ek is rubbish, ek wiet. Sê vir hom ek wás rubbish, Ma, maar ek is annerste! (<i>Hy pleit.</i>)	20

15.1 Watter TWEE persone help vir Map in die tronk om 'n nuwe begin te kan maak? (2)

15.2 Waarom sê Map nie self vir Blanchie dat hy verander het nie? (1)

- 15.3 Wat suggereer Map met die onderstreepte woorde in reël 5 oor die verhouding tussen die orkeslede? Waarom is hierdie woorde van Map ironies ten opsigte van die orkes nádat parool aan hom toegestaan is? (2)
- 15.4 Noem TWEE ooreenkomste tussen Tommy Sebotker, Cyril en Richie. Gee TWEE bewyse dat Cyril van Cavernelis verskil wat werk en sosiale interaksie onderskeidelik betref. (4)
- 15.5 Wie is die eerste persoon wat by Map, nádat hy op parool vrygelaat is, nuus aandra? Hoe sluit Map se reaksie op dié nuus by sy veranderde lewensbenadering aan? (2)
- 15.6 Wat bereik Map met die verwysing na Cavernelis in reëls 13 en 14 en waarom kry Map nie die geleentheid om met Cavernelis versoen te raak nie? (2)
- 15.7 Het Map in reël 20 Cavernelis se betrokkenheid by Blanchie se werk in die masseersalon in gedagte? Motiveer jou antwoord. Gee TWEE redes waarom Cavernelis se dood tot die versoening tussen Map en Blanchie bydra. (3)

EN

TEKS J

CAVERNELIS:	<i>(hard)</i> : Map!	
BLANCHIE:	<i>(ook hard)</i> : Nee! Nie Map nie! ... Johnnie ...	
CAVERNELIS:	Maar Blanchie ... kind ... het jy gehoor, het jy dan nie gehoor, wat gebeur het ... Blanchie?	
BLANCHIE:	Maar ... Daddy ... <i>(Dan huil sy)</i> ... 'Is nie soes Johnnie nie ... 'is nie ...	5
CAVERNELIS:	Bly stil!	
BLANCHIE:	<i>(ken haar pa nie só teenoor haar nie)</i> : Daddy! <i>Stilte.</i>	
CAVERNELIS:	Ek is ... jammer ... Blanchie ... Maar ... Dis hy ...	10
BLANCHIE:	Daddy! ... Ag, Here, Daddy ...	
CAVERNELIS:	<i>(stukkend)</i> : Hy's 'n ... 'n misdadiger ...	
BLANCHIE:	Nee! Dis ... dis 'n lieg! ...	
CAVERNELIS:	Ja! <i>(Van sy wysie af.)</i> Ja! Ja!! Ja!! Jaa!!	
BLANCHIE:	O Here God, wat het gebeur!? Daddy ...	15
CAVERNELIS:	Jy moet nou weg van hom af ... weg, weg, wég van hom af ...	
BLANCHIE:	Daddy ... Daddy! ... Johnnie ... Johnnie, hoekom? ... Johnnie ... <i>Sy huil. Cavernelis nog net so, starend. Die lig verander. Cavernelis verdwyn, en Blanchie is by Map, in die tronk.</i>	
BLANCHIE:	<i>(bitter)</i> : Hoekom kom ek jou nog sien!? ... Hoekom ... kom ek jou nog sien!!	20
MAP:	Blanchie ...	
BLANCHIE:	Hoekom ...	
MAP:	Blanchie ... ek ...	
BLANCHIE:	Johnnie ...	25
MAP:	... ek het gesê ek is ... sorry, man ... ek ...	
BLANCHIE:	Johnnie ...	

MAP:	... Ek wil oek iets gewies het ... jy't tog ge-verstaan ...	
BLANCHIE:	(<i>sluk</i>): Okay ...	
MAP:	Ek was goed op skool ... Jy't ... ons het ... mekaar geken ... op skool ...	30
BLANCHIE:	Johnnie ...	
MAP:	Innie Elsies, jy onthou ...	
BLANCHIE:	(<i>haar gemoed skiet vol</i>): Ja ...	
MAP:	Blanchie ... Die varke, toe het hulle't vir my my gesê, daar's 'n job, dis die enigste werk wat hulle vir my wil gee, vir messenger ... Jy't gewiet ... Ons het problems gehad met geld ... ek kon nie verder gaan nie, net matriek ... Toe's al die jobs vir wittes ... Net messenger vir my! ...	35
BLANCHIE:	Johnnie ...	40

- 15.8 Waarom praat Cavernelis in reël 1 van "Map" terwyl Blanchie die man "Johnnie" noem? (1)
- 15.9 Volgens haar woorde in reël 5 is Blanchie goedgeelowig. Watter ander droom van Blanchie lei uiteindelik ook tot ontnugtering? (1)
- 15.10 Herlees reël 12.
Hoekom is Cavernelis se emosie geloofwaardig? Dink jy Cavernelis tree deurgaans korrek op teenoor Blanchie? Motiveer jou antwoord met TWEE redes. (3)
- 15.11 Is die terugflits in reëls 20 tot 40 funksioneel? Motiveer jou antwoord. (1)
- 15.12 Herlees reëls 16 tot 18 van TEKS I en reëls 38 tot 39 van TEKS J.
Gee die politieke omstandighede in die township wat bydra tot Map se woorde in reëls 16 tot 18 in TEKS I en reëls 38 tot 39 in TEKS J. Hoe sluit TEKS I en TEKS J by die tema van die drama aan? (3)
- [25]**

MIS – Reza de Wet

Beantwoord ÓF VRAAG 16 (opstelvraag) ÓF VRAAG 17 (kontekstuele vraag).

VRAAG 16: MIS – OPSTELVRAAG

Bespreek in 'n opstel van 400 tot 450 woorde die positiewe en die negatiewe invloed wat Meisie se ouers op haar lewe het.

[25]**VRAAG 17: MIS – KONTEKSTUELE VRAAG**

Lees die uittreksels hieronder aandagtig deur en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS K

MIEM:	Aag, nee wat, Meisie, jy is veels te nederig. Wil nooit eers geprys word nie. En dan help sy my nog met die sakke. (<i>Laggie</i>) Maar nou ja, 'n jong man is nou eenmaal so. 'n Mooi gesiggie is belangriker as deugde. Maar dié het sy ook. So mooi soos 'n engel.	
MEISIE:	Ma!	5
MIEM:	Jy hoef nie skaam te wees nie, Meisie. En haar hare is so lank en sag. Ek wens u kon haar sien, Konstabel. 'n Fees vir die oog. Miskien wil u haar hare voel? Toe, Meisie, laat die Konstabel aan jou hare voel.	
MEISIE:	(<i>huilerig</i>) Ma.	10
KONSTABEL:	Dit is regtig nie nodig nie, Mevrouw.	
MIEM:	Sy is viets en fyn. (<i>Suggestief</i>) Maar haar heupe is tog breed genoeg. (<i>Kry skielik 'n blink idee</i>) My wêreld, Gertie, ons het nog nooit jou bed opgemaak nie.	
GERTIE:	Ek sal dit self doen.	15
MIEM:	Beslis nie. Kom, dan help ek jou.	
GERTIE:	Kan dit nie wag tot later nie?	
MIEM:	Nee, dit word laat. (<i>Maak 'n betekenisvolle kopbeweging wat net GERTIE kan sien</i>) Kom nou.	
GERTIE:	(<i>baie onwillig</i>) Nou ja, dan.	20
MIEM:	Meisie sal jou geselskap hou, Konstabel. Sy is 'n bietjie ingetoë maar as jy haar aanmoedig, kruip sy uit haar dop. Kom, Gertie.	
	<i>GERTIE volg MIEM. Hulle verdwyn deur die gangdeur. Die KONSTABEL sit doodstil. MEISIE is ongemaklik en vroetel met haar hande.</i>	25
MEISIE:	(<i>na 'n stilte</i>) Ek is jammer.	
KONSTABEL:	En waarom, Juffrou?	
MEISIE:	Ek weet nie wat om te sê nie. Ek is nie gewoond aan mense nie.	
KONSTABEL:	Werklik, Juffrou? Kry u nie besoekers nie?	
MEISIE:	Nie eintlik nie.	30
KONSTABEL:	En ... waarom nie? So 'n aantreklike, jong dame?	

17.1 Na watter "sakke" verwys Miem in reël 2? Waarom is hierdie "sakke" die enigste uitweg vir Miem en Meisie? (2)

17.2 Waarom sou 'n mens vir Miem van valsheid kon beskuldig as sy Meisie in reëls 1 en 2 komplimenteert? (1)

- 17.3 Hoekom is dit enersyds verstaanbaar en andersyds ironies dat Miem Meisie se deugde aan Konstabel besing? (2)
- 17.4 Watter gesindheid by Gertie word deur haar onwilligheid in reël 20 gesuggereer? Watter TWEE handeling van Gertie later in die drama versterk hierdie suggestie? (3)
- 17.5 Op watter TWEE maniere oortuig Konstabel deur die loop van die aand vir Meisie om hom te vertrou? Gee TWEE redes waarom Meisie so 'n maklike slagoffer van Konstabel is. (4)
- 17.6 Herlees reëls 21 tot 22.
Is hierdie woorde vooruitwysend na die slot van die drama? Motiveer jou antwoord. (1)

EN

TEKS L

MEISIE:	Nee! Ek mag nie daarvoor praat nie. Ek mag nie daaraan dink nie. Om te dink, is om te doen.	
KONSTABEL:	<i>(byna verleidelik)</i> Maar jy kan tog vir my sê. Net een keer. Ek is 'n vreemdeling. En blind.	
MEISIE:	<i>(onseker)</i> Ek weet nie ...	5
KONSTABEL:	<i>(fluister)</i> Niemand sal ooit weet nie.	
MEISIE:	Nou goed, ek sal vir u vertel en dan sal ek daarvan vergeet. <i>(Knyp haar oë styf toe)</i> Vir altyd en vir ewig. <i>(Stilte. Begin vertel en leef haar heeltemal in. Sagte vloe wind word gehoor en dit word geleidelik effens harder)</i> Een jaar was die sirkus hier. Soos nou. Maar dit was 'n warm aand. 'n Vroeë somer,' het my ma gesê. 'Dit bring droogte en pestilensies.' <i>(Sag)</i> Dis bedompig in die huis. Ons maak die vensters oop en toe gaan ons slaap. Skielik skrik ek wakker. Ek lê in die donker en luister na die musiek. Dis asof die musiek al harder word. Die takke skraap teen die dak. Die gordyne waai, op maat van die musiek. Ek gaan staan voor die venster. Ek sien die tent. Die groot tent en die liggies. Die musiek word harder en harder. Ek klim deur die venster, spring af tussen die rose, gaan deur die tuinhokke en hardloop na die skougronde. Sommer net so. Kaalvoet oor die dorings. Ek loop tussen die hokke deur. 'n Tier grom. Ape raas. Ek staan by die tent. <i>(Laggie)</i> Toe sien ek 'n gaatjie en ek loer daardeur. <i>(Maak die 'gaatjie' met duim en voorvinger en loer daardeur)</i>	10 15 20

- 17.7 Waarna verwys Meisie in reël 1? (1)
- 17.8 By watter tema van die drama sluit Meisie se woorde in reëls 1 tot 2 aan? Noem TWEE bewyse uit die drama dat Meisie juis die teenoorgestelde doen. (3)

- 17.9 Dink jy Konstabel se byvoeging van "En blind" in reël 4 is 'n geslaagde vorm van manipulering? Motiveer jou antwoord. (1)
- 17.10 Waarom het Meisie rose voor haar kamervenster geplant? Hoe word haar opstandigheid deur hierdie daad geïllustreer? (2)
- 17.11 Noem DRIE ooreenkomste tussen Meisie en die twee meisies wat die vorige twee jaar verdwyn het. (3)
- 17.12 Herlees reël 28 van TEKS K en reël 21 van TEKS L.
- Hoe motiveer hierdie twee spreekbeurte onderskeidelik die feit dat Meisie in haar ouerhuis slegs 'n toeskouer is wat na die lewe kyk? (2)
[25]
- TOTAAL AFDELING C: 25**
GROOTTOTAAL: 80

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR SERTIFIKAAT/ NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

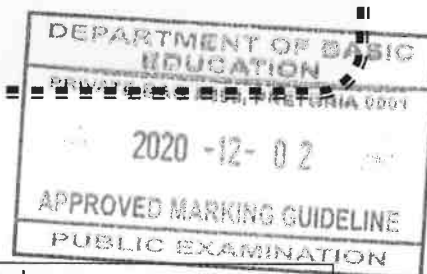
GRAAD 12

AFRIKAANS HUISTAAL V2

NOVEMBER 2020

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 80

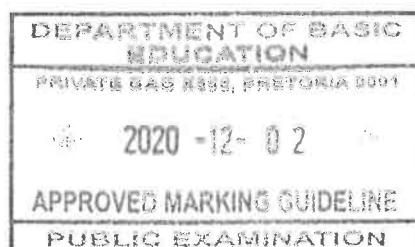

Goedgekeur Prof. A. Coetser Umalusi-moderator 2 Desember 2020	Goedgekeur Me. S. Fourie Umalusi-moderator 2 Desember 2020	Goedgekeur Me. I. Jansen vN DBE: Interne Moderator 2 Desember 2020

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 58 bladsye.

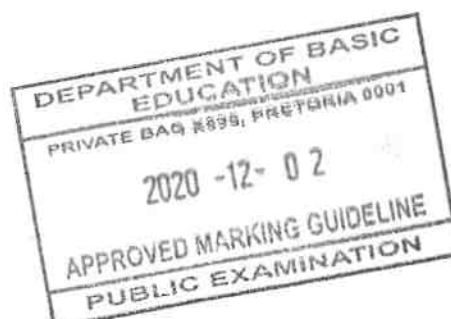
RIGLYNE VIR NASIENERS

1. Indien 'n kandidaat meer as die verlangde getal vrae gedoen het, word net die eerste antwoord/respons nagesien. **(Die kandidate mag nie die opstelvraag en die kontekstuele vraag oor dieselfde genre beantwoord nie.)**
2. Indien 'n kandidaat in AFDELING A al vier vrae oor die gesiene gedigte beantwoord het, word die eerste twee gedigte se antwoorde nagesien.
3. Indien 'n kandidaat in AFDELING B en C twee kontekstuele vrae of twee literêre opstelle beantwoord het, word die eerste antwoord nagesien en die tweede antwoord word geïgnoreer. Indien 'n kandidaat al vier die vrae in AFDELING B en C beantwoord het, word die eerste antwoord in elke afdeling nagesien mits een kontekstuele vraag en een opstelvraag beantwoord is.
4. Indien 'n kandidaat twee antwoorde gee en die eerste antwoord is verkeerd, maar die tweede antwoord is reg, word die eerste antwoord nagesien en die tweede antwoord word geïgnoreer.
5. Indien antwoorde verkeerd genommer is, word die antwoorde volgens die nasien-riglyne nagesien.
6. Taalfoute by kontekstuele vrae word nie gepeenaliseer nie. Indien 'n spelfout die betekenis van die antwoord beïnvloed, word dit verkeerd gemerk. Indien die spelfout nie die betekenis van die antwoord beïnvloed nie, word dit as korrek beskou.
7. Opstelvrae:
Indien die literêre opstel korter as die verlangde lengte is, word die kandidaat nie gepeenaliseer nie omdat hy/sy hom-/haarself gepeenaliseer het. Indien die literêre opstel te lank is, assesseer dit op meriete en bespreek dit met die senior nasieners. Die nasienriglyne is slegs 'n riglyn, daarom moet ander relevante inhoud as korrek beskou word. Gebruik die aangehegte rubrieke om die opstelvrae na te sien.
8. In 'n literêre opstel word argumente aangebied en ondersteun of illustreer deur na die teks te verwys.
9. Kontekstuele vrae:
Indien 'n kandidaat nie aanhalingstekens gebruik waar 'n vraag dit vereis nie, word die kandidaat nie gepeenaliseer nie.
10. Vir oop vrae word geen punte toegeken vir JA/NEE/EK STEM SAAM/EK STEM NIE SAAM NIE. Die rede/motivering moet oorweeg word.
11. Geen punte word vir WAAR/ONWAAR of FEIT/MENING toegeken nie. Die rede/motivering/bewys verdien die punt.
12. **Moenie woorde nasien nie; sien betekenis na.**

13. Vir hierdie eksamen geld die volgende eksamenriglyne vir die opstelvraag:
- Lees die opstelvraag die eerste maal en toon die reeks treffende argumente met die ooreenstemmende kode aan.
  - 'n Reeks treffende argumente is stellings wat met:
    - relevante verduidelikings gemotiveer word./
    - korrekte, gepaste aanhalings uit die roman/drama/gedig gemotiveer word./
    - geparafraseerde aanhalings uit die roman/drama/gedig gemotiveer word.
  - 'n Treffende argument is **niet** noodwendig in die formaat **punt, verduideliking én illustrasie niet**.
  - Lees die opstelvraag 'n tweede maal om die struktuur en taal te assesseer. Taalfoute word met onderstreping aangedui.

Die aantal kodes in die opstelvraag word **niet** getel om 'n bepaalde punt by inhoud toe te ken **niet**.

AFDELING A: GEDIGTE**VRAAG 1: LITERÊRE OPSTEL****"Versagtende omstandighede" – Peter Snyders**

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte **ASSESSERINGSRUBRIEK VIR LITERÊRE OPSTEL – HUISTAAL: POËSIE** nagesien.

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.

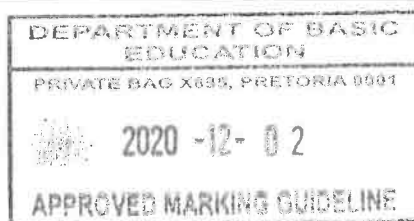
ARGUMENTE WORD AANGEBIED EN ONDERSTEUN OF GEÏLLUSTREER DEUR NA DIE TEKST TE VERWYS.

ARGUMENT	ONDERSTEUNENDE bewys OF aanhaling/parafrase	
Die kandidaat bied 'n gepaste inleiding aan.		
Hoewel die spreker verwonderd is oor die hemel, wil hy – anders as wat 'n mens verwag – nie hemel toe gaan nie.	Die "Oe"-tussenwerpsel dui die verwondering aan, maar dan bied hy 'n verskoning aan waarom die hemel nie sy soort plek is nie.	Versreël 1 tot 3: <i>Oe Here, ek hoor dis soe wonderlik innie hiemel, maa Here, vergiewe,</i> Versreël 6: <i>... maa ek sal lug-siek kry as ek moet vlieg.</i>
Die spreker vra dat hy vergewe moet word omdat hy nie hemel toe wil gaan nie, hoewel die meeste mense vra vir vergifnis van sonde juis om in die hemel in te kom./wil die spreker nie gestraf word deur hemel toe gestuur te word nie.	Die meeste mense vrees die hel en hoop dat hulle sonde hulle vergewe sal word juis sodat hulle die hemel kan beleef./Die spreker se versugting is presies die teenoorgestelde.	Versreëls 3 en 4: <i>Maa Here, vergiewe, die hiemel issie my soort liewe ...</i>
Anders as wat 'n mens verwag, pleit hy vir 'n versagtende straf sodat hy liever sy aardse vreugdes kan bly uitleef eerder as om versagtende omstandighede aan te bied wat sal verseker dat hy in die wonderlike milieu van die hemel kan beland.	Die spreker kritiseer die hemel, met al sy wonderlike eienskappe soos musiek, en besing die lof van die aarde – terwyl die meeste mense nie kan wag om die hemel met al sy vreugdes te beleef nie./geen kritiek op die hemel het nie.	Versreël 5: <i>ek hou van sing en harpmusiek maar ...</i> Versreëls 9 tot 12: <i>... en sover dit die goudstrate en pearly-gates betref, wat baat dit? Klip en teer is veels meer werd.</i>
Die hemelse "niks-doen" staan die spreker nie aan nie; vir hom sal dit "hel" wees; daarteenoor smag die meeste mense na die einde van hulle aardse arbeid./Die spreker assosieer die hemelse niksdoen met die "hel", wat verskil van ander mense se versugting om in die hemel vir ewig te rus.	Die spreker sê die hemel sal vir hom "hel" wees./Die spreker meld dit duidelik dat hy mateloos verveeld sal wees in die hemel omdat daar niks gedoen word nie; terwyl die meeste mense uitsien na die hemelse rus en probeer wegstroom van arbeid.	Versreëls 7 en 8: <i>dit sal vi my hel wies om met niks-doen myself elke dag te vervies.</i>

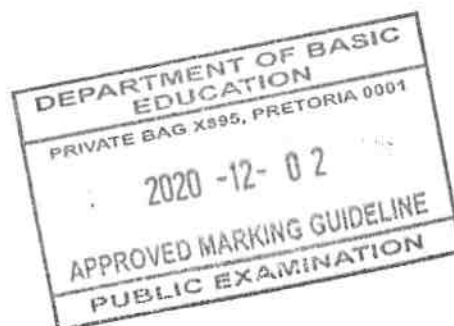

Ironies genoeg is die spreker se baas – wat ander mense misbruik – oënskynlik in die hemel, terwyl 'n mens sou verwag dat hy in die hel vir sy dade moet beland.	Ten spyte daarvan dat die baas in die hemel is, is hy 'n skurk wat nie sy sonde agtergelaat het nie – daarom hou hy 'n gevaar vir die engeltjies in.	Versreël 13: <i>Maa Here, hou my baas asseblief tog daa ...</i> Versreël 17: <i>sal hy stilletjies, agteraf, die engeltjies martel.</i>
Dit is ironies dat die spreker pleit dat die baas in die hemel moet bly. Na alles waaraan hy hom skuldig gemaak het, sal die meeste mense verwag dat so 'n onaanvaarbare optrede gestraf moet word.	Die baas is skuldig aan eksploitering/uitbuiting van sy werknemers – die spreker vrees dat hy dieselfde met die engele sal doen.	Versreël 13: <i>Maa Here, hou my baas asseblief tog daa ...</i> Versreël 17: <i>sal hy stilletjies, agteraf, die engeltjies martel.</i>
Die goud en pêrels wat met die hemel geassosieer word, is vir die spreker waardeloos; dis ironies, want vir die meeste mense is goud en pêrels baie waardevol. Die spreker heg egter meer waarde aan teer en klip. Dis ironies, want klip en teer is eintlik waardeloos.	Die luukse waarmee die hemel geassosieer word, hou vir die spreker geen persoonlike waarde in nie, want hy kan dit tog nie kry/gebruik nie. Hy verkies daarom die konkrete aardse teer en klippe omdat hy redeneer dat teer baie meer werd is.	Versreëls 9 tot 11: <i>en sover dit die goudstrate en pearly-gates betref, wat baat dit?</i> Versreël 12: <i>Klip en teer is veels meer werd.</i>
Hemelse perfeksie/tevredenheid/volmaaktheid sal die spreker baie ontuis/onwelkom laat voel; dit is ironies, want die meeste mense smag na volmaaktheid en perfeksie.	Die spreker voer aan dat hy graag vloek (wat nie in die hemel aanvaarbaar sal wees nie). Volmaaktheid sal vir hom 'n marteling/pyniging meebring. Dis presies die teenoorgestelde van wat mense begeer.	Versreëls 19 tot 22: <i>en waar amil perfek is sal ek heeldag vloek, want volle perfection en contentment sal my torture tot binne-in my fonnement.</i>
Die ironie in strofe 5 is opvallend: die spreker beskryf sy seksvermoë as 'n "talent" wat gebruik moet word – normaalweg wend mense hulle talente aan om ander te dien of te vermaak; nie om sonde te pleeg nie, maar hy bied sy pleidooi aan om verder te kan sondig.	Die spreker gee voor dat hy 'n talent het m.b.t. seks wat hy graag sal wil gebruik en in die hemel is dit glo nie moontlik nie. Daarom soebat hy om by Florrie uit te kom sodat hy verder kan voortgaan met sy sondige aardse bestaan.	Versreëls 23 tot 26: <i>... seks is yt – soe stuur my aire hel toe of waar ek my talent kan gebryk.</i>
Hy is selftevrede en arrogant. In sy eie oë is hy heeltemal te "goed" vir die hel/ nie vir die hel geskik nie, maar sien nie vir die hemel kans nie. Dit verskil van die normale mense se persepsies oor hulle sondige aard.	Hy aanvaar somer dat sy enigste toekoms die hemel sal wees, maar wil vir die Here voorskryf hoe Hy besluite moet neem./noem vir die Here sy begeerte om op die nuwe beleid te "teer". Hy bied dus steeds sy sonde as verskoning aan.	Versreëls 27 tot 29: <i>En as ek te goed is om gebraai te word laat my liefste trug kom, Lord ...</i> Versreëls 34 en 35: <i>waar ek kan teer op 'n tesamebeleid.</i>

Dit is ironies om te vra om aan die "underdog" se kant te wees tydens opstande, want die meeste mense wil graag aan die wenkant wees.	Die spreker motiveer sy ironiese versoek deur sy verlange na Florrie te noem – hy gebruik dus sy sonde/foute/oortredings as motivering vir sy vreemde versoek.	Versreëls 37 tot 39: <i>sorg dat ek by Florrie (vroeër mevrou Soetwater) voorit te laat is, beland.</i>
Die hoogtepunt van die ironieë kom in die slot voor.	Die spreker pleit om op die aarde, waar hy graag sy sondige aardse bestaan wil voortsit, te "ly". Anders as wat 'n mens verwag, ly hy glad nie./Hy wil nie hemel toe gaan nie, want dis vir hom 'n plek sonder opwinding; desnieteenstaande noem hy die aardse opwindende bestaan 'n "lyding".	Versreëls 40 en 41: <i>Laat my dan liever hier oppie aarde ly ...</i> Versreëls 42 en 43: <i>... as om vir iewag in u grafstienhiemel te bly.</i>
Die titel van die gedig is ironies.	"Versagtende omstandighede" word normaalweg aangebied om iemand/'n veroordeelde se straf/uiteinde te versag, maar hier bied die spreker sommer self "versagtende omstandighede" aan om langer op die aarde te "ly", dus swaar te kry.	Versreëls 40 en 41: <i>Laat my dan liever hier oppie aarde ly ...</i> Titel: <i>Versagtende omstandighede</i>
Die kandidaat bied 'n gepaste slot aan.		

[10]

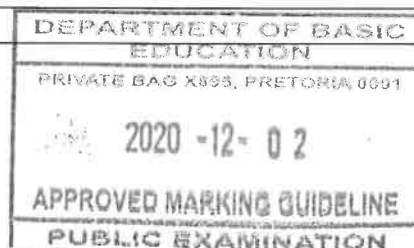

VRAAG 2: KONTEKSTUELE VRAAG

"Nog in my laaste woorde" – NP van Wyk Louw

[illegible]

Kopiereg voorbehou

Blaai om asseblief

VRAAG 4: KONTEKSTUELE VRAAG**"Twee kleuters in die Vondelpark" – Elisabeth Eybers**

Vraag	Antwoord	Punt
4.1	"bly staan"/ "klein oneindigheid" ✓	1
4.2	Die titel verwys na "twee" kleuters en 'n koeplet bestaan uit twee versreëls./ Die strofe bestaan uit 2 versreëls wat aansluit by die "Twee" in die titel./ Die koeplet sluit by "Twee" (titel) aan. ✓ <i>Die kandidaat kan nie net "twee" of "koeplet" alleen as antwoord aanbied nie.</i>	1
4.3	"Lilliput"/"kollektiewe" ✓	1
4.4	"('n) saaklike barbaar" ✓ "('n) fyn sadis" ✓ EN Die man wat in die sakewêreld aansien geniet, maar onverfynd/ongevoelig (teenoor die natuur) optree./ Die mens se dubbele/teenstrydige aard word aangedui deurdat iemand wat aansien in die samelewing geniet, soos 'n barbaar (in sy huis) kan optree./soos 'n sadis kan optree. ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.</i> <i>Die kandidaat moet in sy antwoord die twee dele van die oksimoron aandui.</i>	1 1 1
4.5	Herhaling (van die woorddeel/-komponent "dubbel")/ Die woorde "dubbelswaan"/"dubbelhals"/"dubbelvlerk" in versreëls 3 tot 7 word in die woorddeel/woordkomponent "dubbel-" telkens herhaal. ✓ EN Die dogtertjie word iemand wat by die eise van die samelewing aanpas, terwyl sy steeds in voeling bly/hunker/smag na die romantiek./fantasie./ Die dogtertjie "sien webbe onderwater roer"/is in voeling met die fantasie, maar laat haar manipuleer/wegruk/konformeer tot die eise van die werklikheid. ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.</i> <i>Die kandidaat moet albei kante van die verwantskap vir EEN punt aanbied.</i>	1 1
4.6	Ja "Smetloos" beklemtoon die onbesoedeldheid/perfeksie van die swaan/natuurbeeld, terwyl die gedagte juis in die slot oorgedra word dat die natuur onbesoedeld/onaangeraak/dieselfde bly. ✓ Die woord "dubbelswaan" sluit aan by "dubbelbeeld" in die slot, wat aansluit by die dubbele aard van die mense se verhouding met die natuur./met mekaar. ✓ <i>Die kandidaat bied TWEE soortgelyke antwoorde vir EEN punt elk aan.</i> <i>Die kandidaat kan nie NEE as 'n antwoord aanbied nie.</i>	1 1
		[10]

VRAAG 5: KONTEKSTUELE VRAAG**"'n Aandlied" – Ina Rousseau**

Vraag	Antwoord	Punt
5.1	"(Toe die) <u>Donderdag afsak</u> (in die see)" ✓	1
5.2	Versreëls 2 tot 5 gee die spesifieke tyd waarna die woord "oomblik" in versreël 1 verwys./ Die "oomblik" van versreël 1 word met besonderhede/spesifieke inligting in versreëls 2 tot 5 uitgebrei./verklaar./ Versreëls 2 tot 5 gee die presiese inligting oor watter "oomblik" in versreël 1 ter sprake is./dat die oomblik na die dood verwys. ✓ <i>Die kandidaat bied enige EEN antwoord vir EEN punt aan.</i> EN Ja Die kort reël beklemtoon die kortstondigheid van die "oomblik", terwyl versreëls 2 tot 5 op die voortgang van die lewe dui./ Die kort reël beklemtoon die finaliteit van die dood, terwyl die normale gang van die lewe in langer reëls beskryf word./ Die kontras van 'n "oomblik" wat kort is teenoor die normale gang van die lewe wat langer is, word uitgehef./ Die kort reël beklemtoon die finaliteit van die dood/afsluiting van 'n lewe, terwyl versreëls 2 tot 5 hierdie gedagte ondersteun./alles in die natuur kom ook tot stilstand./afsluiting. ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.</i> <i>Die kandidaat bied albei dele van die antwoord vir EEN punt aan.</i> <i>Die kandidaat kan nie NEE as antwoord aanbied nie.</i>	1
5.3	Versreël 8: "apparate" ✓ Versreël 9: "outoklaaf" ✓ EN Dit versterk die suggestie dat die pasiënt gesterf het./ Die ellipsteken suggereer die normale gang van sake nadat iemand (in die hospitaal) sterf./ Die ellipsteken suggereer die afgeslotenheid van die hospitaalgebeure weg van die persoonlike verlies (wat in die volgende strofe uitgebeeld word). ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.</i> <i>Die kandidaat kan nie 'n NEE-antwoord aanbied nie.</i>	1 1
5.4	Personifikasie/Metafoor ✓ Ja Die personifikasie is geslaagd aangesien die beskrywing aansluit by die teleurstelling./sterfte. Die metafoor/"krenkende, strak" verwys eintlik hier na die besoeker/persoon wat toegang geweier is, se emosies./eienskappe. ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.</i>	1

5.5	"geslinger"/"krenkende"/"strak" ✓	1
5.6	Ja In versreëls 1 tot 9 is daar wel rymwoorde/gebroke rym, terwyl daar in versreëls 10 tot 14 geen rym voorkom nie. OF Nee In versreëls 1 tot 9 is die eindrym nie vas/volgens 'n vaste patroon nie; net soos in versreëls 10 tot 14./Daar kom nêrens 'n vaste eindrym voor nie. ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.</i>	1
		[10]

TOTAAL AFDELING A:**30**

AFDELING B: ROMAN

Beantwoord EEN vraag.

VRAAG 6: DIE KWART-VOOR-SEWE-LELIE – OPSTELVRAAG

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte RUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG VIR DIE ROMAN EN DRAMA nagesien.

LET WEL:

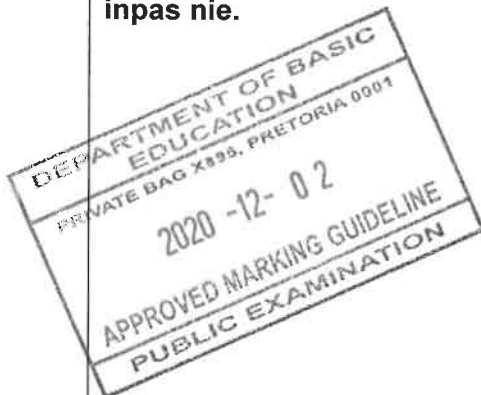
- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- Die kode "A" word by die argumente gebruik en omkring indien die argument 'n ondersteunende bewys/aanhaling/parafrase bevat: **A**

ARGUMENTE WORD AANGEBIED EN ONDERSTEUN OF GEÏLLUSTREER DEUR NA DIE TEKS TE VERWYS.

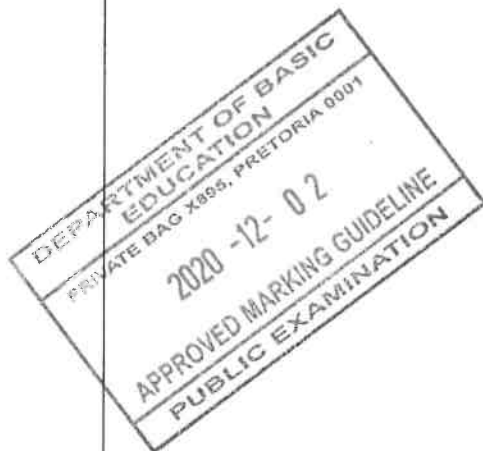
ARGUMENT		ONDERSTEUNENDE bewys OF aanhaling/parafrase	
Die kandidaat bied 'n gepaste inleiding aan.			
Iris is van mening dat sy vanaf geboorte nêrens in-pas nie./van haar geboorte af hanteer is asof sy niks weet nie./nie belangrik is nie. DEPARTMENT OF BASIC EDUCATION PRIVATE BAG 4999, PRETORIA 0001 2020 -12- 02 APPROVED MARKING GUIDELINE PUBLIC EXAMINATION	Sy sê reguit dat niemand ooit na haar geluister het nie.	Bl. 9: <i>Niemand het nog ooit na my geluister nie.</i> Bl. 34: <i>Ek het nie geweet waarvan ek praat nie. Van ek die dag gebore is, was dit so.</i>	
	Sy sê dat selfs die dokter so gou moontlik padgegee het.	Bl. 9: <i>Met my geboorte, toe ek my eerste skree gegee het om my bestaan aan te kondig, was die dokter reeds buite in die gang ...</i>	
	Haar ma erken dat sy net so gou moontlik wou slaap.	Bl. 9: <i>Miskien het my ma my skree gehoor alhoewel sy later vertel het sy was gedaan en het op die plek aan die slaap geraak toe ek uit was ...</i>	
	Later hoor Iris dat sy 'n glips/onbepland was.	Bl. 26: <i>Dis vernietigend om te hoor jy was 'n glips terwyl jy midde-in jou eksistensiële krisis is ... " 'n Glips?" het ek gefluister. " 'n Fout? Ek was nooit veronderstel om te leef nie?"</i>	
	Haar pa was nie teenwoordig tydens haar geboorte nie./het net later terloops kom kuier.	Bl. 9: <i>Pa was nie by nie ... Pa het sy telefoonnommer by die ontvangsdame gelaat en kantoor toe gery.</i>	
	Selfs haar ma se vriendin, die kraamsuster, was nie beïndruk met haar koms nie.	Bl. 9: <i>"Nog 'n dogter, ..."</i>	

	Ook haar susters het nie juis omgee oor haar koms nie.	Bl. 9: <i>Hulle was nie beïndruk nie en het eintlik net gekom om Ma te sien en hulle leeslesse hardop vir haar te lees ...</i>
Iris se ongewone gesin dra daartoe by dat sy vreemd/anders voel.	Iris se pa is asosiaal.	Bl. 34: <i>Pa het selde sinne van meer as vier woorde gebruik ... Omdat hy self nie veel gepraat het nie, het hy nooit leer luister nie en toe hy boonop trou met 'n vrou wat haar sinne onvoltooid in die lug laat hang, was ons lot verseël.</i>
	Iris se ma verdwyn in haar eie droomwêreld./verloor gereeld kontak met die buitewêreld.	Bl. 34: <i>... maar haar vertelling het weggewaai, verlore geraak in die volgende opmerking. Haar gedagtes, soos los drywende wolkies, was klaar weg, ...</i>
	Iris se susters beleef hul eie identiteitskrisisse: Kara soek ontvlugting; Elsa probeer altyd in beheer wees.	Bl. 35: <i>Geen wonder dat Kara ontvlugting gesoek het in haar Middeleeuse kuns, Elsa in die hiperpraktiese en ek in my fantasieë nie.</i>
Iris beskou haar van kleinsaf self as superieur bo haar gesin – 'n verdere bewys dat sy by hulle nie inpas nie.	Sy dink haar gesin is dom./dat sy die enigste een met insig oor bv. die waarde van haar naam, is.	Bl. 10: <i>... maar in my diepsinnige puberteit het ek geswyg en my gesin en verwonder oor hulle domheid ... en in daardie stadium het ek myself nie slegs as diepsinnig beskou nie, maar as ook besonder skerpsinnig.</i>
	Die afwesigheid van haar susters se name in die woordeboek laat haar boonop dink dat sy beter as hulle/verhewe bo hulle is.	Bl. 11: <i>Ek het meerderwaardig gevoel ...</i>
	In haar eie oë is Iris selfs slimmer as haar ma.	Bl. 12: <i>Ek het gesug. Ek en my susters moes versigtig grootmaak aan ons ma.</i>
Op skool is dit duidelik dat Iris nie eintlik inpas nie; sy is anders as die gewone kind.	In plaas daarvan dat sy aandag gee in die klas, verloor sy haar in die woordeboekbetekenisse van haar naam.	Bl. 11: <i>"Ipso facto, Iris!" het die onderwyser gebulder.</i>
Iris ervaar dat niemand in haar gesin na haar luister nie./dat haar mening geen waarde het nie.	Haar ma stel nie regtig belang in wat sy sê nie./is in elk geval in haar eie wêreld/gedagtes verlore.	Bl. 13: <i>Dis wat ek bedoel. Sy het my nie gehoor nie.</i> Bl. 19: <i>Dit was baie duidelik dat sy my weer eens nie gehoor het nie.</i>

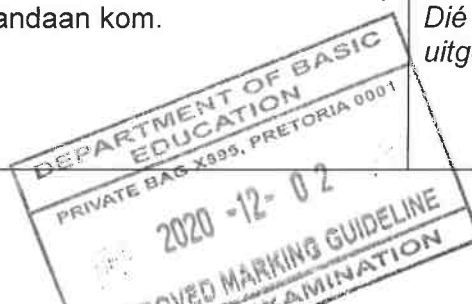

	Haar pa laat haar nie toe om 'n mening te lug nie.	Bl. 20: "Stil, Iris," het Pa kwaad gesê. "Jou susters veroorsaak meer as genoeg moeilikheid. Aan jou stuiwer het ons nie nou 'n behoefte nie."
	Iris se familie verstaan haar nie.	Bl. 27: Elsa het verward na Ma gekyk. "Waarvan praat die kind?"
By gesinsgesprekke word Iris uitgesluit – sy pas nie in nie.	Iris beleef dat sy nie betrek word nie.	Bl. 21: Ongelukkig was Elsa teen daardie tyd klaar getroud en het nie belanggestel in my ontleding van haar gebrek nie. Bl. 34: Dit was altyd dieselfde ou storie. Ek was te jonk. Ek kon nog nie saampraat nie. Ek het nie geweet waarvan ek praat nie.
Aangesien Iris die jongste in die gesin is, voel dit of sy nooit erkenning kry nie./ nooit so belangrik soos haar sussies is nie.	Sy kry haar susters se ou klere en speelgoed./Sy voel soos Aspoestertjie wat nie plek of voorregte gegun word nie.	Bl. 14: ... ek het die speelgoed en dikwels die klere gekry waarvoor my susters moeg was. Bl. 14: Ek het dikwels soos Aspoestertjie gevoel behalwe dat ...
	Selfs haar ervarings was nooit so goed soos hulle s'n nie.	Bl. 25: En die ergste: elke keer dat ek deur 'n krisis of interessante stadium gegaan het, was my susters my voor, het hulle die kalklig gesteel deur iets meer dramaties te doen. Bl. 34: Wat ek ook al gedoen het, was reeds deur hulle gedoen.
	Selfs herinneringe oor die tyd toe sy klein was, is nie noukeurig opgeteken soos dié van haar susters nie.	Bl. 34: Ma het 'n boek aangehou ... Sy het dit probeer volhou ná my geboorte, maar ek het die boek gelees. Onder "eerste woord" staan "mama" en daar hou die inskrywings op.
Iris is van mening dat sy selfs nie by Riekie inpas nie, want sy speel tweede viool by hom.	Iris dink Riekie kuier net by haar om naby aan Kara, wat nie in hom belangstel nie, te wees.	Bl. 16: ... en ek vermoed hy sou Kara verkies het, behalwe dat sy toe midde-in haar non-stadium was.
Iris is anders as die meeste jongmense.	Sy en Riekie gaan nie flik nie, omdat sy nie van springmielies hou nie.	Bl. 17: ... omdat ek die reuk van springmielies steurend gevind het.

Iris leef haar eie fantasie- lewe/skep vir haar 'n fantasiewêreld.	Iris besluit self dat sy nie inpas in haar realiteit nie en vind dit daarom nodig om te ontsnap na haar eie, volmaakte fantasie- wêreld.	Bl. 17: <i>Ek het hom oorgeskrif tot iets meer na my sin ...</i> Bl. 17: <i>"Dis nodig, Riekie, dis nodig," het ek gefluister en geweer om die werklikheid in die gesig te staar.</i>
	Iris beleef onbekende ervarings (soos Elsa se swangerskap) in haar eie fantasieverhale.	Bl. 23: <i>Ek het my blik wegge- dwing van die vraatsige bruid en na die blomme voor my op die tafel getuur terwyl ek Eduard herroep en ons ver- houding laat ontwikkel.</i> Bl. 28: <i>Ek was nie van plan om "in die moeilikheid" te beland nie, daarvoor was ek te nugter, maar in my verhaal sou ek verwagtings, babas en geboorte omskep tot 'n fantasie.</i>
Iris erken self dat sy as buitestanderfiguur grootge- word het.	Sy vorm, deur haar susters dop te hou, haar eie idees oor die lewe sonder om self betrokke te raak.	Bl. 25: <i>Ek het hulle fyn dopgehou, hulle lewens geëvalueer en dit as 'n teoretiese oefening gesien om vas te stel hoe ek in 'n soortgelyke situasie sou optree.</i>
Omdat Iris ervaar dat sy nêrens inpas nie, onttrek sy haar doelbewus aan mense.	Sy tree asosiaal op en besin oor die lewe./haar plek in die lewe./beleef 'n eksistensiële periode.	Bl. 25: <i>Ek het nooit gelag nie en smiddae laat deur die tuin geloop en tob oor die sin van die wêreld en my plek in die groter bestel. Niemand het eens opgekyk nie, ...</i>
Selfs in haar keuse van 'n werk tree Iris anders as ander mense op.	Iris kies om die tandarts se stoelassistent te wees eerder as om werk te doen wat met haar opleiding verband hou, want sy wil fantaseer.	Bl. 42: <i>Ek wou nie 'n werk hê wat my gedagtes in beslag sou neem nie ... My kop sou onbetrokke bly.</i>
Iris oor-analiseer alles wat met haar gebeur, wat daarop dui dat sy nog nie inpas nie./Selfs Peter se optrede teenoor Iris laat haar besef dat sy nie soos die gewone meisies is nie.	Iris se oor-analisering/bevraag- tekening van feitlik alles maak selfs vir Peter op 'n stadium moedeloos.	Bl. 48: <i>"Dis 'n debatteerbare punt," het ek gesê. "Soos ek dit sien, is alle plante lewend en ... Hy het sy hand oor my mond gedruk ... "Bly stil, Iris," het hy gesê. "Bly stil. Ek wil nie 'n verdere woord van jou hoor nie."</i>
Iris wil doelbewus nie inpas by ander mense se idee van aanvaarbaarheid nie.	Haar kleredrag en voorkoms as sy gaan werk, lok baie negatiewe kommentaar van haar susters uit.	Bl. 53: <i>Ek het gehou van my voorkoms ... In die winter het ek swart kouse en plat toeryg- skoene gedra. My "klooster- rokke" was almal grys of swart.</i>

Die teenwoordigheid van die Engel in Iris se lewe, iemand wat ander mense nie kan sien nie/wat ander mense gespanne of ongemaklik maak, bewys dat sy eintlik nie inpas nie.	Dit verhinder haar nie om vir verskillende mense van die Engel te vertel nie.	Bl. 64: <i>Ek het die storie vir dokter Anders vertel...</i> Bl. 104: <i>Sowaar. Jy sien, my ouma het haar eie spesiale Engel gehad en ek het die gevoel die man is nou by my. Saamgevlieg, blykbaar. Billy het sy oë gerol. "Uh-huh."</i> Bl. 151: <i>Maar in 'n laaste desperate poging het ek haar van die Engel vertel en dit was 'n kolskoot.</i>
	Iris vervreem haar skoonpa van haar nog voordat hulle mekaar werklik ken deur hom van die Engel te vertel.	Bl. 199: <i>"Kwit," het hy gesê. Die kind sien gesigte. Ek gaan na my duiwe toe." ... "Mag ek saamstap?" ... "Jy bring nie geeste met jou saam nie."</i> Bl. 204: <i>Ek het gevoel dat ek gefaal het as aanstaande lid van die familie.</i>
Iris se onrealistiese beheptheid met fantasie en drome beklemtoon die feit dat sy nie eintlik gewoon is/inpas nie.	Peter is erg ontsteld as hy dink dat sy saam met hom gegaan het omdat sy 'n fantasiekarakter met die naam Peter het.	Bl. 62: <i>Hy het deur sy hare gevee sodat hulle regop gespring het om die twee kroontjies. "En ek is deel van so 'n versinsel?"</i>
	Sy droom van Peter wat sy verloofde, Marie, aan haar bekendstel en verwyt hom daarvoor as sy vir hom gaan kuier.	Bl. 81: <i>Die droom, en veral my wanhoop, was so reëel dat ek nie kon glo dit was net 'n maaksel van die verbeelding nie. ek het na my verkreukelde nagrok gekyk en gesoek na die modderstrepe; ...</i> Bl. 132: <i>"Ken jy 'n Marie?" het ek gevra toe ek skielik van my droom onthou.</i>
Iris se swak selfbeeld/ervaring dat sy nêrens inpas nie kom ook na vore wanneer sy nie in staat is om komplimente te waardeer nie.	Die gas by Kara en Claude se kuier wil vir Iris afneem, maar sy dink nie hy is ernstig nie.	Bl. 92: <i>"As jy wil, sal ek foto's van jou neem," het hy aangebied. "Ek het 'n kamera," het ek gesê.</i>
	Iris vererg haar as Joe foto's van haar neem.	Bl. 99: <i>"Vir wat het jy my afgeneem?" het ek kwaad gevra. "Dink jy jy is hier om 'n moderne pelgrim se tog deur die bouse stad vas te lê?"</i>
Die feit dat Iris van Suid-Afrika kom, lei daartoe dat selfs die taxibestuurder haar anders behandel, asof hy daarmee wil bevestig dat sy selfs in Amerika nie inpas nie.	Die taxibestuurder is geskok wanneer Iris vir hom sê waar sy vandaan kom.	Bl. 94: <i>"Ons is die rassiste," het ek behulpsaam genoem. Dié keer het hy behoorlik uitgeswenk en stilgehou.</i>

Die hotelpersoneel in New York vind Iris ook vreemd en hanteer haar soos iemand wat nie inpas nie, nie daar behoort te wees nie.	Iris kan glad nie hulle onvriendelikheid verstaan nie; self vind sy dit nodig om die hotelpersoneel te kritiseer.	Bl. 98: <i>"This ain't the Hilton, lady," het hy gesê ...</i> Bl. 108: <i>Ek het nader gestap. "Jy pla my. Ek is vreemd hier, soos ongetwyfeld die meeste van jou gaste. Jy kan ons help deur vriendeliker te wees, meer tegemoetkomend. "Is dit so?" Hy het effens geglimlag.</i>
Iris se naïwiteit/goedgelowigheid in New York lei daartoe dat mense haar as vreemd beskou./Iris beleef dat mense haar uitlag.	Iris het nie geld by haar toe hulle gaan skoene koop nie en Joe betaal daarvoor. Die taxibestuurder kan dit nie glo dat hy weer met haar opgeskeep is as hy in die park sit en eet nie.	Bl. 99: <i>Hy het gemaklik gelag en die swaaiduur vir my oopgehou.</i> Bl. 102: <i>... en die benieuude uitdrukking op sy gesig verbygekyk.</i> Bl. 103: <i>Hy het hard met sy tong geklik ... "Jy soek moeilikheid en jy gaan dit kry."</i> Bl. 105: <i>Jy's 'n kind hier. Dis alles goed en wel dat jy wil blom, maar gestel die man spit jou uit?" Hy het gegrinnik ...</i> Bl. 106: <i>"Waarom ek?" het hy gevra. "Waarom word ek uit agt miljoen mense gekies om 'n dom Suid-Afrikaner te help?"</i>
Iris ervaar in Vermont dat nie net Peter nie, maar ook Bettie en Brian haar as anders ervaar en daarom pas sy moeilik in.	Bettie is ontsteld dat Iris anders optree as wat sy/normale mense sou optree en die modelaanbod van die hand wys. Peter bevestig haar andersheid wanneer hy dreig om sy kop in die sneeu te begrawe as sy weer haar naam en die moontlike blomoomblik gaan noem.	Bl. 137: <i>"Nee!" het Bettie gekryt. Sy het haar hand oor haar mond gedruk en gelyk asof sy gaan huil.</i> Bl. 140: <i>"Nee!" het Brian gesê. "Jy moet baie selfvertroue hê om dit te kan doen."</i> Bl. 140: <i>"Wat een keer per jaar blom," het Peter wanhopig gesê.</i>
Eers wanneer Iris haarself en haar omstandighede aanvaar, ervaar sy dat sy by Peter pas en eers dán vind sy ware geluk.	Die fantasiekarakters verdwyn en Peter neem haar gedagtewêreld oor.	Bl. 213: <i>Hy was snaakser, warmer en meer dimensioneel as die spookbeelde waarmee ek my jeug omgedroom het.</i>
Die kandidaat bied 'n gepaste slot aan.		

[25]

Blaai om asseblief

7.11	Ja Die oom bejeën haar met wantroue./vertrou haar nie by sy duiwe nie./hy keur nie die Engel se teenwoordigheid in haar lewe goed nie./ Hy sê vir Jonsie dat sy kan goël. OF Nee Sy behoort begrip te hê vir sy ongemaklikheid met die teenwoordigheid van 'n Engel by hulle./ Sy moet sensitief wees vir Peter se gevoelens wanneer sy en haar skoonpa spanning het./ Dis haar skoonpa teenoor wie sy respek behoort te betoon. ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.</i>	1
7.12	Teks A – Vermont ✓ Teks B – Suid-Afrika/by Peter se ouerhuis ✓ EN Bettie is geskok oor die Engel se aanwesigheid./lag vir Iris uit oor haar stories van die Engel. ✓ Die skoonma/Peter se ma/Ans/die "oom" se vrou tree nie vreemd teenoor haar op nie./tree doodnormaal teenoor haar op./aanvaar Iris onmiddellik. ✓ <i>Die kandidaat bied EEN soortgelyke antwoord vir elke ruimte vir EEN punt elk aan.</i>	1 1 1 1
		[25]

MANAKA PLEK VAN DIE HORINGS – Pieter Pieterse**VRAAG 8: MANAKA PLEK VAN DIE HORINGS – OPSTELVRAAG**

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte RUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG VIR DIE ROMAN EN DRAMA nagesien.

LET WEL:

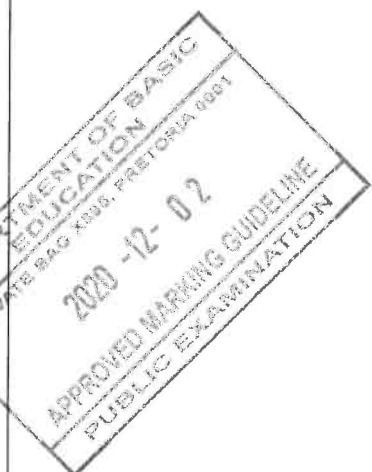
- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- Die kodes "H" en "W" word by die argumente gebruik en omkring indien die argument 'n ondersteunende bewys/aanhaling/parafrase bevat:

H

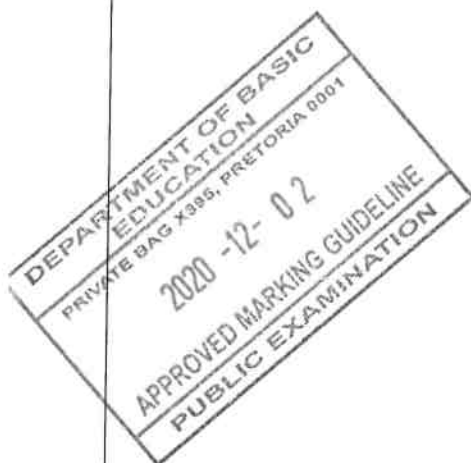
W

ARGUMENTE WORD AANGEBIED EN ONDERSTEUN OF GEÏLLUSTREER DEUR NA DIE TEKST TE VERWYS.

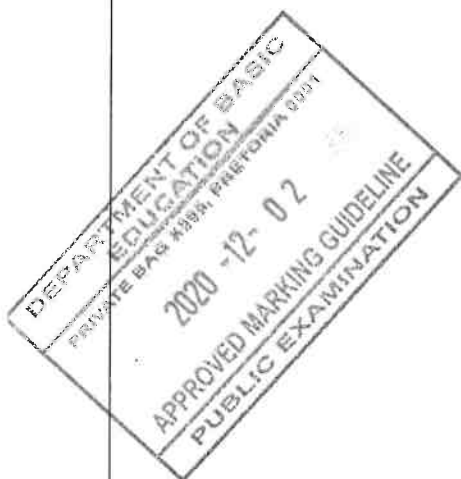
ARGUMENT		ONDERSTEUNENDE bewys OF aanhaling/parafrase	
Die kandidaat bied 'n gepaste inleiding aan.			
Ouma Essie tree deur-gaans as Christelike leier op Manaka op. Haar uitlewing van geloof is vir almal, ook vir Baas, 'n voorbeeld.	Sy is die matriarg van die Mulambwa-familie wat in Barotseland gerespekteer word./Ouma Essie word as Manaka se geestelike leier geag na haar man, die vorige geestelike leier, se dood./Sy word deur die Lozi's die "Profeet van die Bybel" genoem./Ten spyte van die Profeet van die Bybel se ywer het die sendinggedagte op Manaka doodgeloop./wil Baas niks met godsdiens te make hê nie.	Bl. 100: "Die naam Mulambwa loop vir baie geslagte al saam met die naam Lewanika, wat die naam van die koningshuis is. Die betekenis van die naam Mulambwa is 'vriend'. Bl. 43: "My ouma Essie is die een wat die mense die Profeet van die Bybel noem." Bl. 70: "Ek is die vrou van muluti Joseph, die man wat dood is."	
	As Profeet van die Bybel is ouma Essie die herder van die plaaslike mense; sy ontferm haar daarom oor die wit man, Baas, ten spyte van sy aanvanklike onbetrokkenheid en aggressie.	Bl. 70: "En die skape wat die Here my gegee het om op te pas." Bl. 43: "Sê vir daardie ouma Essie van jou ek is nie gestuur nie en ek is vir seker nie hier om enigiemand te kom help nie."	
Ouma Essie se woorde speel 'n groot rol in Baas se uiteindelijke besef dat hy as geestelike leier moet optree.	Ouma Essie, as geestelike leier, maak dit duidelik dat sy Baas as 'n Christen beskou; sy huiwer nie om dit vir Baas te sê nie./Grace verwys na ouma Essie se uitsprake oor hom, al maak dit Baas woedend./ontken hy sy Christenskap.	Bl. 91: "Ek wil graag vir meneer Baas werk. Hy gee vir baie mense pille as hulle siek is. Hy gee ook kos vir die mense wat honger is. Hy is 'n goeie man." Grace sit haar hand oor Baas se mond voor sy verder tolk: "Hy is 'n Christen." Bl. 91: Die laaste keer toe iemand jou 'n Christen genoem het, het jy baie lelik gepraat."	

	Ouma Essie se oortuiging dat Baas deur die Here uitverkies is om die mense van Manaka te kom help, lok aanvanklik teenstand by Baas uit, maar met die wegbring van die pille vir Grace volg hy reeds in ouma Essie se voetspore deur aan ander goed te doen.	Bl. 43: "Sê vir daardie ouma Essie van jou ek is nie gestuur nie en ek is vir seker nie hier om enigiemand te kom help nie." Bl. 118: Sy kyk reguit na Baas. "En wie weet of jy nie met die oog op 'n tyd soos hierdie Manaka toe gestuur is nie."
	Ouma Essie se stelling dat die Here vir sy kinders drome gee en dat Baas se droom om 'n boot op die rivier te bedryf die plan van die Here is om hom op Manaka te kry, herinner Baas aan sy roeping om 'n verskil op Manaka te maak.	Bl. 203: Die drome wat die kinders van die Here droom, is die drome wat Hy vir hulle gee om te droom, het sy daardie dag gesê. Bl. 118: "Ek maak nie die Here nie. Die Here maak my ... Dit is wat die Here sê."
	Ouma Essie gee vir Baas raad om met Whitey te praat oor sy oupagrootjie./Sy probeer hom help om sekerheid te kry, want sy weet dit kan 'n rol in sy planne/verblyf op Manaka speel.	Bl. 123: "Meneer Whitey is iemand wat miskien ook iets weet van die man wat Manaka begin het," sê sy ... Bl. 178: "Hy was nogal 'n groot ou Christen ook, weet jy." Bl. 178: "Ja, hy was 'n doperige ou Christen."
Ouma Essie se oortuigde Christenskap, soos blyk uit haar woorde, laat konflik by Baas ontstaan.	Sy verwys, onwetend, na Baas se oupagrootjie as die vroeëre versorger van Manaka, waarmee sy suggereer dat Baas in sy spore behoort te volg – iets wat hy aanvanklik onaanvaarbaar vind.	Bv. bl. 117-118: "Die man wat die Here uitverkies en gestuur het om die saadjie vir Hom te kom plant, was 'n jagter ... baie jare na die buffeljagter verdwyn het, toe versorg die Here nog altyd sy plantjie. En hoekom sal die Here nou sy hand wegvat net oor iets wat tussen mense gebeur?" Bl. 118: Sy kyk reguit na Baas. "En wie weet of jy nie met die oog op 'n tyd soos hierdie Manaka toe gestuur is nie."
	Ouma Essie se belydenis dat sy haar Bybel in die water gegooi het toe sy twyfel ervaar het/vir die Here kwaad was, laat Baas besef dat alle gelowiges soms in hul geloof twyfel./Haar belydenis bevestig haar geloof in God se reddende hand – die Here het haar gered toe sy eintlik moes verdrink het, maar terselfdertyd probeer sy Baas gerusstel dat sy twyfel hom nie van die Here vervreem nie.	Bl. 163: "Maar toe ek van my huis hier by Manaka weggevat word, en van my kerk af ... Toe het ek, toe ek al 'n ou vrou was, my Bybel in die rivier gegooi ..." Bl. 163: "Ek het ingespring en die Bybel gaan uithaal ... Ek dink die Bybel het my gehelp om te dryf want ek kan nie swem nie."

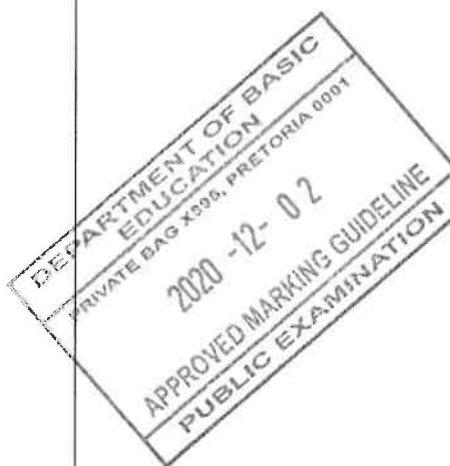
Ouma Essie dwing Baas om te erken dat hy oor sy godsdienis verward is/nie glo wat die Bybel sê nie, want hy bevestig dat hy twee Bybels het, maar nie die antwoorde wat hy soek nie.	Bl. 202: "Ek wil weet of jy in hierdie Boek glo, jongman. Dit help nie ons staan daarvoor en praat as jy nie glo wat hierin staan nie. Het jy 'n Bybel?" "Ek het meer as een Bybel, ouma Essie. Ek het twee. Dit wil nie sê ek het die antwoorde nie."
Ouma Essie gee Baas opdrag om sekere teksgedeeltes in Romeine te gaan soek in 'n poging om hom te dwing om mèt die Bybel selfondersoek te doen./Sy konfronteer hom met die waarheid van sy eie geloof, want haar opdrag om in Romeine te lees, skep by hom die behoefte na meer kennis.	Bl. 203: "Dis nie ons wat jou pla nie ... Dit is die Here, jongman," sê sy. Bl. 202: "Nou vat al twee saam en gaan lees Romeine 10 vers 20." Bl. 207: "Wat weet jy van Jesus?" vra Baas.
Ouma Essie leer Baas om te besin/na te dink oor sy rol op Manaka, want sy vra hom of dit nie sy doel is om dieselfde hulp as die vorige Chipman op Manaka te gee nie.	Bl. 234: Wie weet of jy nie met die oog op 'n tyd soos hierdie Manaka toe gestuur is nie? het ouma Essie gesê. Is dit dalk ook die familiekwaaal ...
Ouma Essie se opdrag aan Baas om die teksgedeeltes uit Romeine te lees, dwing Baas tot selfondersoek oor Christenskap, want hy slaan dit in Whitey se Bybel na en wonder waarom hy nooit gewonder het of hy die Bybel glo nie.	Bl. 210: Hoekom het hy nooit gewonder of hy die Bybel glo, tot ouma Essie dit vir hom gevra het nie?
Ouma Essie se woorde oor Baas se roeping en die Bybel ontketen innerlike konflik by Baas, want die woorde weerklink in Baas se gedagtes juis wanneer hulle by die afgebrande kerk staan./herinner hom aan Whitey se verwysing na hul familiekwaaal, nl. om ander te help omdat hulle wil, nie om iets terug te verwag nie.	Bl. 234: Wie weet of jy nie met die oog op 'n tyd soos hierdie Manaka toe gestuur is nie? het ouma Essie gesê. Bl. 234: Is dit dalk ook hoe die familiekwaaal werk waarvan Whitey gepraat het? Bl.191: "Omgee is 'n familiekwaaal."
Ouma Essie se antwoorde op Baas se vrae help Baas om sy identiteit as gelowige terug te vind./Ouma Essie beantwoord sy vraag oor wat van 'n mens 'n Christen maak./Ouma Essie se oortuiging gee vir Baas innerlike vrede dat hy steeds 'n Christen is.	Bl. 202: "Jou reg om 'n Christen te wees maak van jou 'n Christen."

Ouma Essie se dade bewys dat sy haar geloof uitleef – dié voorbeeld beïnvloed Baas.	Ten spyte van haar ouderdom aanvaar sy verantwoordelikheid vir die versorging van Grace./ Ouma Essie ondersteun ook die weeskind, Sitali, deur hom in haar huis in te neem en groot te maak./ Baas sien dus hoe omgee-in-aksie lyk.	Bl. 93: <i>Ek en my ouma Essie sal hom grootmaak. Sy ouma Miriam kan hom nie grootmaak nie. Noudat sy oud word, sukkel sy te veel om met een voet te loop.</i>
	Ouma Essie versorg, uit eie keuse, Baas se honde terwyl hy in die hospitaal is. Sy wys dat omgee 'n Christen se lewe kenmerk.	Bl. 70: <i>Die ou vrou kom stadig van die buitetafel af nader. Sy het klaar vir die honde kos gegee.</i>
	Ouma Essie bring vir Baas 'n hoender om vir die sendelinge kos te gee en stel so die voorbeeld van gasvryheid en omgee teenoor ander mense./Sy leer hom indirek dat hy vir die vreemde mense verantwoordelikheid moet aanvaar./Sy dwing Baas eintlik met dié optrede om te verstaan dat die Here die sendelinge gestuur het soos Hy Baas gestuur het.	Bv. bl. 105: <i>"Dit is vir jou om kos te gee vir die baie mense wat die Here na jou toe gestuur het." Baas vat die hoender.</i>
	Ouma Essie tree op as bemiddelaar tussen Baas en die sendelinge, want sy ontlont die spanning tussen die twee partye./ Ouma Essie se aanvaarding van die sendelinge as gestuurdes van God/se reëlings m.b.t. die sendelinge se verblyf op Manaka dwing Baas om die sendelinge te aanvaar./hulle teenwoordigheid te duld./by die nuwe reëlings in te val – weer eens word hy deur ouma Essie se voorlewing beïnvloed.	Bl. 118: <i>"Dit is die plek wat die Here deur die khuta aan hulle toegewys het. Die ander man wat wit is, sal vir julle sê wat om te doen om 'n dak oor julle koppe te kry. Tot daar weer 'n kerkgebou is, sal hierdie boom die kerk wees. Daar bo is nie genoeg koelte om kerk te hou nie. Dit is wat die Here sê."</i>
	Ouma Essie wys vir Baas (en al die ander) dat konflik nie oplossings bring nie, maar dat gespreksvoering/respek probleme uit die weg ruim./Sy tree as tussenganger tussen Baas en die khuta op om te verseker dat hy in Barotseland kan aanbly om sy droom te bewaarheid./later die rol van versorger op Manaka kan oorneem./Indirek wys ouma Essie Baas op die verskil wat hy reeds maak.	Bl. 167: <i>"Ek sal hier bly sit dat ek met my eie ore kan hoor of iemand wat sy geld op honger mense en siek mense in jul families uitgegee het, ook weggejaag word."</i>

Met doelgerigte handelinge berei ouma Essie vir Baas voor op die rol wat hy op Manaka, as háár opvolger, moet vervul.	Sy gee – toe Baas se klere vir hom te groot is en ten spyte van 'n handgevegte lyfband – muluti Joseph se lyfband vir Baas, want sy glo dat Baas oor die geestelike krag beskik om haar man se opvolger te wees./sodat Baas geleidelik in die rol van geestelike leier kan ingroei./want sy weet dat Baas daardeur die simboliek sal verstaan dat hy die volgende leier van Manaka moet wees.	Bl. 121: <i>"Dit is my muluti Joseph se lyfband. 'n Sterk man moet 'n sterk lyfband dra." Hulle is lank stil. Die lyfband pas.</i>
	Ouma Essie spreek haar teen onreg uit, want sy wys die ngambela (meneer Kebbey) tereg ter wille van regverdigheid, al is sy 'n vrou. So demonstreer sy aan Baas hoe belangrik dit is om op te staan vir iets waarin 'n mens glo./Sy skroom nie om die khuta aan te spreek oor hulle verkeerde optrede nie.	Bl. 47: <i>"Jy ken mos niks anders as om mense te verneuk nie."</i> Bl. 166: <i>"Waar is daardie huis en daardie kerk wat ek en my muluti Joseph vir ons en vir die Here gebou het nou?"</i> Bl. 167: <i>"... dan is dit tyd dat die mense van hierdie hele stam vra hoekom dié vergadering van hierdie khuta nie meer met 'n gebed oopgemaak word soos dit al die jare was ..."</i>
	Ouma Essie se hantering van die sendelinge op Manaka asook die verwoeste kerk leer Baas ener syds verdraagsaamheid teenoor mense van wie hy nie hou nie; andersyds leer hy om tot aksie oor te gaan en saam te werk./Waar Baas die sendelinge aanvanklik van Manaka wil weghê, help hy nou met die herstelwerk van die sendingkerkie.	Bl. 183: <i>Baas en Nanna staan langs mekaar op hulle knieë om die dekgras oor die kerk se nat vloer te versprei. Hulle slaan die tent op en hy help haar die bed indra.</i>
	Ouma Essie gee vir Baas 'n hondjie in die plek van Brindle, waarmee sy suggereer dat Christene vir mekaar sorg./suggereer sy dat hy in die toekoms 'n leierhond op Manaka sal benodig./dat sy reeds aanvaar dat hy bly.	Bv. bl. 239: <i>"Dit is 'n hond wat ouma Essie gister al vir jou gestuur het," sê Grace.</i>

Ouma Essie se optrede en uitlewing van haar geloof help Baas om homself te vind, sy geloof te herontdek én te besef wat sy roeping op Manaka is, nl. dat hy – net soos ouma Essie maak het – sy oupa-grootjie se sendingwerk en omgee moet voortsit.	Ouma Essie se opdrag om in Romeine te lees asook die woorde in sy ma se Bybel (langs sy verjaarsdagdatum) bring vir Baas sekerheid en vrede: hy lees nou gereelder/sommer vroeg soggens uit sy ma se Bybel.	Bl. 240: ... vroegoggend onder die worsboom langs die water waar Baas in sy ma se Bybel sit en lees.
	Baas gee muluti Joseph se lyfband aan ouma Essie terug wanneer hy besef dat hy in sy rol as geestelike leier ingegroei het; dat hy simbolies die verantwoordelikheid as die versorger van Manaka oorneem./Baas aanvaar verantwoordelikheid om na Manaka te kyk./stel ouma Essie op haar siekbed gerus dat sy nie oor Manaka bekommerd hoef te wees nie.	Bl. 243: Hy haal muluti Joseph se lyfband af en sit dit onder haar verrimpelde hand op haar bors. "Dankie ouma Essie," sê hy. "Ek het dit nie meer nodig nie."
	Direk daarna bid hy, vir die eerste keer in jare, net soos ouma Essie in die openbaar gebid het, by haar siekbed.	Bl. 243: "Dankie, Here. Amen," sê Baas.
	Hy suggereer dat hy – noudat die sendelinge weg is – die kerk sal herbou sodat dit vir die mense van Manaka bruikbaar is.	Bl. 244: "Die deure en vensters vir die kerk en huis het gekom," sê Baas.
	Baas (en Grace) herstel die bankies onder die worsboom wat daarop dui dat die Woord op Manaka sal voortleef en dat Baas 'n groot aandeel daarin gaan hê./dat Manaka die gemeenskap se bymekaarkomplek sal wees, soos dit in die tyd van sy oupa-grootjie en muluti Joseph was.	Bl. 112: "As daar óóit bankies onder daardie worsboom gebou word, sal ek dit bou." Bl. 118: "Tot daar weer 'n kerkgebou is, sal hierdie boom die kerk wees." Bl. 244 tot 245: Baas skroef die eerste bankie se plank op die stutpaaltjies onder die worsboom vas.

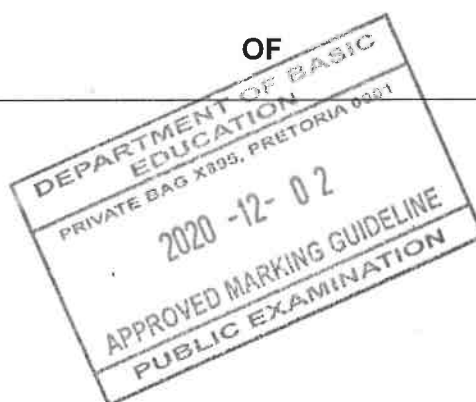
Die kandidaat bied 'n gepaste slot aan.

[25]

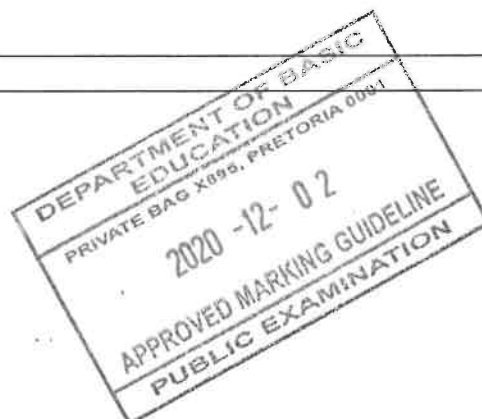

VRAAG 9: MANAKA – KONTEKSTUELE VRAAG

Vraag	Antwoord	Punt
9.1	Baas se skoonouers vat sy kind toe hy die uitstaande lobolageld nie kon betaal nie./ Sy vrou is dood. ✓	1
9.2	Die Skoenlappervanger ✓ Hy is deur die Kanadese regering gestuur om (in Afrika) skoenlappers vir die staatsmuseum te vang. ✓	1 1
9.3	Ja Baas het vakansietye geleer roei/'n boot gebou – wat hom voorberei het op sy bootdroom in Barotseland./ Baas het as seun geleer om 'n uithalerskut soos sy oupagrootjie te wees – wat hom voorberei vir die rol as jagter in Barotseland./ Baas ontwikkel die vermoë om as jagter tot die einde op die spoor van 'n dier te bly/ bly by die span jaghonde – wat hom deursettingsvermoë gee om op Manaka aan te hou./ Sy oupagrootjie word sy rolmodel wat hom subtiel voorberei op sy rol as geestelike leier op Manaka. ✓✓✓ <i>Die kandidaat bied DRIE soortgelyke antwoorde vir EEN punt elk aan.</i>	3
9.4.1	Omgee/onselfsugtigheid/ubuntu ✓	1
9.4.2	Christenskap/liefde vir hulle Here/toewyding aan geloof ✓	1
9.5	Grace ✓ Grace se ouers is dood in 'n landmynontploffing./ook vermoor./ Die landmyne is deur Suid-Afrikaanse soldate/Baas se landsburgers geplant./ Grace vergewe die moordenaars. ✓✓ <i>Die kandidaat bied TWEE soortgelyke antwoorde vir EEN punt elk aan.</i>	1 2
9.6	Hy is spyt dat hy nie sy ouers na die eerste aanval weggeneem het van die plaas af nie. ✓ Hy is spyt dat hy nooit vir sy ma gevra het wat van 'n mens 'n Christen maak nie. ✓ Nee Baas was nie verantwoordelik vir sy ouers nie./Hulle was selfstandige mense met 'n reg tot eie keuse./Sy ouers het, ten spyte van die gevare op die plaas, verkies om daar te bly. Baas se ouers het hom van kleins af met hulle voorbeeld/dade/woorde geleer hoe 'n Christen moet leef.	1 1

	Ja Hy is 'n omgeemens wat die belange van sy gesin/familie op die hart dra./wat veroorsaak dat hy skuldig voel oor hy hulle nie kon red nie./ Hy sou vroeër kon terugkeer plaas toe wat dalk sy ouers kon oorreed om weg te gaan./ Hy het die geleentheid gehad om sy ma se Bybel saam te neem, maar hy het aanvanklik geweier om dit saam te neem. ✓✓ <i>Die kandidaat bied TWEE antwoorde vir EEN punt elk aan.</i>	2
9.7	Chisupo kap Baas se boot los./Hy kap die toue af (wat die boot laat wegdryf)./ Chisupo kap takke om 'n vuur teen die kerkmuur te maak wat die sendingkerk laat brand. ✓ Baas aanvaar verantwoordelikheid vir die sendingkerk./Die bootdroom is vernietig./ Hy onthou dat die Here vir 'n mens 'n droom gee om hom bewus te maak van sy roeping. ✓	1 1
9.8	Meneer Chisupo vrees Baas se krag./weet dat Baas se krag groter as sy eie is./sien nie kans om aan Baas oorgelewer te wees nie. ✓	1
9.9	Grace se eie lewe getuig van omgee teenoor alle mense, behalwe teenoor meneer Chisupo./doen nooit iets daadwerkliks om Chisupo te help/vir hom om te gee nie. ✓ Baas voorsien aan almal wat in nood is, kos/vleis, behalwe aan meneer Chisupo. ✓	1 1
9.10	Whitey kom uit 'n voorgeslag van sendelinge wat veroorsaak dat sy lewe 'n getuienis van 'n omgeehart is./dat hy ander mense graag help. ✓ Nanna is 'n sendeling se vrou, wat intens omgee vir mense./het deernis met ander mense se swaarkry./raak betrokke by mense./meer mense kerk toe trek as haar man. ✓ Hoewel ds. Griesel du Pisani 'n sendeling is, sien hy neer op sy gemeente./het hy nie 'n omgeehart nie./verkondig hy nie liefde nie. ✓ <i>Die kandidaat bied EEN antwoord vir elke karakter vir EEN punt aan. Die kandidaat verwys na "sendeling" én "omgeebloed" in sy/haar antwoord.</i>	1 1 1
9.11	Morena ✓ Baas kap Morena se horings teen die grenspaal vas, net soos sy oupagrootjie/die Buffeljagter gedoen het./ Hy gee die buffel vir Johnnie se skoonfamilie waarmee hy sy oupagrootjie se lobola-skuld betaal. ✓	1 1
		[25]

VATMAAR – AHM Scholtz**VRAAG 10: VATMAAR – OPSTELVRAAG**

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte RUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG VIR DIE ROMAN EN DRAMA nagesien.

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- Die kodes "B", "E" en "V" word by die argumente gebruik en omkring indien die argument 'n ondersteunende bewys/aanhaling/parafrase bevat:

B

E

V

ARGUMENTE WORD AANGEBIED EN ONDERSTEUN OF GEÏLLUSTREER DEUR NA DIE TEKST TE VERWYS.

ERS TE VERWYS.

ARGUMENT	ONDERSTEUNENDE bewys OF aanhaling/parafrase	
Die kandidaat bied 'n gepaste inleiding aan.		
Die Tweede Vryheidsoorlog is die gevolg van Brittanje wat die Boererepublieke probeer "vat".	Die Boererepublieke beskik oor ryk neerslae goud en ander gesteentes wat die Engelse wil hê.	Bl. 14: <i>South Africa is now part of the British Empire.</i>
Die Engelse "vat" ook die Griekwas se kultuur en geloof/bygeloof van hulle weg.	Hulle leer die Griekwas Westerse maniere./kersten die Griekwas.	Bl. 93: <i>Om ons onse God te laat los ... Hierdie Engelsmanne het ons geleer om ons toe te maak ... Dis net dat ons verloor en hulle gewen het.</i>
Ta Vuurmaak vertel dat die Engelse die Griekwas leer "vat"/steel deur hulle voorbeeld van steel.	Nadat die Engelse die voorbeeld gestel het, bring hulle tronkstraf en polisie in om die Griekwas wat steel, te straf.	Bl. 93: <i>... het hulle ons geleer ons mag nie steel nie – na hul ons eers van steel geleer het.</i>
Ta Vuurmaak "vat" 'n treinwatertenk wat die Boere vol gate geskiet het.	Ta Vuurmaak gebruik die tenk as 'n slaapplek, want alles wat hulle so bymekaar maak, beskou hulle as "vatmaar-goed".	Bl. 10: <i>Dit sal nooit meer water hou nie, sê hy toe. So vat vier osse en trekgoed en gaan haal dit vir jou want dit sal 'n baie lekker slaapplek uitmaak.</i>
Oom Chai en Corporal Lewis "vat" buit, wat eintlik verbrand moet word, uit die Boerehuise.	Hulle is van mening dat dit in elk geval vernietig gaan word, maar in hulle sukkelbestaan sinvoller aangewend kan word.	Bl. 7: <i>En voor die wa vertrek het, moes ons, die boys, die plaashuis aan die brand steek.</i> Bl. 21: <i>Toe het hulle hulle se goed gevat na wat hulle hulle se erwe genoem het.</i>
	Hulle beskou boumateriaal wat uit die Boere se huise verwyder word, as iets wat die soldate reeds (moes) geneem het – vir Chai-hulle word dit "vatmaar-goed".	Bl. 9: <i>Hulle moes my help om die sinkplate van die dakke af te haal en om die beste hout, vensters en deure uit te breek en die beste huisraad, potte en panne ... Chai het gesê dis vatmaar-goed.</i>

DEPARTMENT OF BASIC EDUCATION

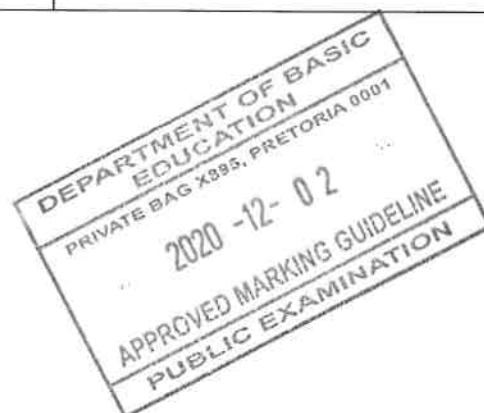
PRIVATE BAG X895, PRETORIA 0001

2020-12-02

APPROVED MARKING GUIDELINE

PUBLIC EXAMINATION

Vatmaar se mense "vat" ook mekaar se goed asof dit geen probleem is nie.	Tommy Lewis misbruik Nellie se onskuldige bewondering en "vat" net vir sy plesier haar onskuld weg sonder om verantwoordelikheid te wil aanvaar.	Bl. 116: <i>Dan, na hy sy vier kere gehad het, soos hy dit noem, het hy 'n ander mens geword. Nou kan ek sien watter aap ek was en hoe dom.</i> Bl. 117: <i>Now try and fix Lucas up with something ... Then you can say that he did it to you.</i>
	Na Sannah Vosloo se dood kom Tant Wonnies terug in Vatmaar waar die buitekamer gestroop is – al haar besittings is, by gebrek aan respek vir mekaar se besittings, bloot ge-"vat".	Bl. 136: <i>Toe hulle by die kamer kom, staan die deur oop. Alles wat binne was, was geplunder.</i>
	Selfs die predikant, Reverend Cobb, "vat": hy gebruik oom Hendruk se afwesigheid (a.g.v. tronkstraf) om sy Sondagpak, sakhorlosie en fiets vir huisbesoek te "vat".	Bl. 177: <i>Na 'n rukkie het Reverend Cobb Oom Hendruk se Sondagpak gedra, wat hy eers by die kleremaker laat verstel het. ... Eerwaarde Cobb het nou 'n bicycle gehad om huisbesoek mee te doen ...</i>
	Johnny September "vat" sy eie vrou, Settie, se ring om te verkoop.	Bl. 188: <i>En waar is die geld waarvoor jy daai trouring verkoop het wat jy sê jy opgetel het?</i> Bl. 188: <i>So hý is die dief wat die trouring gesteel en verkoop het. En sy vrou dink hy sal nooit so iets doen nie.</i>
	Die Septembers "vat" Tant Wonnies se gemmerbier vir hulle sonder om Tant Wonnies in ag te neem; hulle vra 'n slukkie maar drink alles uit.	Bl. 189: <i>Sy het die bottel half-leeg gedrink en dit toe vir hom gegee. Hy het die res in sy keel afgegooi en een groot sluk gevat, net soos 'n gesou-te suiplap ... Die twee het gelag.</i>
	Na oom Chai se dood "vat" Boitjie al oom Chai en Bettie se besittings in die wete dat daar heelwat is.	Bl. 282: <i>Boitjie Afrika het geweet wat Oom Chai vir Bettie nagelaat het. Hy het gereeld kraal toe gegaan ... Hy het met sy gat in die botter geval.</i>

	Na Kaaitjie en Tant Wonnies se dood, "vat" Suzan Kaaitjie se kind, terwyl Kenneth vir Suzan vat om te versorg.	Bl. 317: <i>Hoe stywer hy haar vashou, hoe meer voel dit vir hom hy hou vir Kaaitjie vas.</i> Bl. 319: <i>Suzan het ingestem dat ek die domanie vra om ons troue aan te kondig ...</i>
Vatmaar-inwoners "vat" wederregtelik besittings van witmense om in hulle behoeftes te voorsien.	Siesie Lena, Sus Bet, Oom Flip en Janman steel diamante by die delwery wat hulle later vir baie geld verkoop.	Bl. 62: <i>Oom Flip ook nie en hy het nie geweet wat die twee klippe in sy binnesak werd was nie.</i> Bl. 78: <i>Eight hundred pounds! sê hy.</i>
	Bennie O'Grady "vat" ander mense se skape om sy lus vir vleis te stil.	Bl. 167: <i>Bennie kon vleis nie weerstaan nie ... Op 'n reëndag het hy weer 'n skaap uit 'n boer se kraal gesteel.</i>
Vir Vatmaar se mense is dit aanvaarbaar om ander se goed te "vat" omdat hulle nie daaraan as "steel" dink nie.	Volgens die kultuur waarbinne die Vatmaar-gemeenskap leef, deel hulle alles./leen hulle iets op 'n tydelike basis.	Bl. 3: <i>Vatmaar se kinders het nooit van die Agste Gebod geweet nie, die een van Jy mag nie steel nie.</i> Bl. 93: <i>... het hulle ons geleer ons mag nie steel nie – na hul ons eers van steel geleer het.</i>
Die kandidaat bied 'n gepaste slot aan.		

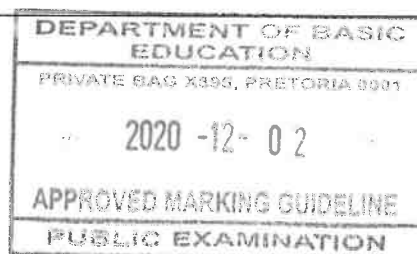
[25]

VRAAG 11: VATMAAR – KONTEKSTUELE VRAAG

Vraag	Antwoord	Punt
11.1	(Op 'n klip) by die (NG) kerk ✓	1
11.2	Ja Sy begin baie jonk reeds werk./gebruik die geleentheid om te werk./geld te verdien./ Diskriminasie/onregverdige optrede teenoor armes/mense van kleur/uitbuiting van gekleurde mense vind plaas./Kaaitjie word deur haar werkgewer sleg behandel./ Mev. Bosman neem Kaaitjie sonder haar eie/haar ma se toestemming/wete in diens./Sy is uitgelewer aan die politieke bestel van daardie tyd. ✓✓✓ <i>Die kandidaat bied DRIE soortgelyke antwoorde vir EEN punt elk aan.</i> <i>Die kandidaat kan nie NEE as antwoord aanbied nie.</i>	3
11.3	Toe Kaaitjie swanger raak, verdink Mevrouw Bosman haar man van ontrouheid. ✓ Kenneth verloor die vrou wat hy liefhet./ma van sy kind. ✓ Tant Wonnie verloor haar dogter/Kaaitjie (as gevolg van mev. Bosman se agterdog./optrede./wraak). ✓	1 1 1
11.4	Ja Mevrou Bosman "vat" Kaaitjie as kinderoppasser sonder om met Kaaitjie/Tant Wonnie gesprek te voer./ Mevrou Bosman eien haar die reg toe om Kaaitjie se kind te laat weg"vat"/aborteer bloot omdat sy jaloers is./ Mevrou Bosman laat Kaaitjie in die tronk smyt omdat sy haar beskuldig van drostery; gevolglik "vat" sy Kaaitjie se lewe omdat Kaaitjie sterf./ Mevrou Bosman "vat" Kenneth se briewe en verbrand dit in plaas daarvan om dit vir Kaaitjie te gee. ✓ <i>Die kandidaat bied EEN soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.</i>	1
11.5.1	Hy probeer tant Wonnie verkrag./meen dat sy as ondergeskikte vir hom beskikbaar behoort te wees. ✓ Hy (Piet de Bruin) slaan Onie-as amper dood toe die koei die melkemmer omskop/daar mis in die melkemmer beland. ✓	1 1
11.5.2	Hy urineer/spoeg skelm in die De Bruins se drinkwater. ✓ EN Nee Tant Wonnie openbaar net liefde/goedheid/mededeelsaamheid teenoor ander mense. OF Ja Sy smyt vir Settie September-hulle van die kapkar af nadat hulle haar gemmerbier uitgedrink het. ✓	1 1

11.6	Tant Wonnie ontvang pensioengeld. ✓ Tant Wonnie koop haar ou huis terug. ✓	2
	Die magistraat (in Du Toitspan) ✓ Mnr./Mev. Wingrove ✓	2
11.7	Hulle huis/Tant Wonnie se huis/Die huis waarin hulle woon, brand af. ✓	1
11.8	Sy assosieer dit met die swaarkry/ellende van haar kinderjare./ Omdat sy en Kenneth alles in die brand verloor, sien sy nie kans om weer (soos saam met haar ma) in armoede/ellende te sukkel nie. ✓	1
11.9	Kenneth help met die opmeet van die veld./gee die doelpale./sak kalk om die veld te merk./ Kenneth gee heelwat geld sodat die stokvel (vir 'n fondsinsameling) kan plaasvind./ Die sokkerveld is met Kenneth se hulp/brief verkry. ✓	1
	Kliniek Katrina ✓	1
11.10	Hy is opgelei as (spesialis-)bouer/-messelaar, terwyl die ander mense in Vatmaar eintlik geen opleiding het nie./ Hy is grootliks in aanvraag as meesterbouer, terwyl Vatmaar se mense om den brode werk./ Hy het sy eie gereedskap wat Vatmaar se inwoners nie besit nie. ✓	1
	<i>Die kandidaat bied EEN soortgelyke verskil vir EEN punt aan.</i> <i>Die kandidaat bied beide kante van die verskil vir EEN punt aan.</i> Hy kom van Graaff-Reinet af waar sy ouers geleerde/opgeleide/vermoënde mense is./ Sy ouers het gesorg dat hy 'n behoorlike opleiding gekry het. ✓	1
11.11	Kaaitjie het geen akademiese agtergrond/verstand/geleerdheid nie, (terwyl dit vir Kenneth se pa 'n vereiste is)./ Kaaitjie het nie die Europese gelaatstrekke nie, (terwyl dit vir sy ma ononderhandelbaar is)./ Kaaitjie dra tweedehandse klere (wat nie by sy "highly-tighty" ouers se verwagting pas nie)./ Kaaitjie leef in armoede (terwyl Kenneth se ouers/pa verwag dat sy vrou van dieselfde stoffasie as hulle moet wees). ✓✓	2
	<i>Die kandidaat bied TWEE antwoorde vir EEN punt elk aan.</i> <i>Die kandidaat kan na die ouers/ma/pa verwys.</i> Hy weet by voorbaat dat sy ouers nie tevrede sal wees met sy keuse van 'n vrou nie./ Hy weet die vrou wat hy huis toe neem, is nie eers die kind se ma nie. ✓	1
		[25]

ONDERWÊRELD – Fanie Viljoen**VRAAG 12: ONDERWÊRELD – OPSTELVRAAG**

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte RUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG VIR DIE ROMAN EN DRAMA nagesien.

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- Die kode "G" word by die argumente gebruik en omkring indien die argument 'n ondersteunende bewys/aanhaling/parafrase bevat: G

ARGUMENTE WORD AANGEBIED EN ONDERSTEUN OF GEÏLLUSTREER DEUR NA DIE TEKS TE VERWYS.

ARGUMENT		ONDERSTEUNENDE bewys OF aanhaling/parafrase	
Die kandidaat bied 'n gepaste inleiding aan.			
Greg kom teen sy pa as gesagsfiguur in opstand.			
Greg kom op 'n passiewe manier in opstand teen sy pa se verwagtings van hom.	Alhoewel Greg weet dat sy pa prestasies op akademiese en sportgebied van hom verwag, voldoen hy nie aan die verwagtinge nie.	Bl. 48: <i>Turrett Media. My pa se magtige mediamasjien. Sy lewe draai om die plek, en hy reken myne moet ook.</i> Bl.50: <i>"Reg vir die laaste jaar van vriendelik-verpligte brein-spoeling?"</i> <i>"Wens dit was al verby, Plank," sê ek ...</i> Bl. 70: <i>"Ja, sure. Het tog nie nou lus vir huiswerk nie."</i> Bl. 97: <i>Kommer oor my skoolwerk knaag aan my gewete. Die jaar het skaars begin en ek laat slap lê.</i>	
	Greg vervies hom as sy pa wil hoor wat sy planne vir die nuwe jaar is.	Bl. 47: <i>"Ek weet, dis net ..." Ek het my rug reguit getrek. My eintlik vervies.</i>	
	Greg kom in opstand teen die tipe lewe wat sy pa lei./weet hy wil nie 'n toekoms/lewe soos sy pa s'n hê nie.	Bl. 73: <i>Is hy reg? En as hy reg is, gaan my toekoms ook soos my pa s'n lyk? Daardie ewige rat race die wêreld vol, om soveel geld as moontlik te kry. Maar die ou wat die rat race wen is steeds 'n rot, is hy nie?</i> Bl. 98: <i>"My binnekant krimp ineen. Ek weet my pa sou nie hiermee tevrede wees nie."</i> Bl. 174: <i>"As ek kon kies, sou ek my van verander van Owen na ... ag, sommer Van der Merwe. As ek kon kies, was ek nie nou hier nie. Ek sou tevrede wees met 'n gemiddelde skool in 'n gemiddelde woonbuurt met gemiddelde skoolpunte ..."</i>	

DEPARTMENT OF BASIC EDUCATION
PRIVATE BAG X905, PRETORIA 0001
2020 -12- 02
APPROVED MARKING GUIDELINE
PUBLIC EXAMINATION

	Greg stem saam met Eckardt wanneer hy sê dat hulle ge-breinspoel word om die regte dinge te doen.	Bl. 70: "En in pappa se voet-spore kan volg," voltooi ek die sin. Bl. 73: Ek dink dit skaars, toe skrik ek. "Clones, hè, almal van ons – clones van ons pa's," het Eckardt gesê. Is hy reg?
	Greg se leuens aan sy pa is 'n subtile vorm van opstand teen sy gesag bv. oor sy akademie.	Bl. 165: "Onderskeidings, reg?" "Ja, Pa. Ek sê mos moenie worry nie. " 'n Leuen, ek weet al die trein is aan die ontspoor wat die onderskeidings betref.
Greg kom in opstand teen Dok Pienaar se gesag.		
Greg wys dat hy van Dok Pienaar verskil.	Greg bevraagteken Dok se besluit om die nuus oor Eckardt se verdwyning stil te hou.	Bl. 73: Ek knik my kop ingedagte. "Dink jy nie dis tjol nie, TJ?" vra ek en draai my kop in sy rigting ... "Hierdie ding dat hulle alles wil stilhou, man, flippit." Bl. 75: Voor ek kan keer, spoeg ek die woorde uit: "Ek dink dis pateties!" ... "Ek kan nie glo dat julle dit nog wil ontken nie, Dok. Ek meen, face dit: Eckardt is weg ..."
	Greg probeer Dok afdreig deur te weier om rugby te speel tot tyd en wyl daar na Eckardt gesoek word.	Bl. 76: "En as julle nie nou dadelik begin nie, sit ek nie my voet op 'n rugbyveld nie."
Greg toon sy opstand deur doelbewuste ondermynende gedrag.	Hy stuur 'n anonieme e-pos oor Eckardt se verdwyning aan een van sy pa se koerante.	Bl. 77: Die skool wil nie hê ons moet ons ouers vertel nie. Maar hulle het niks gesê van die media nie. En ek het mos contacts in die pers. As ek hulle 'n tip-off kan gee ... Anoniem.
	Hy loer skelm in Joan se dagboek hoe Dok se program lyk wanneer Joan gaan koffie maak.	Bl. 124: Ek spring ook vinnig op, gaan kyk waarmee sy so druk besig was op die rekenaar. Haar email program, Outlook, is oop. Langs Joan se keyboard lê haar dagboek oop op Maandag/Dinsdag. Dok Pienaar se afspraak is netjies aangeteken met die tye langsaan.

	Greg probeer toegang tot Dok se e-posse kry./besluit om 'n RAT op sy rekenaar te installeer.	Bl. 140: <i>As ek by Dok se rekenaar wil uitkom, moet ek 'n RAT daarop install.</i> Bl. 153: <i>Die RAT sal my nou enige tyd toegang gee tot Dok se rekenaar, selfs al verander hy sy password. Ek sal ook op die skool se ander rekords kan inkom ... Dit sal dalk 'n goeie plan wees om 'n keystroke logger ook op die rekenaar te sit.</i>
	Greg laai al die inligting oor Dok se onwettige bedrywighede af.	Bl. 155: <i>Binne sekondes kry ek dit! Die private key lê in 'n folder, binne 'n folder, binne 'n ander folder ... Ek moet hulle download ...</i>
Greg se finale opstand teen Dok se gesag is wanneer hy die inligting oor Dok se onwettige bedrywighede aan die polisie oorhandig.	Greg ontmasker Dok Pienaar vir die misdadiger wat hy is en breek sy gesag finaal af wanneer Dok deur die polisie in hegtenis geneem word by Lawson Kollege.	Bl. 204: <i>"En toe vir Doktor Pienaar ... Hulle het hom gearresteer. Niemand het geweet hoe-kom nie."</i> Bl. 205: <i>Dok se arrestasie is die hoofberig op die TV-nuus.</i>
Greg kom in opstand teen die skool as struktuur van gesag.		
Hy kom in opstand teen die skool se tradisies en goeie naam wat te alle tye bewaar moet word.	Hy verwys oneerbiedig/sarkasties na die skool.	Bl. 47: <i>"Terug op heilige grond, dink ek ..."</i>
	Hy besluit om nie vir Eckardt soos die ander nuwelinge in die Tonnel te laat afgaan nie.	Bl. 63: <i>"Nee! Los hom net." Ek steek my hand uit na Eckardt ... Toe trek ek hom self uit die donker gat."</i>
Greg kom passief in opstand teen die onderwysers wat gesagsfigure is.	Greg spreek nie leerders aan oor die gebruik van byname nie.	Bl. 50: <i>Jennie Lombard kry sommer dadelik die naam Jennie Langbaard ...</i>
	Greg tree vals op teenoor sy onderwysers.	Bl. 51: <i>... glimlag ek my fake smile wat ek hou vir geleenthede soos hierdie wanneer ek met onderwysers te doen kry.</i>
Hy daag gesag uit as hy self die skoolreëls oortree in plaas daarvan om dit toe te pas./na te kom.	Wanneer hy saam met Eckardt 'n bier drink, meld hy dit nie aan dat Eckardt bier in sy kamer het nie.	Bl. 71: <i>Ek weet ek is veronderstel om so iets te rapporteer, maar ...</i>
	Hy kom nie meer sy pligte as hoofseun na nie.	Bl. 165: <i>Selfs Kwanele is minder op my case. Hy het al omtrent die VRL oorgeneem, dink ek.</i>

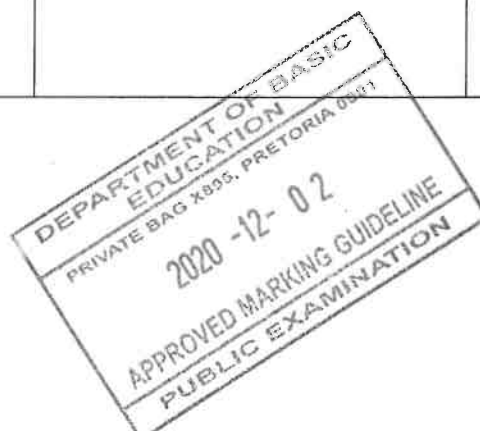
DEPARTMENT OF BASIC
EDUCATION
PRIVATE BAG X836, PRETORIA 0001

2020 -12- 02

APPROVED MARKING GUIDELINE
PUBLIC EXAMINATION

	Hy moet aangespreek word om dissipline uit te oefen.	Bl. 87: <i>Pouse moet ek, in opdrag van Dok, die VRL aanvat oor hul "betreurenswaardige dissipline".</i> Bl. 123: <i>"Greg, check net wat maak daai ouers daar voor!" sê TJ ontevrede toe daar nog 'n ou voor in die ry indruk. "Doen iets, man, ..."</i>
Hy kom in opstand teen die skool se sekuriteit.	Hy glip saam met Eckardt in die verbode netwerkkamer in.	Bl. 110: <i>"Die netwerkkamer," sê Eckardt sag ... Hierdie plek is way off limits.</i>
	Hy probeer 'n tweede keer by die netwerkkamer inbreek.	Bl. 127: <i>Voor die netwerkkamer. Ek kyk weerskante af in die gang. Daar is niemand ...</i>
	Hy steel die sleutel om onwettig toegang tot Eckardt se kamer te verkry.	Bl. 93: <i>Toe draai ek om en stap na die trap toe. Dis waar oom Ian, die koshuisvader, die loper wegsteek vir hierdie verdieping. Eckardt het my eenkeer gewys.</i>
Greg kom in opstand teen die polisie as gesagstruktuur.		
Hy ondermyn die polisie se gesag.	Greg besluit om self ondersoek in Eckardt se kamer te gaan instel in plaas daarvan om inligting vir die polisie te gee.	Bl. 94: <i>Met die loper in my hand stap ek na Eckardt se kamer. Sluit dit oop, glip vinnig in, druk die deur toe en ...</i>
	Hy gee van die begin af nie al die inligting vir die polisie nie.	Bl. 104: <i>Eckardt se laptop het 'n Matrix-plakker ... Die laptop wat ek nou help dra, se bokant is skoon ... Hy knik. Ek hoop hy glo my ...</i>
	Hy vertel nie die volle waarheid tydens die ondervraging nie.	Bl. 129: <i>Jy sal fyn moet trap met hierdie vrae.</i>
	Hy lieg ook as hy sê dat hy nie betrokke is by kuberkrakery nie.	Bl. 131: <i>"Hy het nie een nie," lieg ek.</i> Bl. 132: <i>Vir een ding is ek dankbaar ... sy het nie uitgevind van die hacking nie.</i>

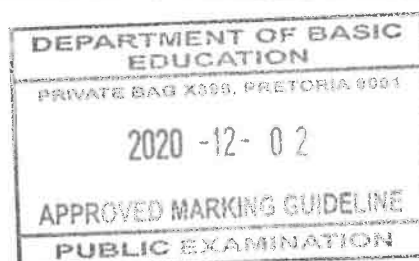
Greg rebelleer ook teen gesag/landswette as hy 'n kuberkraker word.	Hy dring mense se persoonlike inligting binne./pas sosiale manipulerings toe.	Bl. 124: <i>Ek spring ook vinnig op, gaan kyk waarmee sy so druk besig was ...</i> Bl. 144: <i>"Jy sal vir my ook die username en password moet gee ... " Sy gee dit ...</i> Bl. 145: <i>Ek vergeet gerieflikheidshalwe om vir haar te sê om die virusprogram weer te enable ...</i> Bl. 156: <i>Ek kyk met ingehoue asem. Dit voel of my hart 'n speed wobble gestrike het ...</i> <i>Dok is voor sy rekenaar!</i> Bl. 218: <i>Een Woensdagaand, crack ek die online-winkel se site ...</i>
Greg kom in opstand teen sy eie beeld as gesagsfiguur/sy beeld as rolmodel vir die ander leerders.		
Greg is aanvanklik oorbewus/op 'n negatiewe wyse bewus van sy eie mag en wil reg in eie hande neem.	Greg wil die skoolreëls self toepas en teen Eckardt optree.	Bl. 53: <i>"Ek en 'n paar van my pelle sal hom gou uitsort. Nes ons die graadagts gaan uitsort."</i>
Hy versuim sy pligte as hoofseun.	Hy rapporteer nie dat Eckardt bier in sy yskas het nie.	Bl. 71: <i>... what the hell, 4x4's kan mos nie net altyd veilig op die teerpad bly nie, hulle moet af en toe rowwe terrein aandurf.</i>
Hy verbreek self die skoolreëls.	Hy steur hom nie aan die ligte-uitreël nie.	Bl. 114: <i>Ligte-uit is lankal verby (Greg hoor 'n geluid by sy deur)</i>
	Hy drink eerder saam met Eckardt bier.	Bl. 71: <i>"Sê my, Greg," vra hy toe ek een van die biere na hom toe uithou, ...</i>
	Hy breek by die netwerkkamer in.	Bl. 127: <i>Voor die netwerkkamer. Ek kyk weerskante af in die gang. Daar is niemand ...</i>
Hy breek sy eie beeld as top-akademiese kandidaat af deur laksheid.	Hy doen nie huiswerk nie./leer nie vir toetse nie.	Bl. 99: <i>En drie dae later pluk ek vir die heel eerste keer in my lewe 'n wiskundetoets.</i>
Greg kom in opstand teen sy eie waardes/opvoeding.	Hy weet dat kuberkrakery verkeerd is, maar hy gaan tog voort daarmee.	Bl. 78: <i>"Maak toe die kamerdeur. Cyberspace se onderwêreld wag ..." Donker woorde, stikvol opwindings.</i>
Hy kom in opstand teen die basiese beginsel van reg en verkeerd/'n waardesisteem wat sy lewe tot dusver beheer het.	Hy kom in opstand as hy sy skoolrapport vervals.	Bl. 178: <i>Ek het meer tyd aan die hacking spandeer as aan skoolwerk. Ek kon dit wegsteek vir my pa met 'n vervalste April-rapport.</i>
Die kandidaat bied 'n gepaste slot aan.		

[25]

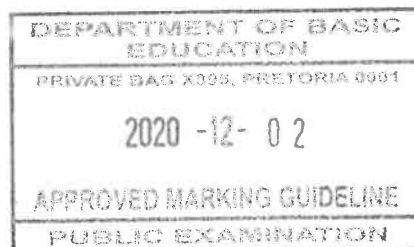
VRAAG 13: ONDERWÊRELD – KONTEKSTUELE VRAAG

Vraag	Antwoord	
13.1	Hy is 'n nuweling by die skool./voel vreemd tussen die ander leerders./ Hy is 'n introvert./lyk of hy nie sosiaal betrokke wil wees nie./ Hy is daar onder valse voorwendsels./wil doelbewus nie deel wees nie. ✓ Greg het hom die Tonnelritueel gespaar./uit die tonnel getrek voordat hy dieper in die tonnel kon beweeg./ Eckardt het Greg aan sy broer John laat dink./ Eckardt het self eenkant gestaan om nie aan die Tonnelritueel deel te neem nie. ✓	1 1
13.2	Saam met Greg soek hy na die verlore Trappers. ✓ Hy verdwyn van die skoolterrein af d.m.v. die Tonnel. ✓	1 1
13.3	Hy is die hoofseun wat gewild/geliefd behoort te wees, maar een noem hom 'n "loser"./ Die besef dat sy medeleerders hom as 'n "loser" beskou, laat hom wonder of hy (wat almal se leier is/se vertrouwe behoort te geniet) dalk reeds almal se respek verloor het./ Die gerugte dat Eckardt selfdood gepleeg het, veroorsaak 'n woede in Greg./dat John se selfdood weer by Greg spook. ✓ In sy opstand teen Dok Pienaar, het niemand hom gevolg/ondersteun nie, wat hom laat twyfel aan sy rol as hoofseun./steun wat hy geniet. ✓ <i>Die kandidaat moet in die antwoord na woorde wat tot innerlike konflik by Greg lei vir EEN punt verwys en ook na optrede wat tot innerlike konflik by Greg lei, vir EEN punt.</i>	1 1
13.4	Eckardt gee vir Greg al die vaardighede/kennis wat hy nodig het om die sosiale manipulerings/social engineering-attack uit te voer./om Dok Pienaar sosiaal te manipuleer./die waarheid omtrent Project Nursery Rhyme uit te vind in sy sosiale manipulerings van Dok Pienaar. ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.</i> Hy ontvang onderrig by die beste/spoggerigste skool, maar kan nie staande bly teen versoekings/manipulasie nie./ Hoewel hy genoegsame kennis van geld het, is sy kennis m.b.t. versoekings beperk./nie genoegsaam nie./gebrekig./ Omdat hy baie beskermde grootword, het hy nie die lewensvaardighede om staande te bly wanneer hy met die vreemde gekonfronteer word nie./ Emosioneel ervaar hy John se dood as 'n donker tonnel, maar anders as wat 'n mens dink, het hy nie die toerusting/vaardighede om sy broer se dood te verwerk nie./ Eckardt het vir Greg van "social engineering" geleer, maar Greg kon nie agterkom dat hy self 'n slagoffer daarvan is nie. ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.</i> <i>Die kandidaat bied die twee kante van die ironie vir EEN punt aan.</i>	1 1

13.5.1	Met Dok Pienaar/die skoolhoof Greg se pa/Mnr. Owen/ Inspekteur Cele ✓✓ <i>Die kandidaat bied enige TWEE antwoorde vir EEN punt elk aan.</i> Aanvanklik bewonder almal hom as hoofseun, maar nou verloor hy die respek/ vertroue van die ander leerders./bevraagteken hy sy rol as leier./ Alhoewel hy dit nie bedoel nie, vra hy Dok Pienaar om verskoning vir sy optrede./ Hy dink hy doen wat reg is, maar besef dan dat hy sy pa uitlewer wat lei tot verwyte./ Hy dink die skool heg waarde aan hulle leerlinge, maar kom agter dat die skool se naam/beeld belangriker is./ Hy weet hy moet aan sy akademie aandag gee, maar hy kan hom nie losskeur van sy hulp aan/soeke na Eckardt nie (deur middel van kuberkrakery)./ Greg voel magteloos as hy besef dat sy uitbarsting teenoor Dok Pienaar, (omdat daar nie na Eckardt gesoek word nie) uiteindelik niks beteken nie. ✓✓ <i>Die kandidaat bied TWEE soortgelyke antwoorde vir EEN punt elk aan.</i> <i>Die kandidaat bied telkens die twee kante van die innerlike konflik aan.</i>	2
13.5.2	Ja As gevolg van sy soeke word die voëlgriepmisdadig ontmasker wat baie mense se lewens red./ Sy soektog na Eckardt dra daartoe by dat 'n nuwe entstof ontwikkel word wat tot gespaarde menselewens bydra./ Deur sy soektog word die onreg m.b.t. die regter ontbloot sodat die saak in die reine gebring kan word./ Sy soeke lei uiteindelik daartoe dat die skool van 'n gewetenlose/misdadige hoof ontslae raak. <i>Die kandidaat se antwoord moet fokus op "lig" wat omstandighede vir baie mense beter maak.</i> OF Nee Hy gaan na die onderwêreld/kuberkraking/word deel van leuens/verkeerde dinge wat nie tekenend van "lig" is nie. ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.</i>	1
13.6	Candlestick-maker ✓ Hy (as Butcher/Dok Pienaar) is vir die regter se verdwyning verantwoordelik./ Hy (as Butcher) veroorsaak mense se dood met die voëlgrieppepidemie./ <u>Dok</u> Pienaar (as geleerde) is deel van die beplanning om 'n nuwe virus te kweek./ <u>Dok</u> Pienaar (as geleerde) is deel van die beplanning om die griepentstof te vervaardig. ✓✓ <i>Die kandidaat bied enige TWEE soortgelyke antwoorde (wat die naam van Dok Pienaar/Butcher en die daad koppel) vir EEN punt elk aan.</i>	1 2

[illegible]

13.11	Greg openbaar iets wat tot op daardie stadium geheim gehou is./toon aan die wêreld Dok Pienaar se aandeel aan die regter se dood./ Greg vind die waarheid uit./ontdek sy pa/Dok Pienaar se aandeel aan die voëlgriepepidemie./ Hy kom tot die insig dat hy die slagoffer van 'n social engineering attack is./ Hy besef/kom agter/ontdek dat Eckardt glad nie sy vriend is nie, maar sy vyand./dat hy hom haat./ Hy verkry insig/ontdek iets wat hy nie geweet het nie nl. sy eie kwesbaarheid./besef dat hy toe glad nie so <i>bullet-proof</i> is nie. ✓✓✓ <i>Die kandidaat bied DRIE soortgelyke antwoorde vir EEN punt elk aan.</i> <i>Die volgende antwoord word as 'n soortgelyke antwoord vir DRIE punte beskou:</i> - "Haal die doek af": ontmasker op 'n figuurlike wyse sy pa./Dok Pienaar./Die doek is figuurlik van Greg se oë afgehaal toe hy besef wie Eckardt werklik is. ✓ - "Vou dit op": hierdie handeling dui aan dat hy vrede moet maak met die feit dat hy sy pa ontmasker het./hy moet aangaan met die lewe./hy moet homself losmaak van die onderwêreld./dit wat hy verkeerd gedoen het. ✓ - "Sit doek in Trapper se hand": figuurlik gee hy al die inligting wat hy het oor aan die polisie./figuurlik sit Eckardt die inligting/waarheid in Greg se hand. ✓	3
		[25]
TOTAAL AFDELING B:		25

AFDELING C: DRAMA**Beantwoord EEN vraag.****KRISMIS VAN MAP JACOBS – Adam Small****VRAAG 14: KRISMIS VAN MAP JACOBS – OPSTELVRAAG**

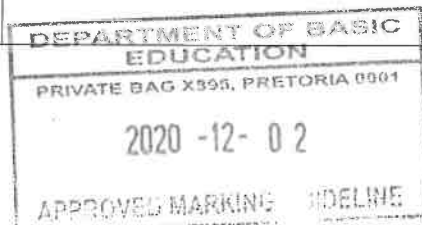
Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte RUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG VIR DIE ROMAN EN DRAMA nagesien.

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- Die kodes "P" en "N" word by die argumente gebruik en omkring indien die argument 'n ondersteunende bewys/aanhaling/parafrase bevat:

ARGUMENTE WORD AANGEBIED EN ONDERSTEUN OF GEÏLLUSTREER DEUR NA DIE TEKST TE VERWYS.

ARGUMENT	ONDERSTEUNENDE bewys OF aanhaling/parafrase	
Die kandidaat bied 'n gepaste inleiding aan.		
Map se lewe word positief beïnvloed deur die skoolstelsel op die Kaapse Vlakte.	Hy gaan skool in Elsiesrivier waar hy matriek slaag wat hom in staat stel om 'n werk te soek.	Bl. 31: <i>Ek het matriek gemaak, standerd tien ... en toe ek 'n goeie job soek, 'n goeie werk ...</i>
	As onskuldige skoolkind maak hy met Blanchie kennis en raak verlief op haar. Dis 'n skoolliefde wat Map se volgende jare tot 'n groot mate rig.	Bl. 14: <i>Okay ... Sien jou, môreoggend ... op die bus ... by die busstop.</i> Bl. 14: <i>Hy raak aan haar. Sy aan hom. Hulle soen mekaar.</i>
As skoolleerling in Elsiesrivier word hy positief beïnvloed, want dis vir hom belangrik om in aanmerking te kom vir 'n goeie werk.	'n Goeie werk vir Map, een met vooruitsigte op vordering, is die gevolg van sy sukses op skool./Map is bewus daarvan dat sy broodwinnerma, Antie Grootmeisie, dit nie breed het nie. Daarom is hy begerig om 'n goeie werk te kry./sy ma te help om die gesin te onderhou.	Bl. 31: <i>Ek wiet Ma het baie gehoop op my.</i> Bl. 31: <i>Ek het matriek gemaak, standerd tien ... en toe ek 'n goeie job soek, 'n goeie werk ...</i>
As jongmens op die Kaapse Vlakte ken Johnnie die positiewe invloed van musiek./	Johnnie leef sy kultuur uit deur by die Kersorkes van oompie Paulsen betrokke te wees./Hy kan 'n saksofoon bespeel/ bydra tot die skep van musiek./optree as leiersaksofoonspeler.	Bl. 5: <i>... maar die Kersorkes van die buurt is alreeds aan 't oefen met die oog op die "end van die jaar".</i> Bl. 37: <i>Boeta het gesê ek moet seker maak of ek mister Jacobs se measurements oek moet niem ...</i>

Op die Kaapse Vlakte beïnvloed goeie waardes, soos reg teenoor verkeerd Map se optrede; hy leer ook van respek.	Hy openbaar respek teenoor sy ma deur haar as Ma aan te spreek./Hy tree in die tronk korrek op wat hom in aanmerking bring vir vroeë parool.	Bl. 9: <i>Ek is jammer, maar Ma moet my glo, Ma móét my gló! Ek het ge-change hierso ...</i>
	Die milieu op die Kaapse Vlakte beïnvloed vir Johnnie ook om 'n bepaalde sin vir verantwoordelikheid te hê: na die moord van Ivan Philander doen hy die regte ding deur hom aan die polisie te gaan oorgee, want hy weet dat hy vir sy dade sal moet boet.	Bl. 34: <i>En ek het die anner ammal hys toe gestuur, excep' vir Smiley Arendse. Vi' hom het ek gesê: Jy bly hie' by Klein-Meisie en Ivan, tot lat ek kom.</i> Bl. 35: <i>Toe hou ek my hande yf, vi' die boeie ... Ek het myself opgegie. Ek het getry om 'it ... soes 'n man te vat ...</i>
Vanweë die moeilike omstandighede (soos armoede en werkloosheid) op die Kaapse Vlakte is gesinslede op mekaar aangewese.	Die band van liefde tussen die ma (Antie Grootmeisie) en Johnnie (haar moordenaar-seun) is van so 'n aard dat sy Johnnie nie verwyf nie, maar sewe jaar in die tronk ondersteun.	Bl. 10 <i>Ek sweer alles sal nou regkom, Ma ... Hulle moet my nou 'n kans gee, daar buitekant ...</i>
	Johnnie ervaar skuldgevoelens oor die toestand waarin sy ma is en vra by herhaling verskoning, wat 'n positiewe invloed van die milieu is.	Bl. 9: <i>Ek is jammer, maar Ma moet my glo, Ma móét my gló! Ek het ge-change hierso ...</i> Bl. 9: <i>Ek is jammer, oor dit alles, Ma ... Ek het al gesê, ek is jammer oor dit alles ... Ek is jammer, maar Ma moet my glo ...</i> Bl. 11: <i>Ek wil net daai kans hê, om te wys ... lat ek 'n annerste man is ... Ma ...</i>
Die waarde wat hy aanvanklik geleer het, dra daartoe by dat Johnnie ten goede verander.	In die tronk ontmoet Johnnie vir Apostel George, wat help dat Johnnie bekeer raak./sy sonde/skuld bely./vergifnis ontvang./met 'n nuwe lewe kan begin.	Bl. 9: <i>Ek is 'n ge-change-de man, ek ... het die Here Jesus gevind hierso, regtig ...</i> Bl. 10: <i>Ek en die Apostel, ons bid saam hierso binnekant, hý het die Here vir my gebring ...</i>
	Die besef dat almal foute begaan, help dat mense soos Johnnie (en Blanchie) mekaar kan vergewe en kan voortgaan met hulle lewe in die wete dat milieu nie jou lot/toekoms bepaal nie./	Bl. 46: <i>Ek mind nie wat sy gedoen het meanwhile nie, ek mind van niks, even as 'it waar is sy het 'n abortion gehad van 'n wit vark of van enige iemand. ... Here Jesus, wie is ekke om te mind! Apostel George, ja, jy sê vir my, wie is ekke om te mind, ek is soes niets ... soes niks.</i> Bl. 60: <i>Nee! ... Jy's ... goed ...</i> Bl. 60: <i>Dis ek wat sleg is ... Dis ... ek ... Blanchie ...</i>

Die milieu het egter, terselfdertyd, 'n baie negatiewe invloed op Map se lewe.	Hy word uitgelewer aan rassisme/armoede/werkloosheid/bendegeweld/wat lei tot tronkstraf.	Bl. 31: ... en toe ek 'n goeie job soek, 'n goeie werk, well, 'it was alles vir whites only ... Bl. 32: Maar ek sê vir julle ons was daar vir geld, nêr vir geld, en ek het net gesê skud hulle, search hulle, daai's al ...
	Werkreservering tydens die apartheidsjare lei daartoe dat Johnnie nie 'n goeie werk kan kry nie; hy word die pos van bode aangebied, wat hom nie aanstaan nie.	Bl. 24: Die varke, toe 't hulle vir my gesê, daar's 'n job, dis die enigste werk wat hulle vir my wil gee, vir messenger ... Bl. 32: Vark wittes, vir my 'n job wil gee vir messenger!/? ...
	Die armoedevraagstuk op die Kaapse Vlakte word vererger deur werkloosheid, wat daartoe lei dat Johnnie desperate pogings aanwend om iets te wees: hy word 'n bendelid.	Bl. 24: Ons het problems gehad met geld ... ek kon nie verder gaan nie, net matriek ... Toe 's al die jobs vir wittes. Bl. 31-32: ... toe het ek deur-mekaar geraak moet ... moet die ... elemente ... Maar ek was die leader ... Ek was altyd die leader ...
Bendegeweld is 'n tipiese kenmerk van omstandighede soos op die Kaapse Vlakte, aangesien mense smag na identiteit.	In 'n poging om iewers te behoort/iets te wees/identiteit te bekom, raak Johnnie 'n bendelid./Johnnie word die leier van sy bende, en die erkenning/respek/nuwe identiteit wat dit vir hom bring, laat hom 'n oordeelsfout begaan.	Bl. 31: 'it was 'n terrible gesoek seker, vir 'n identity, Here Jesus! Bl. 32: 'it was drie gangs. Ek was elkeen se leader. Bl. 32: Ek was altyd die leader ... Bl. 33: Toe gee ek in. O God, vergewe my!
'n Verdere negatiewe invloed van die milieu is die feit dat almal weet wat aangaan: Johnnie se bendeaktiwiteit bly ook nie 'n geheim nie.	Cavernelis verbied Blanchie om langer met Johnnie deurmekaar te wees; gevolglik word haar aanvanklike (skelm) kuiertjies by die tronk al minder. Vir Johnnie is dit 'n bitter pil om te sluk.	Bl. 23: Maar Blanchie ... kind ... het jy gehoor, het jy dan nie gehoor, wat gebeur het ...? Bl. 23: Jy moet nou weg van hom af ... weg, weg, wég van hom af ... Bl. 9: ... maar ek verkwalik haar nie ...
	Cavernelis se antagonisme motiveer Map om te bewys dat hy nie die slegte misdadiger is soos wat Cavernelis dink nie./dat hy die ou Johnnie is wat lief is vir Blanchie./dat hy werklik verander het	Bl. 11: Ek weet Uncle Cavernelis het nooit van my gehou nie, maar sê vir hom ek het ge-veranner, ma ... Hy hoef nie meer te worry oor my moet Blanchie nie ... Bl. 11: Ek het vir Uncle Cavernelis alles vergewe ... Bl. 11: Sê vir hom ek wás rubbish, Ma, maar ek is annerste! (Hy pleit.)

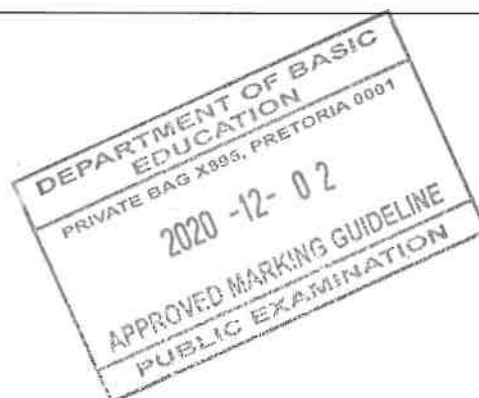

Vanweë werkloosheid, is baie mense ledig. Dit lei tot negatiewe geskinder en bespreking van mekaar se sake.	Gevolgtik word Johnnie/Map wyd bespreek. Hy boesem vir gewone mense gevaar in.	Bl. 7: <i>Ek sê vi' jou, hy maak vi' julle ammal vrek, van vóór af!</i>
'n Tronkreputasie bevorder beslis nie Map/Johnnie se kanse om 'n nuwe werk na sy vroeë parool te bekom nie.	Johnnie ervaar dat niemand hom 'n kans wil gee nie, aangesien sy tronkrekord ook nou teen hom tel.	Bl. 44: <i>En die employers, o, almal die employers ... Hulle is so sympathetic ... but, but, but ... sympathetic.</i>
Mense in haglike omstandighede help mekaar dikwels: miss Africa probeer om vir Map te help om 'n beter toekoms te verseker, maar hulle ontsnap hulle omstandighede selde.	Hoewel Map en Blanchie uiteindelik versoen raak, bly die troostelose uitsig: hy en sy is werkloos en eintlik verander niks aan die milieu/hulle omstandighede nie. Hulle leefwêreld hou hulle in 'n (figuurlike) tronk.	Bl. 50: <i>Yt die tronk yt. Na dit toe.</i> Bl. 50: <i>More like prisons, big bloody prisons!</i>
Die kandidaat bied 'n gepaste slot aan.		

[25]

VRAAG 15: KRISMIS VAN MAP JACOBS – KONTEKSTUELE VRAAG

Vraag	Antwoord	Punt
15.1	Miss Africa/die maatskaplike werker. ✓ Die apostel/Apostel George ✓	1 1
15.2	Blanchie besoek Map/Johnnie nie meer in die tronk nie. ✓	1
15.3	Daar was 'n baie goeie verhouding tussen die orkeslede./Hulle het mekaar respekteer./vir mekaar waardering gehad. ✓ Dié mense wat mekaar so respekteer/vir mekaar waardering gehad het/'n goeie verhouding gehad het, wil Map/Johnnie nie terugvat in die orkes nie./Johnnie/Map nie 'n kans gee om homself te bewys nie./is bang vir Map./vergewe Map nie. ✓ <i>Die kandidaat bied albei kante van die ironie vir EEN punt aan.</i>	1 1
15.4	Nie een van hulle het 'n sinvolle/behoorlike werk nie./Hulle lê bedags in die strate rond./ Hulle soek skoor met ander mense./bespreek ander mense se sake./ Al drie het in die geheim 'n oë op Blanchie. ✓✓ <i>Die kandidaat bied TWEE soortgelyke antwoorde vir EEN punt elk aan.</i> Hy werk eintlik glad nie, terwyl Cavernelis twee werke het./baie hard werk./feitlik dag en nag werk./ Hy is tevrede met hulle omstandighede op die Kaapse Vlakte./aanvaar sy omstandighede, terwyl Cavernelis na baie beter streef. ✓ Hy praat met alle ander mense, terwyl Cavernelis met niemand praatjies maak nie./Cyril is nie bang vir konfrontasie nie, terwyl Cavernelis konfrontasie vermy. ✓ <i>Die kandidaat bied TWEE soortgelyke antwoorde vir EEN punt elk aan.</i> <i>Die kandidaat bied albei kante van die verskil vir EEN punt aan.</i> <i>Die kandidaat bied EEN antwoord wat oor werk handel vir EEN punt en EEN antwoord wat oor sosiale interaksie handel, vir EEN punt aan.</i>	2 1 1
15.5	Tommy (Sobotker) ✓ Hy is wel ontsteld, maar hanteer die nuus oor Blanchie baie rustig./ Hy is wel ontsteld, maar doen eintlik niks nie./kom nie in opstand nie./maak en breek nie oor Blanchie se betrokkenheid by witmans nie./ Sy reaksie op die nuus oor Blanchie wys dat hy verander het./bekeer is./nie meer 'n geweldenaar is nie. ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.</i>	1 1

15.6	Map wil Cavernelis/Antie Grootmeisie oortuig dat hy verander het./ Map wil Cavernelis gerusstel om nie bekommerd oor Map en Blanchie (se verhouding) te wees nie./ Die feit dat Cavernelis nie Map se verhouding met Blanchie goedgekeur het nie, word weer beklemtoon./ Map se woorde laat 'n mens wonder of Cavernelis en Map mekaar in die toekoms gaan konfronteer./ Map se woorde laat 'n mens wonder of Map gaan hou by die veranderde lewenswyse./ Map se woorde laat 'n mens wonder of Cavernelis Map se veranderde lewenswyse gaan respekteer./glo./ Map se woorde laat 'n mens besef dat Cavernelis tussen Map en Blanchie staan. ✓ EN Cavernelis sterf. ✓	1 1
15.7	Nee Hy was sewe jaar in die tronk./hy weet nie daarvan nie./Hy weet nog nie van Blanchie se aktiwiteite by die masseersalon nie. ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.</i> <i>JA kan nie as antwoord aanvaar word nie.</i> Blanchie en Map is gelyktydig in die straat na die nuus oor Cavernelis se selfdood./ Dit maak dit moontlik om met mekaar te kommunikeer./ Cavernelis se dood maak dit vir Map en Blanchie maklik om eerlik/openlik te gesels./mekaar te vergewe./versoen te raak./ Vergifnis is moontliker/makliker omdat die trauma van die oomblik albei bewus maak van hulle eie sonde./skuld./foute./ Cavernelis kan nie meer vir Blanchie verbied om 'n verhouding met Map te hê nie. ✓ <i>Die kandidaat bied TWEE soortgelyke antwoorde vir EEN punt elk aan.</i>	1 2
15.8	Vir Cavernelis is hy die misdadiger, Map, maar vir Blanchie bly hy die onskuldige seun, Johnnie./die een wat saam met haar skoolgegaan het./op wie sy verlief is./ Vir Cavernelis is hy die misdadiger, Map, maar Blanchie noem hom op die naam waarop sy hom leer ken het. ✓ <i>Die kandidaat moet beide kante vir EEN punt aanbied.</i>	1
15.9	Blanchie glo dat sy die modelkontrak gaan kry./oorsee sal gaan werk./die Cavernelisse uit die Kaapse Vlakte kan ontsnap. ✓	1
15.10	Cavernelis is 'n pa wat namens sy kind die pyn van die teleurstelling ervaar./ Hy is "stukkend" omdat sy kind in die misdadiger se onskuld glo./hy sy kind moet ontnugter. ✓ <i>Die kandidaat bied EEN soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.</i> EN	1

	Nee Hy is die oorsaak daarvan dat sy by die masseersalon werk t.w.v. geld./die modelkontrak jaag t.w.v. geld./ Hy is selfsugtig in sy strewe na meer geld wat daartoe lei dat hy sy kind in 'n negatiewe werksituasie instuur./ Hy veroordeel ander mense op grond van hulle dade./menswees. OF Ja Hy bedoel nie om Blanchie te benadeel nie/hy bedoel dit goed met sy strewe om beter te kan sorg./ Hy dink sy strewe om na 'n beter woonbuurt te trek (dus harder te werk/meer geld te kry) sal tot sy gesin se voordeel strek./ Hy dink hy beskerm sy kind teen 'n misdadiger. ✓✓ <i>Die kandidaat bied TWEE soortgelyke antwoorde vir EEN punt elk aan.</i>	2
15.11	Ja Dit gee vir die leser agtergrondinligting oor die verwydering wat daar reeds tussen Map en Blanchie ontstaan het./ Dit bied vir die leser ekstra inligting oor die spesiale verhouding tussen Map en Blanchie./die onskuld tussen Map en Blanchie./ Dit berei die leser voor op 'n ontmoeting ná hy op parool vrygelaat word./ Dit dui op die politieke agtergrond van werkreservering. ✓	1
15.12	<u>TEKS I</u> Die politieke omstandighede behels die gedwonge verskuiwings./Groepsgebiedewet. ✓ <u>TEKS J</u> In die politieke omstandighede/apartheidsera word daar teen bruinmense gediskrimineer./kry bruinmense moeilik 'n goeie werk./word bruinmense na die Kaapse Vlakte verskuif./is min werksgeleenthede beskikbaar. ✓ OF TEKS I en TEKS J verwys albei na apartheid./Groepsgebiedewet. ✓✓ EN Cavernelis/Map streef na die geleentheid om die vasgevangendheid op die Kaapse Vlakte te ontsnap/die slegte milieu/armoede/werkloosheid/uitsigloosheid te ontsnap ter wille van 'n beter toekoms. ✓	1 1
		[25]

MIS – Reza de Wet**VRAAG 16: MIS – OPSTELVRAAG**

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte RUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG VIR DIE ROMAN EN DRAMA nagesien.

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- Die kodes "P" en "N" word by die argumente gebruik en omkring indien die argument 'n ondersteunende bewys/aanhaling/parafrase bevat:

P

N

ARGUMENTE WORD AANGEBIED EN ONDERSTEUN OF GEÏLLUSTREER DEUR NA DIE TEKS TE VERWYS.

ARGUMENT		ONDERSTEUNENDE bewys OF aanhaling/parafrase	
Die kandidaat bied 'n gepaste inleiding aan.			
Miem, Meisie se ma, speel 'n positiewe rol in Meisie se lewe as die behoudende faktor wat vir haar sekuriteit en stabiliteit bied.			
Miem vervul die rol van broodwinner in die huis.	Miem genereer geld vir die huis deur sakke te maak wat hulle dan met mis vul om volgens bestellings te verkoop.	Bl. 4: MIEM en MEISIE sit by die tafel. Elkeen is besig om twee stukke going aan mekaar vas te werk om sakke te maak. Bl. 42: MIEM: (onwillig) ... En môre moet ek douvoordag op wees om 'n ogie te hou (wys na sakke) oor die misbesending.	
	Miem beheer nie net die huishouding en die verkope nie, maar neem al die finansiële besluite.	Bl. 6: Ja, ons doen goed die maand... Miskien koop ek vir jou 'n nuwe rok.	
Miem tree op as Meisie se enigste ouerfiguur.	Sy kapittel vir Meisie as sy nie respek teenoor haar (afwesige) pa betoon nie.	Bl. 5: MIEM: (sag en kwaai) Skaam jou! Jou eie pa!	
	Sy spreek Meisie aan oor die regte liggaamspostuur.	Bl. 5: MIEM: Sit regop! Hoeveel keer moet ek dit nog sê?	
	Miem skep die idee dat 'n man as die versorger die oplossing vir al hul probleme is.	Bl. 5: MIEM: ... As jy 'n man wil hê, moet jy let op jou postuur. Bl. 48: MIEM: ... En voor die kansel wag 'n jong man.	
	Miem leer vir Meisie dat ongehoorsaamheid negatiewe gevolge het.	Bl. 7: MIEM: Destyds het jou ongehoorsaamheid my diep gegrief. Jy onthou seker hoe siek ek was.	

DEPARTMENT OF BASIC EDUCATION
PRIVATE BAG X895, PRETORIA 0001

2020-12-02

APPROVED MARKING GUIDELINE
PUBLIC EXAMINATION

Miem is 'n voorbeeld vir Meisie van die waardes wat sy vir haar probeer leer.	Miem leer vir Meisie deur haar daadwerklike optrede dat 'n vrou ook selfstandig en onafhanklik kan wees.	Bl. 6: MIEM: (na 'n stilte) <i>Dan is dit altesame tweehonderd. Ek het vanmiddag gaan tel. Die ander honderd-en-sewentig is heeltemal vol en toegewerk.</i>
	Miem bewys haar deursettingsvermoë deur ten spyte van gesondheidsprobleme en finansiële terugslae voort te gaan.	Bl. 22: GERTIE: (na die kort stilte) <i>Ja, die arme vrou het baie om te verduur. Sy praat nooit daarvan nie.</i>
	Miem leer vir Meisie hardwerkendheid deur self hard te werk en ook vir Meisie hard te laat werk.	Bl. 27: MEISIE: <i>Ja. Ek kry my werk nooit klaar nie. elke dag is als vol stof ... Ek vee en stof, vee en stof, maar dit help nie. En elke dag moet ek was en stryk ...</i>
	Miem leer vir Meisie Calvinistiese waardes en gee aan haar die gerusstelling dat die dominee en ouderlinge die gevaar van die aand sal besweer.	Bl. 7: MIEM: (gerusstellend) <i>Maar toe maar, my kind. Die dominee en al die ouderlinge bid die hele nag.</i>
Miem speel 'n positiewe rol as beskermmer in Meisie se lewe.	Sy stel herhaaldelik vir Meisie gerus dat sy haar sal beskerm teen die dreigende gevare en dat sy veilig is.	Bl. 5: MIEM: ... <i>Maar jy hoef jou nie te kwel nie, my kind. Ek sal die hele nag by jou waak.</i>
Miem speel egter ook 'n sterk negatiewe rol in Meisie se lewe deurdat sy onwetend vir Meisie kwesbaar vir die gevaar van die aand maak.		
Miem se betersweterige/voorskriftelike houding benadeel Meisie.	Dit veroorsaak dat Meisie nie gewoond daaraan is om keuses te maak/vir haarself te besluit wat reg/verkeerd is wanneer sy daarmee gekonfronteer word nie.	Bl. 28: KONSTABEL: (byna verleidelik) <i>Maar jy kan tog vir my sê. Net een keer. Ek is 'n vreemdeling. En blind ...</i> MEISIE: <i>Nou goed, ek sal vir u vertel en dan sal ek daarvan vergeet ...</i>
	Die feit dat Miem so dominerend is, maak dat Meisie haar maklik deur Konstabel laat voorsê.	Bl. 25: MIEM: <i>Meisie sal jou geselskap hou, Konstabel. Sy is 'n bietjie ingetoë, maar as jy haar aanmoedig, kruip sy uit haar dop. Kom, Gertie.</i> Bl. 50: MEISIE: (koponderstebo en skaam) <i>Ek het gehoor hulle gaan slaap. Toe kom ek maar. Jy het gesê my aannemingsrok.</i> Bl. 51: MEISIE: <i>verleë</i> <i>Jy het mos gesê sonder skoene.</i>

Die feit dat Miem vir Meisie emosioneel manipuleer/afpers benadeel Meisie in die sin dat sy 'n swak selfbeeld het.	Meisie is dus vatbaar vir/ weerloos teen Konstabel se vleitaal en kamtige bewondering.	Bl. 50: KONSTABEL: ... En jy is baie mooi. MEISIE: (verwonderd) Is ek?
Miem se beperkende houding laat Meisie juis na vryheid/jonkwees smag.	Meisie erken aan Konstabel dat sy graag na die sirkustent en liggies kyk.	Bl. 28: MEISIE: (besig om te loer. Opgewonde) Hier, by die venster. Ek kyk na die groot tent en al die liggies.
	Die feit dat Meisie gekondisioneer is om vir Miem te gehoorzaam terwyl dit nie haar eie oortuiging is nie, veroorsaak dat sy swig voor Konstabel se lis.	Bl. 28: MEISIE: Nee! ek mag nie daarvoor praat nie. Ek mag nie daarvoor dink nie. Om te dink, is om te doen... Nou goed, ek sal vir u vertel ...
Miem maak die fout om te dink sy beskerm vir Meisie deur nie die ware feite oor die aand se gevare aan haar te noem nie en benadeel haar juis daardeur.	Omdat Miem en Gertie nie voor Meisie oor die verdwyning praat nie, herken Meisie nie vir Konstabel as die gevaar aan die voorstelle wat hy aan haar maak nie.	Bl. 50: MEISIE: (koponderstebo en skaam) Ek het gehoor hulle gaan slaap. Toe kom ek maar. Jy het gesê my aannemingsrok. ... Jy het mos gesê sonder skoene.
Miem benadeel Meisie juis deur haar aan Konstabel op te veil./haar selfs te dwing om alleen saam met hom te wees.	As Konstabel en Meisie alleen is, laat hy haar goed/menswaardig voel sodat sy later makliker teenoor hom oopmaak.	Bl. 27: MEISIE: (skielike laggie) Dis snaaks. Niemand het my nog so genoem nie. (Weer 'n laggie) Juffrou.
	As Miem toelaat dat Konstabel voel hoe Meisie "lyk"/Meisie se gesig betas, word die laaste skanse van vreemdheid afgebreek sodat sy saam met hom wil gaan.	Bl. 38: Die KONSTABEL raak saggies aan MEISIE se gesig. Hy vee sag, met die agterkant van sy vingers, oor haar ooglede en raak dan met die punte van sy vingers aan haar wimpers ...
	As Miem toelaat dat Konstabel vir Meisie help om die slopemmer na buite te neem, kry hy juis kans om alleen met haar te gesels en sy planne in werking te stel.	Bl. 39: MIEM: (byna teer) Ja. Onder die perskeboom. Hulle praat met mekaar.

Meisie se pa, Gabriël, se afwesigheid in haar lewe het 'n baie sterk negatiewe invloed op haar lewe.		
Gabriël se onttrekking na die solder dra grootliks by tot die gevoel van vasgevangendheid by Meisie.	Omdat Gabriël as die broodwinner afwesig is, moet Meisie en haar ma al die werk doen en kan sy nooit êrens heen gaan nie.	Bl. 6: <i>MIEM: (sny) die skêr is al weer stomp, Meisie, jy moet dit slyp. Meestal beesmis. So dertig perdemis en tien vark. Ja, ons doen goed die maand. Vroeglente wil almal die grond bewerk.</i>
	Gabriël moet hand en mond bedien word en Meisie moet dus haar ma, wat sieklik is, daarmee help.	Bl. 22: <i>GERTIE: Haar man ... Sy moet hom hand en mond bedien maar hy sê geen woord nie. Nooit 'n dankie of 'n asseblief nie. Niks.</i> Bl. 38: <i>MIEM: Gaan maak dit tog leeg, my kind. En spoel dit goed uit.</i>
Die feit dat Gabriël 'n afwesige pa-figuur is, maak dat Meisie makliker 'n ander man ten prooi val.	Sy erken aan Konstabel dat sy nie gewoond is om in 'n man se geselskap te verkeer nie.	Bl. 26: <i>MEISIE: Ek weet nie wat om te sê nie. Ek is nie gewoond aan mense nie.</i> Bl. 27: <i>KONSTABEL: Maar kom u dan nie uit nie, Juffrou? Die dorp is tog nie ver nie?</i> <i>MEISIE: My ma het my hier nodig. My ma het net vir my.</i>
	Sy erken aan Konstabel dat sy smag na jongmensgeselskap/ enige geselskap.	Bl. 26: <i>MEISIE: ... Laas jaar het Danie Venter kom kuier. Een Sondag. Die wind het reg gewaai ... Toe ... (treurig) draai die wind.</i>
Gabriël EN Miem dra dus albei by tot Meisie se verdwyning/wegbreek/bevryding.	Meisie breek weg van Miem se indoktrinasie ("Ek mag nie daaraan dink nie.") en van Gabriël se greep op haar en vind vreugde in die vryheid onder Konstabel se bekoring.	Bl. 51: <i>Sy breek skielik weg van hom ... en fladder deur die kamer ... sy begin nou deur die kamer dans. Haar dans word uitbundiger. Sy lag en dans om en om die tafel.</i>
Die kandidaat bied 'n gepaste slot aan.		

VRAAG 17: MIS – KONTEKSTUELE VRAAG

Vraag	Antwoord	Punt
17.1	Die goiingsakke/missakke (waarin hulle mis verkoop) ✓ Dit is hulle enigste bron van inkomste./ Gabriël as man van die huis het hom in die solder onttrek./dra nie by tot die huishouding nie./ Hulle het hulle plaas tydens die Depressie verloor. ✓	1 1
17.2	Wanneer hulle alleen is, vind Miem die hele tyd met Meisie fout/is sy die hele tyd voorskriftelik/gee sy vir haar net nog opdragte, terwyl sy nou voor Konstabel vir Meisie komplimente en aanprys. ✓ <i>Die kandidaat bied beide kante van die saak vir EEN punt aan.</i>	 1
17.3	Dit is verstaanbaar aangesien Miem van mening is/hoop dat Gabriël van die solder sal afkom as Meisie trou. ✓ EN Dit is ironies dat Miem meehelp om Meisie weg te werk aangesien Meisie die enigste een is wat al die werk in die huis doen en Miem dan alleen sou agterbly om al die werk te moet doen./ Dit is ironies dat Miem wat juis vir Meisie veilig wil hou vir Meisie aan Konstabel, wat die gevaar van die aand/ontvoerder is, opveil/ Dit is ironies, want Miem se Calvinistiese aard moes haar juis verbied het om haar dogter aan 'n wildvreemde man op te veil./ Dis onnodig om Meisie se deugde te besing, want Konstabel is juis daar ter wille van Meisie. ✓ <i>Die kandidaat bied albei kante van die ironie vir EEN punt aan.</i>	 1 1
17.4	Gertie is jaloers./gun dit nie vir Meisie om alleen met Konstabel te wees nie./is desperaat om Konstabel vir haarself te kry. ✓ EN Gertie probeer Konstabel oortuig dat sy 'n aantreklike vrou is./net soos hy is sodat sy sy aandag op haar kan vestig./ Gertie roep vir Meisie en Konstabel na binne wanneer hulle alleen buite staan en gesels./ Sy probeer die hele tyd loer wat Konstabel en Meisie buite doen./ Gertie verkleineer vir Meisie deur te sê dat sy koulik is./ Gertie sê vir Miem dat die konstabel veels te oud vir Meisie is./ Sy moedig Meisie/Miem aan om te gaan slaap, sodat sy alleen met die Konstabel kan wees. Gertie tree soos Konstabel se tant Hannie op. ✓✓ <i>Die kandidaat bied TWEE antwoorde vir EEN punt elk aan.</i>	 1 2

17.5	Hy luister na haar./Hy vra haar uit./Hy laat haar menswaardig voel./ Hy vlei haar./Hy laat haar mooi voel./Hy speel op haar behoefte om soos 'n vrou/meisie behandel te word./te voel./ Hy spreek haar aan as "Juffrou"/Margaretha/op haar doopnaam./gee aan haar 'n gevoel van eiewaarde./ Hy kies haar kant teen haar ma./kom vir haar op./help haar wanneer Miem aan haar opdragte gee. ✓✓ EN Meisie is naïef/glo mense maklik/nie wêreldwys nie a.g.v. haar oorbeskermende ma./ Meisie het nie ervaring van mansmense nie a.g.v. 'n afwesige pa-figuur./ Meisie het 'n intense behoefte aan aanvaarding/liefde/erkenning en kry dit by Konstabel./ Meisie smag na bevryding van haar mislike bestaan wat Konstabel aan haar bied./ Meisie ervaar dat sy en Konstabel 'n gedeelde belangstelling in die sirkus het./ Meisie is nie ingelig oor die feite van die vorige verdwynings/die gevaar van die aand nie en herken daarom nie vir Konstabel as die gevaar nie. ✓✓	2
17.6	Ja Onder Konstabel se aanmoediging luister Meisie na die sirkusmusiek./dans Meisie glimlaggend by die deur uit./word Meisie 'n vlinder./ Konstabel oorreed/oortuig Meisie om vrywillig saam met hom te verdwyn. ✓	1
17.7	(Haar nuuskierigheid oor) die sirkus. ✓	1
17.8	Bevryding/gevangenskap/Beswering (van die bose.) ✓ EN Meisie loer kort-kort deur die gordyne na die sirkus./sirkusliggies Meisie vra vir Gertie uit oor die sirkustent/die liggies (al weet sy dat dit verbode is)./ Meisie glip self uit na die sirkus om te gaan kyk, (al weet sy dat dit verbode is)./ Meisie luister na die musiek (terwyl sy weet dat dit iets boos is). Meisie kry vir 'n oomblik bevryding as sy aspris nie die fingerhoed dra nie./ Aan die einde van die drama luister sy na die sirkusmusiek./dans op maat van die musiek by die agterdeur uit. ✓✓	2
17.9	Ja Konstabel misbruik sy blindheid om op Meisie se gevoel te speel./haar vir hom jammer te laat voel./sodat sy hom kan vertrou./dink dat hy onskadelik is. ✓	1
17.10	Sy wou so die stank van die mis verdryf. ✓ EN Sy kom in verset teen die mis wat haar lewe beheer./onaangenaam maak./doen iets prakties/tasbaars daaromtrent./probeer haar mislike lewe verbeter. ✓	1

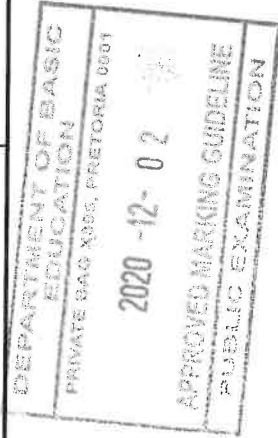
17.11	Sannie Koen se ma se ipekonders het haar lewe moeilik gemaak en Miem se gesondheidsprobleme beperk ook vir Meisie./ Rienie Peterse se pa het op haar kop gesit/haar gedomineer en Miem beheer Meisie se lewe ook geheel en al./ Al drie die meisies is jonk./ Sannie, Rienie en Meisie is al drie onskuldig./ Al drie die meisies is ontevrede./ Die drie meisies het in hul wit aannemingsrokke verdwyn./ Die drie meisies was kaalvoet (tydens hul verdwyning)./ Al drie verdwyn op die nag van 31 Augustus. ✓✓✓ <i>Die kandidaat bied albei kante van die ooreenkoms vir EEN punt aan of impliseer die ooreenkoms.</i> <i>Die kandidaat bied enige DRIE antwoorde vir EEN punt elk aan.</i>	3
17.12	In TEKS K het Meisie nie vriende/sosiale kontak/mensekennis nie. ✓ In TEKS L loer sy na die sirkus./die lewe se opwinding./smag sy daarna om deel te wees van die lewe se opwinding. ✓	1 1

TOTAAL AFDELING C: 25
GROOTTOTAAL: 80

AFDELING A: ASSESSERINGSRUBRIEK VIR OPSTELVRAAG – HUISTAAL: POËSIE [10 PUNTE]

Kriteria	Uitsonderlik 5–6	Knap 4	Gemiddeld 3	Elementêr 2	Onvoldoende 0–1
INHOUD Interpretasie van onderwerp Diepte van argument, verantwoordbaarheid en insig in teks 6 PUNTE	Diepgaande interpretasie van onderwerp -Reeks treffende argumente wat behoorlik uit die gedig gerugsteun is -Uitstekende begrip van die genre en gedig	-Toon begrip van die onderwerp en het die onderwerp goed geïnterpreteer -Respons redelik gedetailleerd -Enkele deeglike argumente gegee, maar nie almal ewe goed gemotiveer nie -Begrip van genre en gedig duidelik	-Redelike interpretasie van die onderwerp. -Enkele goeie punte ter ondersteuning van die onderwerp -Enkele argumente word ondersteun, maar bewyse nie altyd oortuigend nie -Basiese begrip van genre en gedig	-Onbevredigende interpretasie van die onderwerp -Byna geen punte wat die onderwerp ondersteun nie -Onvoldoende begrip van genre en gedig	-Geen begrip van die onderwerp nie -Geen verwysing na die gedig nie -Leerder het nie die genre en gedig onder die knie nie
STRUKTUUR & TAAL Struktuur, logiese vloei en aanbieding Taalgebruik, toon en styl gebruik in opstel 4 PUNTE	-Samehangende struktuur -Argumente goed gestruktureer en daar is duidelike ontwikkeling -Taalgebruik, toon en styl is volwasse, dit beïndruk en is korrek -Grammatika, spelling en punktuasie feitlik foutvry	-Duidelike struktuur en logiese vloei van argument -Vloei van argumente kan gevolg word -Taalgebruik, toon en styl is grootliks korrek	-Enkele bewyse van struktuur -'n Goed gestruktureerde logiese vloei en samehang ontbreek in die opstel -Geringe taalfoute; toon en styl meestal gepas	-Struktuur toon tekens van swak beplanning -Argumente nie logies gerangskik nie -Taalfoute beduidend -Toon en styl nie geskik nie	-Struktuur swak -Ernstige taalfoute -Foutiewe styl

AFDELING B EN C: ASSESSERINGSRUBRIEK VIR OPSTELVRAAG – HUISTAAL: ROMAN EN DRAMA [25 PUNTE]

Kriteria	Uitsonderlik 12–15	Knap 9–11	Gemiddeld 6–8	Elementêr 4–5	Onvoldoende 0–3
INHOUD Interpretasie van onderwerp Diepte van argument, verantwoordbaarheid en insig in teks 15 PUNTE	-Uitsonderlike respons: 14–15 -Uitstekende respons: 12–13 -Diepgaande interpretasie van onderwerp -Reeks treffende argumente wat behoort uit die roman/drama gerugsteun is -Uitstekende begrip van die genre en teks	-Toon begrip van die onderwerp en het die onderwerp goed geïnterpreteer -Respons redelik gedetailleerd -Enkele deeglike argumente gegee, maar nie almal ewe goed gemotiveer nie -Begrip van genre en teks duidelik	-Redelike interpretasie van die onderwerp; nie alle aspekte in detail ondersoek nie -Enkele goeie punte ter ondersteuning van die onderwerp -Enkele argumente word ondersteun, maar bewyse nie altyd oortuigend nie -Basiese begrip van genre en teks	-Onbevredigende interpretasie van die onderwerp: byna geen aspekte in detail ondersoek nie -Min punte wat die onderwerp ondersteun -Baie min relevante argumente -Weinig begrip van genre en teks	-Geen begrip van die onderwerp nie -Swak poging om die vraag te beantwoord -Argumente oortuigend nie -Leerder het nie die genre en teks onder die knie nie
STRUKTUUR & TAAL Struktuur, logiese vloei en aanbieding Taalgebruik, toon en styl gebruik in opstel 10 PUNTE	-Samehangende struktuur -Uitstekende inleiding en slot -Argumente goed gestruktureer en daar is duidelike ontwikkeling -Taalgebruik, toon en styl is volwasse, dit beïndruk en is korrek	-Duidelike struktuur -Logiese vloei van argument -Inleiding, slot en ander paragrawe samehangend georganiseer -Taalgebruik, toon en styl is grootliks korrek	-Enkele bewyse van struktuur -Logika en samehang is duidelik, maar met foute -Enkele taalfoute; toon en styl meestal gepas -Paragrafering meestal korrek	-Struktuur toon tekens van swak beplanning -Argumente nie logies gerangskik nie -Taalfoute beduidend -Toon en styl nie geskik nie -Paragrafering foutief	-Gebrek aan beplande struktuur belemmer vloei van argumente -Taalfoute en foutiewe styl laat hierdie skryfstuk misluk -Styl en toon nie geskik nie -Paragrafering foutief
VERSPREIDING VAN PUNTE	20–25	15–19	10–14	5–9	0–4

